

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Sequitur Apologetica Disceptatio de omnimoda Clericorum exceptione
eiusque origine contra Patrem Michaëlem Rabardeum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

noüiffimè in *consult. cas. conscient. vol. 1. part. 2. præc. 3. responf. 32.*

RESOL. CCCXIII.

An princeps laicus possit legitimare filium Clerici, si ipse filius sit Clericus?

Et quid si filius Clerici sit laicus? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 112. alias 111.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Couarr. 2. p. de sponsal. cap. 8. §. 8. num. 19. qui citat ad propositum Ioan. Andream, & Lambertinum. Et ratio est: quia possunt laici Clericis priuilegia concedere ex cap. nouit. de iudiciis. Ergo priuilegium legitimatiõnis potest Princeps sæcularis Clerico communicare: & licet Clerici, sæculari iurisdictioni subiecti non sint, & Princeps in illos potestatem non habeat; tamen supradicta legitimatio in effectu non tam respicit ipsius Clerici legitimandi personam, quam bona ipsa, quæ supponuntur sita intra territorium Principis legitimantis.

2. At, his non obstantibus, contrariam sententiam amplectendam esse existimo, cum Basilio Pontico de matrim. lib. 11. cap. 6. n. 9. & Anguiano tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 23. num. 65. quia supradicta legitimatio est actus iurisdictionis: sed Clericos à sæculari potestate exemptos esse ex se patet: ergo, &c. Adde, quod non solum personæ, sed etiam bona Clericorum sunt exempta: ergo non potest Princeps sæcularis, etiam ex hoc capite, Clericum legitimare. Vnde patet responfio ad argumenta contrariæ sententiæ. Ad primum respondetur, quod procederet, si in tali legitimatiõne ageretur tantum de utilitate Clerici & non de eius præiudicio, ut est in casu nostro, per iurisdictionem incompetentem in illum exercendam, &c. Et nostra opinio est admodum vera, ut aliqui doceant, etiam si filius Clerici sit laicus, non posse Principem sæcularem illum legitimare. Et ita fuisse decisum anno 1562. in Senatu Parisiensi, testatur Petr. de Gregor. lib. 10. Syntag. cap. 4. Vnde Azorius tom. 2. lib. 2. c. 15. q. vlt. asserit, tutius esse ab utroque Principe legitimatiõnem postulare.

RESOL. CCCXIV.

An Prælati Summo Pontifice inferiores delegare possint indistinctè laicis causas Ecclesiasticas?

Et supponitur posse Summum Pontificem, si uiderit expodire, iurisdictionem spirituales laicis exercendam committere ad tractandas causas non solum ciuiles, & criminales, sed etiam spirituales? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 113. alias 112.

§. 1. **C**larum est, posse Summum Pontificem, si uiderit expedire, iurisdictionem spirituales laicis exercendam committere, ad tractandas causas, non solum ciuiles & criminales, sed etiam spirituales, ut tradunt Nauarrus in Manual. cap. 27. n. 6. Aufertius de potest. facul. reg. 4. fallent. 3. & alij.

2. Difficultas consistit, an idem dicendum sit de Episcopis. Et distinguendo communiter respondent: nam, vel causæ spectantes ad Ecclesiasticam iurisdictionem sunt causæ merè ciuiles, & pecuniariæ, vel sunt spirituales: primas causas Episcopus potest laicis delegare, secundas minimè. Et hæc opinio in praxi communiter obseruatur, & obseruanda est, licet de iure nouissimè Anguianus in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 25. n. 4. solide & perdoctè, ut semper solet, contrarium doceat.

RESOL. CCCXV.

An Legatus natus possit exercere iurisdictionem in Regularibus exemptis? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 17. alias 16.

§. 1. **R**espondeo negatiuè: nam Legatus à latere potest talem iurisdictionem exercere in exemptis. Et ita docet Gloss. in cap. 1. de off. Legati, in verb. vniuersos. & ibi noster Abbas, Panormitanus num. 8. qui hanc sententiam probat ex cap. si Abbatis de elect. in 5. & ex cap. 1. de verb. significat. Et ita docet etiam Villadiego in tract. de legato, q. 8. n. 20. & ex neotericis tenet etiam hanc sententiam Erasmus de Cochier in tr. de iurisdic. in exemptis, part. 2. q. 2. per totam, & q. 50. n. 6. & part. 4. q. 26. n. 2. cum alijs. Quam uero sint Legati nati, uide Henriquez lib. 10. c. 28. n. 3. Gambacurtam de immunitat. Eccles. lib. 10. c. 8. n. 19. & alios.

*Sequentes Resolutiones uisum est mihi diuidi non posse:
Ideo sequitur*

APOLOGETICA DISCEPTATIO,

DE

OMNIMODA CLERICORVM EXEMPTIONE
ciusque origine contra P. Michaëlem Rabardeum.

RESOL. CCCXVI.

Summatim exponitur, quid sentiat P. Rabardeus circa Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 7. tractat. 1. Refol. 1.

§. 1. **N**no prætorio 1641. in lucem emissus fuit libellus sic inscriptus. MICHAELIS

RABARDEI Optatus Gallus, de cauendo Schismate, &c. benigna manu scribit. Hic Auctor in sect. 2. per totam ex professo pertractat materiam Immunitatis personarum, & bonorum Ecclesiasticorum. Et docet Primò, Immunitatem circa personas Ecclesiasticorum esse de iure positiuo Imperatorum, & ex eorum benignitate, & priuilegio concessam. Secundò; non esse concessam ab Imperatoribus absolute, & plenè, sed tantum in quibusdam causis, & casibus. Tertid; posse

posse Principes illam modificare, & restringere. Quod; Ecclesiasticos esse subditos dominationi, & legibus Principum; seclusis quibusdam causis, & casibus, in quibus ex eorum privilegio exempti sunt. Quinto, delicta pro quibus Clerici ad forum seculare protrahi possunt, esse illa, quorum coëctio, & punitio spectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conseruandam, proindeque legibus publicis, & certis penis adiunctis sunt prohibita, siue communia sint & mixta, siue privilegiata lege ciuili, nouo quasi privilegio, contra libertatem, Clericis datam conualescente. Sexto; In dictis criminibus, non solum Clericos, sed etiam Episcopos ipso facto priuatos esse privilegio Clericali, & fori, neque aliam sententiam depositionis, seu degradationis esse necessariam, & præsertim Parricidas, Falsarios, viarum prædatores, & similes, statim, posse iudicari, & damnari à Magistratibus Laicis, Septimo Pontifices non potuisse eximere Clericos à iurisdictione Principum secularium ipsis non consentientibus. Octauo; consuetudinem licet non possit tollere totam Immunitatem Ecclesiasticorum, posse tamen in quibusdam casibus, illam restringere, & limitare.

2. Et hæc omnia Pater Rabardeus in dicta sect. 2. probat ex Iure ciuili; vnde sic ait, n. 2. in fine. Multæ sunt leges Imperiales in Codice Iustiniano, seu Authentici, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nouissimè in Codice Ordinationum, sub nomine Ludouici XIII. Regis in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia venerabilium Clericorum, & sanctorum Ecclesiarum; vnde comprobatur opinio de libertatibus eorundem auctoritate imperatorum, & Regum acquisitis. Ita ille. Et postea, num. 6. adducit multas alias leges Imperatorias ad suam opinionem comprobendam. Quam etiam confirmat, num. 7. & sequ. multis exemplis: vt Salomonis; Reg. 2. qui Abiathar Sacerdotem propter crimen Maiestati regie contrarium, non solum exilio multauit, sed etiam morte multare potuisse ostendit; vnde subdit: Illis temporibus sacerdotes etiam maiores, in iis, quæ pertinent ad Ciuile regimen non fuisse liberos à potestate, seu iurisdictione Regum & Principum temporalium. Probat hoc etiam adducens aliud exemplum de Ioa Rege Iuda 2. Paral. 24. & ex aliis exemplis Christianorum Imperatorum. Et hæc est opinio Rabardei quoad exemptionem Ecclesiasticorum, circa personas; quam à fortiori postea in sect. 3. per totam, tenet, quoad eorum bona, asserit enim: Ecclesiasticos in bonis esse exemptos ex Priuilegio Imperatorum & hanc exemptionem non fuisse omnimodam, & absolutam, Probat hoc ex quibusdam legibus Imperialibus; vt ex leg. Neminem, Cod. de sacros. Eccl. & ex leg. ad instructionem eod. tit. & ex aliis iuribus, Quod etiam confirmat ex exemplis sacre Scripturæ. Sed cum hæc omnia lædant & penitus euerant Ecclesiasticam Immunitatem; ideo visum est mihi pro eius tuitione, & principis Theologicis, & Iure Pontificio illa sigillatim, & fundamentaliter impugnare, respondendo ad omnia argumenta Rabardei, qui etiam in sect. 5. & in Defensione Legum Connubialium, firmat posse Principes constituere impedimenta dirimentia Matrimonium, quod omnino reprobandum esse satis etiam firmabo ex communi sententiâ Doctorem, & præsertim illustrium sacre Theologiæ Professorum, præclarissimi Musæi Sorbonici.

3. Protestor tamen, me, in hac Disceptatione, sententiam, seu summum Opini Gallie de Schismate Ecclesie Gall. minimè approbare, neque contra Concordata, seu Priuilegia aliquorum Principum (si reuocata extent, & reuocata non sint) insurgere; sed tantum opiniones Patris Rabardei refellere, quatenus multa docet contra Ecclesiasticam Immunitatem, dum probat esse licita, vel de Iure communi, vel de consuetudine. Et quidem debebat P. Rabardeus inhære vestigiis sapientissimorum virorum suæ Societatis, Suarez, Azorij, Layman, Comitoli, Tanneri, Dicalilli, & Baldelli, qui in Theol. Mor. lib. 5. disput. 3. num. 3. optimè, sic ait. Cum Hæretici, & Schismatici in odium Pontificis, & status Ecclesiastici maxime impugnent exemptionem Clericorum à potestate Laicorum, & ipsi Principes, & Iudices Laici maxime illam extenuent, optimum, & rationabilissimum est, vt contraria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat, & teneatur. Ita ille. Sed sanum eius consilium minimè à P. Rabardeo amplexatum fuisse, satis infra patebit; Vnde ex industria, semper cum Scripturis Societatis, conabor illi impugnare; vt videant Lectores, opiniones P. Rabardei, aduersari directè, sententiis communiter receptis, inter Doctores suæ præstantissimæ Religionis. Et vt verum fateat, quæstio hæc de exemptione Clericorum gratis, & voluntariè ab ipso videtur suscepta, cum ad refellendum Opatum Gallum minimè necessaria esset, vt patet ex libro in simili materia composito à doctissimo Iſaacio Haberto, de Consensu Monarchie, & Hierarchie, cui adde Sulpiciu Mandrinium in sua Chimera excisa.

RESOL. CCCXVII.

An Immunitas Ecclesiastica sit de iure diuino? Et affirmatiue aduersus P. Rabardeum probatur ex locis Sacra Scripturæ; Ex p. 2. tract. 1. Res. 2.

§. 1. Immunitatem Ecclesiasticam esse de Iure humano tenet Rabardeus, sect. 2. fol. 16. & sequ. Primo, ex auctoritate Couarruias lib. 1. var. cap. 31. Innocentij Papæ c. 2. de maior. & obedient. & D. Thomæ, leg. 1. ad Rom. cap. 13. Petri de Ferraria, Molinæ, Alciati, & Medina. Secundo, probat suam sententiam ex aliquibus legibus Imperatorum in quibus exemptio Clericis donatur. Ergo, infert Rabardeus, exemptio Clericorum est de iure humano; videlicet ex benignitate & largitate Principum secularium.

2. Sed proptus dicendum esse puto, immunitatem Ecclesiasticam, quoad personas, & bona, esse de iure Diuino. Probat ex cap. 47. Genes. vbi Ioseph. cum totam Egypti terram obligasset, & tributariam, siue vectigalem fecisset, Sacerdotum terram excepit, quam voluit esse liberam. Et 1. Esdra 7. Excepti sunt Sacerdotes & Leuitæ à lege soluendi tributa Regi Persarum. Dominus etiam Leuitas, Templi Ministerio dedicatos, à reliquis tribubus sequestrauit, & Aaroni, atque filiis eius subiecit; sicut legimus in cap. 3. Numer. Quod locutus est Dominus ad Moysen. vers. 10. Dabis dono Leuitas Aaron, filiis eius, quibus traditi sunt à filiis Israël. Aaron autem, & filios eius constitues super cultum Sacerdotij. Et infra Num. 45. Eruntque Leuita mei. Ego Dominus. Et c. 8. Numeror. Statuesque Leuitas in conspectu Aaron, & filiorum eius, & consecrabis oblatos Domino, ac separabis de medio filiorum Israël, vt sint mei, & postea ingredientur Tabernaculū fœderis, vt seruiat mihi, sicque purificabis, & consecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono dati sunt mihi à filiis Israël. Ex quibus locis satis manifesto colligitur: Leuitas non alteri, quàm Aaroni, & successoribus eius Sacerdotibus subiectos fuisse. Bona autem, & possessiones Sacerdotum, ac Leuitarum fuisse ab exactionibus immunes, Colligitur ex c. 30. Exod.

Sup. hoc supra in Ref. 1. & 2. §. Non desinam. & superius in tr. 1. Ref. 2. §. Verum. & seq. & hic inf. in quinq. Ref. hanc seq.

vers. 12. iuncto cap. 1. vers. 47. Num. Quibus locis significatur, Leuitas, & à tributo, & à militia immunes fuisse. Item ex *cap. 18. Num.* ubi habetur, à reliquis Tribubus Israël, decimas pendendas fuisse Sacerdotibus, atque Leuitis. Ipsos quoque Leuitas secundas decimas, siue decimas decimarum Aaroni, & Sacerdotibus eius soluisse sicuti explicat Iosephus *lib. 4. antiquit. cap. 4.* Denique, idem colligitur ex *eod. c. 18. Numer. 20. iuncto. cap. 35.* quibus significatur Aaroni, & filiis eius, atque Leuitis non fuisse partem assignatam in diuisione terræ promissionis, sicuti reliquis Tribubus; sed postea ex Tribubus, pro singularum facultate, fuisse vrbes, & possessiones designatas pro Tribu Leuitica, vt hæc esset quasi pars, & possessio, à filiis Israël Deo oblata & Ministris eius.

3. Item exemptionem à tributo, Christus, *Math. 17.* imprimis sibi tanquam filio naturali Regis omnium Regum Terrenorum, tum verò etiam secundum quandam participationem B. Petro competere significauit. Reges Terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum à filiis suis, an ab alienis? At ille (Petrus) dixit, ab alienis. Dixit illi Iesus. Ergo liberi sunt filij: vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare &c. Ex quo factò Discipuli reliqui collegèrunt, B. Petrum ipsis omnibus à Christo prælatum fuisse sicuti S. Hieron. *ibi,* & S. Chyloft. *hom. 59. in Math.* Origenes in *Cap. 18. Math. hom. 5.* annotauerunt: Tameti verò Christus hoc loco priuilegium exemptionis præcipue B. Petro, tanquam Vicario suo communicauerit; debet tamen id, etiam reliquis Ecclesiasticis personis accommodari, quatenus ex Christi, ac Dei seruitio peculiariter dedicata, è familia eius esse censentur, à secularium potestatum Iurisdictione, atque Imperio immunes. Et tandem in *Psal. 114.* dicitur *Nolite tangere Christos meos,* hoc est vnctos meos; At Clerici tales sunt Ergo &c.

4. Sed ad hæc loca Sacræ Scripturæ non desinunt Aduersarij respondere, at parum solide, vt videri potest apud Augustinum *Vigianum de Eccles. Imman. disputat. 4. Concl. 2.* Bozzium *de Iure status lib. 4. cap. 3. & seq.* & Azorium *tom. 1. lib. 5. cap. 12. questio. 1.* Qui omnes aduersariorum responsiones satis conuellant: sed ipsi adhuc vrgent asserendo, quod tantum abest quòd ex sacris Scripturis nostra opinio possit probari: vt in his contrarium appareat, nempe Clericos esse Principibus Laicis subiectos Et sic D. Paulus *Aff. 25.* cum videret causam suam ab iis, qui de genere erant Sacerdotali, iniquè tractari, ad Cæsaris Tribunal prouocauit, dixitque se ab eo iudicari oportere. Denique ipse D. Paulus *ad Romanos 13.* dixit, *Omnis anima potestatibus superioribus subdita sit,* & hoc vtique propter Dei ordinationem, vbi Glossa, *Omnis anima, nullus excipitur, nec excluditur.* Additque Chyloftomus, *Omnis homo, siue sit Euangelista, siue Propheta, siue Apostolus, siue quis tandem sit.* Cum paulò ante dixisset, *Ista imperantur omnibus, & Sacerdotibus, & Monachis, non solum secularibus.* Ergo ex his Scripturæ locis apparet Ecclesiasticos, vt & Laicos omnes subditos fuisse Principibus secularibus.

5. Verùm hæc parum obstant, & sunt argumenta desumpta ex penu Marsiliano, quæ etiam adducit Henningus Arifaus damnata memoriæ Auctor *de exempt. cler. cap. 3. num. 3.* Igitur ad factum D. Pauli ad Cæsarem appellantis: Respondeo; Quòd cum prædicaret Paulus in Hierusalem, & ad instantiam Iudeorum Tribunus iussit, eum verberari; vt in *Aff. Apost. cap. 22.* Astanti Centurioni, dicit Paulus, vt se adiunaret, hominem Romanum, & indemnatum licet vobis flagellare: id est, de nullo reatu ordine

iudiciario conuictum: vt exponit Card. Turrecrem. in *cap. si in adiutorium num. 6. dist. 10.* Et cum postea Festus ad instantiam Iudeorum vellet transmittere Paulum vincum Hierosolyma, vbi Iudei vel etiam in via eum occidere volebant, dixit Paulus, *ad Tribunal Cæsaris sto, & ad Cæsarem appello: vt in Aff. Apostol. cap. 25.* Ex istis tamen non probatur, Clericos esse subiectos iurisdictioni temporali, ex eo, quòd Paulus vsus fuerit lege Imperiali, quòd vt Cuius Romanus, non condemnatus, non posset flagellari; sed potius probatur pro obsequio veritatis, & defensionis licitum esse Clerico in Ecclesiasticis negotiis, vt legibus, & iudicio Principum, licet eis non ligetur. Est text. in terminis in *cap. si in adiutorium: vbi Card. Turrecrem. num. 3. vers. Sed secundo modo, & num. 5. 10. distinct.* Et idem ibi tenet Geminus *vers. oppono quòd exemplum.* August. *Triumphus de potest. Ecclesiast. q. 6. art. 8. vers. ad primum.* Ergo.

6. Respondeo secundo; Quòd quamuis D. Paulus exemptus fuerit à iurisdictione Cæsaris; nihilominus tamen coactum fuisse Cæsarem appellare, cum neque illius, neque D. Petri, alteriusve Ecclesiastici exemptio nota esset, ac propterea, & fidei Christianæ, & propriæ causæ malè consulisset Paulus, si Cæsaris Tribunal recussisset. Et idè nouissimè doctus Pater Franciscus del Castillo in *3. sentent. tom. 2. disputat. 16. de potestate Papa, quest. 12. num. 7.* asseruit, quòd D. Paulus voluit iudicari à Iudice Laico de facto, & non de iure quòd etiam docet Gretserus in *controvers. pro Bellarmino, tom. 2. lib. 2. cap. 29.* & Remundus Rufus doctor Gallus in *defens. contra Mahneum fol. 589.* Neque hæc responsio infert iniuriam D. Paulo, perinde ac si illius animi magnitudini contraria sit, non magis quàm inferatur iniuria Christo, cum dicitur eum ad vitandum scandalum iussisse, vt pro se, & Petro tributum solueretur, non fuit autem minore animo, aut consilio Christus quàm fuerit D. Paulus, neque minore libertate cum populis, & cum Principibus locutus fuit Christus, quam locutus fuerit D. Paulus, Ergo, &c. Vnde ex his referendus venit nouissimè Petrus Gonzalez, *de lege Politicæ, lib. 1. cap. 3. num. 20.*

7. Ad auctoritatem verò D. Pauli asserentis, *ad Rom. 13. Omnis anima potestatibus superioribus subdita sit.* Cardinalis Bellarminus in *Respons. ad duos libellos, fol. 8.* sic asserit [L'autorità di S. Paolo al cap. 13. della Epistola alli Romani, parla della potestà in vniuersale, & insegna, che è Diuina ordinatione, che il suddito obediça al Superiore, ma non insegna che il Principe secolare habia le tali, ò le tali persone per subdite, per ragione diuina immediatamente. È ò verissimo, che ogni potestà è da Dio, ma alcuna è da Dio immediatamente, come fu quella di Moisé, e di Aron, & hoggi è quella del Papa: alcuna è da Dio mediante la successione, ò electione, ò altro titolo humano. È à quel Testimonio di S. Gio Chyloftomo, sopra S. Paolo, rispondo che quel Santo, non dice, che li Sacerdoti, e Monachi sono obligati per l'autorità di S. Paolo obediçe à Principi secolari: ma alli suoi Superiori, qualunque si siano. Se bene anco è vero che li Ecclesiastici hanno da offeruare quelle leggi Ciuili, che non sono contrarie alle Ecclesiastiche, & sono necessarie per il commercio, che hanno li Ecclesiastici con i Laici: porche, come scrive Papa Nicolo all'Imperatore, nel corso delle cose temporali, la Chiesa si serue delle legge Imperiali, tuttauia à questa offeruanza delle legge de' Principi secolari, sono li Ecclesiastici obligati quanto alla directione, no quanto alla forza; cioè, vi rationis, non vi legis.] Ita Bellarminus.

8. Sed de interpretatione horum verborum D. Pauli

Pauli, videndus est omnino egregie illa pertractans Paulus Comitulus in *resp. mor. lib. 1. quæst. 93. nu. 25.* Benzonius *disput. de immunit. Eccles. fol. 52.* Grefertus ad Theologos Venetos, *lib. 3. consider. 4.* Barberius in *confutatione Magistri Fulgentii, part. 4. num. 32. & 33.* Seruantius in *defens. immunit. Eccles. propos. 5. ad 8. argum.* & Ambros. Viganus de *Eccles. immunit. disput. 4. ad 1. argum.* vbi probant textum D. Pauli non esse solum intelligendum de Principibus Laicis, quod perperam nonnulli senserunt.

9. Verum, asserunt aliqui, dato, & non concesso, quod in sacris Scripturis clarè non apparet Clericos esse exemptos à Laicali iurisdictione, adhuc putant dicendum esse eorum exemptionem de iure diuino emanasse. Probant hoc, nam multa tam de verbis, quam de factis Domini, fuerunt omiſſa ab Euangelistis; vt *Ioan. cap. 20.* Quæ postea ab Apostolis verbo, vel facto expressa sunt: *cap. chin Mariba. §. Sanè. de celebrat. Miss. Et Paul. ad Theſſal. 2. c. 2. inquit: Tenete traditiones, quas accepistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram:* Et multa etiam fuerunt omiſſa ab Apostolis, quæ reliquerunt exequenda, & ordinanda suis successoribus. Cardin. Turrecr. in *cap. chin ad verum, n. 4. vers. ad quintum respondetur 96. dist. Aluar. de planctu Ecclesie, lib. 1. cap. 59. col. 8. vers. Sed licet Christus,* Idèd cum Summi Pontifices successores Petri hoc expresserint, eis credendum est, etiam in aliquo loco veteris, vel noui Testamenti non legeretur.

10. Cum igitur Pontifices, & Concilia dixerint, hanc exemptionem esse de iure Diuino, vt infra satis probabimus, eorum determinationi necessariò, acquiescendum erit. Itaque ex his concludunt, quod etiam si nullus ex sacris Scripturis locus proferri possit, in quo Diuinius, de quo agimus, scriptum esset, non propterea sequeretur, probari non posse, Clericos Diuino iure exemptos esse; quia ex traditione omnium seculorum, & Conciliorum determinatione, hanc exemptionem de iure Diuino processisse, probari posse contendunt. Et ita docet Bernardus *latus in defens. libert. Eccles. fol. 31. & 32.* Angelus Serrarius in *confutat. 2. tractatum, propos. 1. fol. 16.* Durandus in *Bulla Cane, lib. 2. can. 5. quæst. 18. num. 51. & 52.* Io. Petrazzan. in *resp. ad libell. Theol. innotinat. propos. 5. §. 8.* Ioan. Filoteus in *resp. ad Epist. Theolog. innot. fol. 38.* Iulius Rossus, in *resp. ad M. Antonium Cappellum, part. 3. cap. 16.* & omnino videndus ex dignissima Religione Dominicana Gregorius Seruantius in *defens. immunit. Eccles. propos. 5. fol. 58.* Quibus adde ex Societate Granadum in *3. part. cour. 9. tract. 4. disputat. 4. sect. 1. num. 16.* quem omnino Pat. Rabardeus recognoscat, cum sit doctissimus suæ Religionis Theologus; & solidae nostram confirmet sententiam.

RESOL. CCCXVIII.

Probatur nostra sententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. Ex part. 7. tract. 1. Res. 3.

1. **V**s Diuinum Ecclesiasticæ immunitatis apertè inuenitur expressum in Conciliis generalibus, & sacris Canonibus. Etenim in Synodo Romana quarta sub Symmacho Papa, *Can. 7.* ita dicitur; Cautendum ne exempla remaneant præsumendi quibuslibet Laicis, quamuis Religiosis, vel Potentibus, in quacumque Ciuitate quolibet modo aliquid decerneret de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis Sacerdotibus disponendi indidit: à Deo commissa cura daretur, vt habetur *tom. 2. Concil. editio. nona. Bonifa-*

cus Papa VIII. in *cap. quinquam de censibus,* expressè asserit, Ecclesiasticas, Ecclesiasticasque personas ac res ipsarum, non solum iure humano, quinimò & Diuino, à secularium personarum exactionibus esse immunes. Et Ioannes Papa VIII. in *Can. si Imperator 96. dist.* Non à legibus publicis inquit; non à potestatibus seculi, sed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Christianæ Religionis Clericos & Sacerdotes, veluti ordinari, & discutiendi que de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, nò præferre. In generali Concilio Lateranensi sub Innocentio III. *cap. 43.* dicitur; Nimis de iure Diuino eos Laicos usurpare, qui viros Ecclesiasticos, nihil temporale detinentes ab eis ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt. In Concilio generali Lateranensi sub Leone X. *sess. 9.* dicitur; Cum à iure tam Diuino, quam humano Laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innotamus omnes, & singulas constitutiones, sel. rec. Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit *Felicis:* & Clem. V. quæ incipit; *Si quis fundente.* Necnon quascunque alias Apostolicas sanctiones, in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, &c. In Concilio Coloniensi, *part. 9. cap. 20.* dicitur immunitas Ecclesiastica, vetustissima res est, iure patret Diuino, & humano introducta, &c. In Concil. Trid. *sess. 25. cap. 20. de reformat.* dicitur, Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canonice sanctionibus constituta, &c.

2. Item Clemens Romanus synchronus Apostolorum, *Epist. 1. de iudiciis Ecclesiasticis* ex D. Petri Apostoli traditione, asserit; Diuinis legibus repugnare, vt maiores à minoribus iudicentur. Dionysius Ateopagita, *Epist. 8. ad Demophilum Monachum,* clarè asserit, Ordinem à Deo constitutum peruersi, si quis inferior Sacerdotem iudicare præsumat. Episcopi Regni Gallie in Epistola, quæ à Castro Carissaco ad tuendam Ecclesiæ libertatem, scripserunt ad Ludouicum Regem; Præiugia Ecclesiæ concessa diuinitus constituta asserunt. Et tandem audiant Principes, si Constantinus Magnus Imperator, nostræ sententiæ adhaerit; is enim in Concilio Nicæno; vt habetur in *cap. continua 11. quæst. 1.* Et obseruat Rufinus *lib. 10. Hist. Eccles. cap. 2.* Ita Episcopus allocutus est; Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idèd nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari; propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia quæcunque sunt ad illud Diuinum referretur examen. Vos etenim nobis à Deo dactis Diu, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos; Ita Constantinus. Rectè igitur Gelasius Papa in *cap. Syluester, vt quæst. 1.* cum videret immunitatem Ecclesiasticam lesam fuisse in personis aliquorum Clericorum, dixit, hoc factum fuisse contra leges Diuinas, & publicas Et Eugenius Pontifex scribens ad Franciscum Foscari Ducem Veneticum dixit, omnia Diuina, & humana iura dispartere, Ministros, & Sacerdotes Dei ab oneribus, & exactionibus immunes esse debere, sicut fuerunt apud Patres veteris legis. Ita in Epistola, quam penes me impressam habeo. Dicamur itaque cum D. Gregorio in *7. Psalms. Penitent. Psalms. vers. 9.* Quod, Ecclesiam Saluator noster voluit esse liberam. Ergo, non sub Principibus secularibus; vt vult Rabardeus.

3. Verùm aduersarij cum maxime premantur supradictis auctoritatibus se contorquent, & eas, vt ita dicam, ad torturam trahunt, asserunt enim; Cum Pontifices, & Concilia dicunt Ecclesiasticam exemptionem esse iuris Diuini id intelligendum esse dumtaxat

taxat de causis spiritualibus. Sed hæc responsio adductis testimoniis accommodari nullo modo potest. Nam Symmachus Papa, loquitur expressè de Ecclesiasticis facultatibus; Bonifacius Papa, de exactionibus Civilibus; Ioannes Papa, vniuersim loquitur de Iudiciis Clericorum; Concilium Lateranense sub Innocentio III. de iurisdictione in Civilibus; Concilium Lateranense, sub Leone X. vniuersim de omni potestate Laicorum; Concilium Coloniense, vt ex adiunctis manifestum est, speciatim de immunitate à tributis, & iurisdictione Principum; Concilium Tridentinum tum vniuersim itidem de Ecclesiastica immunitate loquitur; tum speciatim de illis eius partibus, quas frequentius à Principum secularium Ministris violari contingit; vt ex textu patet. Eodem modo loquuntur ceteri, quos adduximus.

4. Secundò respondent aliqui, esse iuris Diuini, mediatè, & remotè. Quod ego sic intelligo, non ipsam exemptionem actualem, esse iuris Diuini, sed potestatem eam constituendi, quam habet Summus Pontifex, vtique immediatè à Deo. Sed hæc responsio repugnat verbis Canonum, qui ipsam exemptionem, non potestatem eximendi tantum, Diuini iuris esse docent. Peculiariter notentur hic verba Concilij Tridentini, à quo immunitas hæc (vtique actualis) Dei ordinatione, & Canonis sanctionibus constituta dicitur. Et si actualis exemptio non est iuris Diuini, quomodo Pontifex Symmachus aîs solis Sacerdotibus à Deo commissam potestatem disponendi de Ecclesiasticis facultatibus? Quomodo Concilium Lateranense sub Leone X. pronunciat, nec iure humano, nec iure Diuino, vllam Laicis potestatem esse tributam in Ecclesiasticis personis? Nam si hæc exemptio fuit primò constituta à Pontifice, certè Laiciante hanc constitutionem habebant potestatem in Ecclesiasticos.

5. Tertio, respondent aliqui, per ius Diuinum intelligi ius Canonicum. Sed & hæc responsio primò non seruat proprietatem verbi, iuris Diuini constat enim, ius Canonicum propè non esse ius Diuinum. Deinde non potest per illosque testimoniis accommodari, vt potè quæ hæc vocula, *ius Diuinum*, non vtuntur. Peculiariter autem repugnat Concilio Tridentino, quod vel ob hanc ipsam fortasse causam, abstinens ab eadem vocula, dixit, immunitatem Ecclesiasticam, Dei ordinatione, & Canonis sanctionibus constitutam esse. Vbi vides, Dei ordinationem à Canonibus & Constitutionibus Ecclesiæ apertè distinctam: Et idè rectè sacra Rota in *Albanen. Gabel. la die 28. Iuny 1630. coram Merlino* obseruauit in dictis verbis Concilij, delusam remanere callidam aliquorum interpretationem, qui, vt diximus, putarunt verba, de quibus in *cap. Quamquam*, ibi de iure Diuino, & humano, intelligi posse de iure positio, scilicet Canonico, & Ciuili. Quocirca etiam dici non potest, carens solùm hanc exemptionem esse Diuini iuris, quatenus à Deo per Ecclesiam est constituta; hoc enim nihil aliud est dicere, quàm Ecclesiam, potestate diuinitus accepta, immunitatem hanc sanxisse; cum tamen, vt etiam supra diximus, Canones, & Patres plus dicant.

6. Aut, si sensus sit huius dicti, Ecclesiam necessitate quadam Diuini præcepti compulsam, hanc exemptionem constituisse, id ipsum est, quod maxime volumus, nempe ab ipso Deo immediatè præceptum esse datum, de Ecclesiastica immunitate sancienda; seu quod idem, Deum per se ipsum, prius etiam, quàm ab Ecclesia hac de re vllus Canon esset constitutus, voluisse, vt Ecclesiastici essent exempti.

7. Addo tamen, et si id quod hæc nobis responsio largitur, respuendum minime sit, tamen iis ipsis

argumentis, quibus hoc dictum probati potest, quæ etiam probati, Ecclesiasticos fuisse re ipsa ab ipso Deo exemptos: cum præsertim Canones adeo disertè dicant, nullam vnquam Laicis in personas, & re Ecclesiasticas fuisse concessam potestatem, quod hæc sententia proprietatem verborum retinendo, tueri non potest, quandiu concedit, fuisse tempus (nempe ante constitutos Canones) quo Ecclesiastici fuerint Laicis subiecti. Quocirca sic argumentor. Aut suppetebant ex ipsa rei natura urgentes causæ, cur Deus veller Ecclesiasticos, ita esse exemptos, aut non. Si suppetebant, ergo eo ipso turpe erat Clericos à Laicis iudicari, &c. Nec vlla ratio erat, cur non statim ipsa Dei voluntate essent efficaciter exempti. Si non suppetebant, vnde probatur, ergo, Deum immediato suo præcepto voluisse, vt Ecclesia Clericos eximeret? Vnde ex his venit refellendus Author damnata memorie Henningus Arnulfus *de exempt. Cler. cap. 3. num. 4.*

RESOL. CCCXIX.

Probatnr nostra sententia rationibus? Ex part. 7. tr. 1. Refsol. 4.

§. 1. **R**ationes pro firmanda nostra sententia contra Rabardum non, ex alio adducam, quam ex Stephano Bunnio Doctore Gallo, & Societatis, in *Theolog. mor. part. 1. tract. 11. q. 36.* ad quem P. Rabardum remitto; Et quidem indignum ac turpe esset, vt, qui homines spirituales, & sacri, iudicium dare debent in seculares, atque eos errantes coercere, ij à secularibus, hoc est Parentes à filiis iudicarentur, & punirentur: quo nihil à recta ratione, & diuina lege cogitari potest distinctius. Tum, si Apostolus *1. Cor. cap. 6.* acriter obiurgauit primos Euangelicæ Ecclesiæ Christianos, quod apud Ethnicos iudices causas disceptarent, cum possent sibi è cetero fidelium deligere, à quibus illæ cognoscerentur; quæ ratio tulisset Apostolus, vt sacrorum Ministrorum causæ, non apud sacros Iudices, sed profanos agerentur.

2. Quod confirmatur ex *cap. duo sunt. dist. 96.* ex quo apparet, Sacerdotem, ex vi sui status esse superiorem Laico, sed ex natura rei inferior, debet honorem superiori: Ergo, & Laicus Clerico. Contra hanc autem honorem Clericis debitum sit, si in iudicium seculare vocentur, & ex natura rei id redundat in vilipendium, & ignominiam Ecclesiasticæ dignitatis, & præbet occasionem vulgari populo contemnendi Clerum: Ergo, ex talium personarum statu ex natura rei, sequitur talis exemptio. Quam rationem optime declarant, & confirmant verba Concilij Gallicani Matiscon. 2. *c. 9.* vbi improbens violentias secularium iudicum contra Clericos, rationem hanc subdit. Nefas est enim, vt illius manibus Episcopus, aut iussione de Ecclesia trahatur, pro quo semper Deum exorat & cui inuocato nomine Domini ad saluationem corporis, animæque, Eucharistiam sæpè potterit. Ponderandum est enim quod ad probandum id esse nefas, non positiuam legem, sed dignitatem Sacerdotalem, & rationem in illa fundatam adducit. Secundò, confirmatur, quia contra rationem est, vt inferior iudicet superiorem; *capite cum inferior, & capite solite de maioris. & obediens.* Et idè nulla consuetudine introduci potest, vt inferior acquirat iurisdictionem in superiorem, vt Doctores colligunt ex *cap. inferior distinct. 21.* Est, ergo naturali rationi contrarium, vt Laicus inferior, Sacerdotem se superiorem iudicet. Quod rectè confirmant verba Gregorij V I I. *lib. 8. epist. 21.* quæ retulit Gratian. *dist. 96.*

dist. 96. cap. 9. ait enim. Quis doberet, Sacerdotes Christi Regum, & Principum, omniumque fidelium Patres, & Magistros censeri. Nonne miserabilis infamia esse cognoscitur, si filius Patrem, Discipulus Magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suae potestati subicere; à quo credit, non solum in Terra, sed etiam in Caelis se ligari posse, & solui: Hucusque D. Gregorius: Ergo &c.

3. Vnde rectè asseruit Adamus Tannerus, in *defens. Eccles. libert. lib. 1. cap. 18.* Quod si spiritualis & Ecclesiastica potestas ex ipso fine, actibus, & objectis suis, adeoque omni modo est superior, & excellentior potestate Ciuili, quod nemo nisi hereticus negabit; debet ergo, si id verum est, cuiusmodi, Ecclesiastica potestatis vsus, & executio, à potestate Ciuili eiusque vsu non impediri; impediretur autem, imò penitus enueretur omnis propemodum vsus & executio Ecclesiastica potestatis, si huius Ministri essent, subditi potestati Ciuili. Ergo, Ecclesiastica potestatis administratores, ex ipsa rei natura quasi vendicant sibi hanc exemptionem à foro, & potestate Ciuili, seu saeculari; adeoque iure quodam naturali, non humano tantum, sunt ab eadem potestate exempti.

4. In hac argumentatione solius probatione minoris opus est, qua diximus, vsuum, & executionem Ecclesiastica potestatis, magnopere enervatum iri, si eius administri subiciantur potestati saeculari. Quod ita nunc breuiter probatur. Nam actus praecipui Ecclesiastica potestatis sunt, doctrinam salutarem proponere, vitia arguere, virtutum officia commendare, & si opus sit, imperare; Item peccantes corrigere, contumaces plectere, absoluerè penitentes, obstinatos ligare. Haec autem efficaciter, cum dignitate, & autoritate, praestari non possent erga Laicos, si Ecclesiae Ministri ipsis Laicis subderentur. Tum quia aut ob timorè Laicae potestatis, saepius ab Ecclesiasticis, aut omitterentur penitus, aut non nisi languidè praestarentur. Aut quia etiam pro vitibus praestata, facile à Laicis contemnerentur. seu velut à subditis facta, seu scandalo in aduersam trahente partem. Quod facile crederet, qui & ipsam corruptam hominis naturam, & mores temporum perpendet.

5. Atque hoc est, quod Constantinus Imperator indicauit, cum diceret apud Ruffinum lib. 1. Hist. cap. 2. *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit, de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari.* Hoc etiam est, quod eidem Constantino tantam erga Sacerdotes, & Episcopos obseruantiam ingenerauit, vt diceret apud Theodoretum lib. 1. cap. 11. *Sacerdotum vitia non sunt populo aperienda, ne inde ille causa offendiculi arripere, licenter peccare aggrediatur. Quin etiam eum hoc quoque adiecit memorant: Si suis oculis; Episcopum aliena uxori stuprum inferre foret videret, facinus illud nefandum suo paludamento se obiecturum, ne facinoris aspectus eos, qui id ipsum cernerent, vlla ex parte laederet.* Ita Constantinus. Penitus igitur à ratione alienum esse qui non videt vt ovis Pastorem, filius Patrem, minor maiorem esse culpabilis sit, iudicet, & puniat. Ergo, &c.

RESOL. CCCXX.

Probatnr nostra sententia ex Doctorum autoritate.
Ex p. 7. tract. 1. Ref. 5.

5. 1. **A**ssero igitur nostram sententiam, vt rectè obseruat Cabedo part. 2. decis. 87. num. 10. esse communem inter Theologos, & Canonistas. Et

ideo illam tenent praeter Doctores, à me citatos in *Quae hic est*
part. 1. tract. 2. resol. 1. Stephanus Weims *ad constitut.*
per Concil. Trident. inuonatas constit. 9. num. 7. Ludouicus
Paramus in consutat. decret. venet. cap. 2. art. 4. n. 5.
Stephanus Barberius, contra Magistrum Fulgentium,
part. 4. num. 1. & seq. Angelus Sermarinus *in*
consutat. 2. tractatum propof. 1. Alciatus *in cap. cum*
non ab homine, de iudiciis, Syluester, verb. Clericus. n. 5.
& verb. immunitas, 1. quaest. 4. Angelus, *verb. Clericus,*
num. 14. & verb. immunitas, num. 33. ver. 11. Tabiena,
verb. Clericus, num. 5. Driedonus, *de liber. Christ. lib. 1.*
cap. 9. Ioannes Bacconius *in 4. quaest. 11. prol. art. 4.*
Almainus tract. de potest. Eccles. cap. 8. Torreblanca *in*
praef. iur. spir. lib. 15. cap. 2. à num. 1. Gutierrez *in leg.*
nemo potest, de legat. 1. à num. 106. Farinacius *tom. 2.*
quaest. 8. à num. 1. Donspergerus *de except. adult. part. 1.*
sect. 2. cap. 5. num. 160. Gloriotius *respons. 13. num. 4.*
Correa de immunit. Eccles. part. 2. num. 40. Grilenzo
nius consil. 53. num. 16. Ambrosinus *de immunit.*
cap. 16. num. 4. Squillante *de Privileg. Cler. cap. 8. n. 1.*
Hieronymus Rodriguez in compen. 99. regul. resol. 63.
num. 2. Larrea *in allegat. Fiscal. part. 1. a leg. 27. num. 25.*
Glossa in cap. si Imperator in verb. & dicitur 96. distinkt.
& in cap. quamquam, in verb. ipsarum, de censibus, in 6.
Idem probat Innoc. in cap. 2. sub num. 1. vbi Hostien.
num. 5. Bald. num. 3. Anchar. sub num. 3. vers. quare ipse
Cardinal. Zabarel. sub num. 1. vers. quare, quia hic dicitur,
Anton. de Butr. num. 9. Abb. num. 1. vbi hanc opinionem
sibi magis placere attestatur, Imol. num. 5. &
Felin. nu. 1. & 2. de maiori. & obedien. Oldrad. in conf. 83.
an Episcopus, sub num. 5. Bald. in Auth. Statuimus in
princ. inquit, istam esse ipsam veritatem, C. de Episcop. &
Cler. Cardin. Zabarel. veriore dicit in repet. cap. perpendimus,
sub num. 5. vers. sed Privilegium immunitatis. Et vers. Ego autem dico verius, sub num. 6.
vers. Secundam partem de sentent. excommunic. Marian.
Socin in cap. nouerit, sub num. 4. de sentent. excommunic.
Geminian. in cap. suscipitis, vers. nota ultimo 10. distinkt.
Romanus in sing. 419. quid est contra, & in l. si
verò, 4. de viro in 7. fallen. num. 19. vers. ad idem rectè
inducitur, ff. solut. marim. Abb. in cap. Ecclesia S. Maria,
num. 6. Felin. num. 6. & ibi Dec. sub num. 5. vers. &
ista libertas de constitut. eandem opinionem tenet
Card. Turrecrem. in cap. si Imperator, num. 1. vers. in opo-
positum est, 96. distinkt. Petrus à Monte Venetus, &
Episcop. Brixien. de Primatu Papa, & Maiestatis Im-
peratoris, 9. n. 1. cum seq. Ioan. Ecchius in Enchirid.
locorum communium contra Lutherum, sub rub. de im-
munit. & diuitiis Ecclesiae, vers. nolite tangere eum 2. seq.
Alex. consil. 8. videtur super primo, num. 1. vol. 1. Dec. in
cap. cum non ab homine, num. 2. de iudiciis, Iaf. in l. est
receptum, n. 3. ff. de iurisdic. omnium iudic. Hieronym.
Gigas de crim. laesa Maiestat. lib. 1. sub rub. quis de cri-
mine laesa Maiestat. cognosc. possit, n. 15. Vantius de nul-
lit sub rub. de nullita. ex defec. iurisdic. num. 101. Villa-
lob. in suis communib. opinion. communem dicit in verb.
Clericus, num. 96. Bertran. in consil. 182. pro feliciori,
num. 1. in 2. part. vol. 1. Alphon. Alvarez in thesaur.
Christian. Relig. cap. 35. de immunitat. Ecclesiast. n. 1.
Marc. Ant. Cucch. in institut. Canon. lib. 3. tit. 9. de Pri-
uileg. clericor. num. 11. Stephan. Coste in repetition. cap.
si index Laicus, num. 9. in fin. & num. 11. in si. sentent. ex-
commun. in 6. Natta cons. 495. de duobus, num. 13. cum
plur. seq. vol. 3. Arnal. Alberti in repet. cap. Quoniam
quaest. 11. sub num. 78. cum seq. Et quaest. 15. num. 6. de He-
ret. in 6. Grammar. in decis. 29. Rolan. in conf. 4. in can-
sa Inquisitionis, n. 7. vol. 1. & in conf. 12. prima etenim,
num. 44. volum. 2. Nauarr. in relectis, cap. nouit in 6. not. a,
sub num. 6. de iudiciis. Parilius de resign. benef. lib. 8. g. p.
num. 3. cum 3. sequent. Camillus Borellus ad Petrum
Bellugavi

Belugam de speculo Principum, §. videndum rub. 11. sub num. 12. ver. probemus. Vinius in suis communibus opinio. in verb. Clerici à potestate: communem inquit Clar. in fin. quast. 35. in princ. Decian. in tract. crim. lib. 4. c. 9. num. 1. & sub num. 4. ante fin. Riminald. Jun. in repetitio. cap. qua in Ecclesiarum, sub num. 54. de constitutio. Sardus in consil. 301. cui primus, num. 16. & 52. cum 4. sequent. vbi etiam reprobat Molinam dissentientem vol. 3. Card. Tuschus in conclus. 85. in verb. Clericus, num. 45. volum. 1. vbi considerat, illud præceptum, Nolite tangere Christos meos, esse præceptum negatiuum; quod obligat semper, & ad semper. Cardin. Turrecem. in cap. si peccauerit, numero 132. quast. 1. Ant. Burgos, in cap. qua in Ecclesiarum, num. 195. de constitutio. Et tandem, exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ, vt patet in decis. 10. in antiquis tit. de consuet. Et nouissimè in vna Albanensi Canonatus, die 23. Ianuarij 1633. coram doctissimo bon. mem. Merlino Decano, cuius Magistralem decisionem inuenies inter illas appostas in fine mea 5. part.

Decisio hæc
inuenitur
infra in fine
huius tom.
9. ad pag.
490.

2. Nec desunt Theologi recentiores, pro nostra firmanda sententia, & alios ex industria relinquendo, adducam tantum contra P. Rabardeum Theologos suæ nunquam satis laudatæ Religionis; Itaque immunitatem Ecclesiasticam esse de iure Diuino tradunt Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. c. 8. & seq. Azorius part. 1. lib. 5. cap. 12. Layman lib. 4. tract. 9. c. 8. num. 1. Bellarminus melius sapiens de exempt. Clericorum, cap. 1. Stephanus Bauny, vbi inf. nouissimè me citato Eminentissimus non solum dignitate, sed etiam doctrina Cardinalis de Lugo, de iustit. & iure tom. 2. disp. 36. sect. 7. num. 10. Item me citato Dicastillus, de iustit. lib. 2. tract. 1. disp. 5. dub. 8. num. 138. Granadus in 3. part. D. Thomæ, contr. 9. tract. 4. disp. 4. sect. 2. num. 16. Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. n. 316. & tom. 2. tract. 25. cap. ult. num. 427. Comitulus in respon. mor. lib. 1. quast. 93. Gretserus contra Theologos Venetos, lib. 3. considerat. 1. & seq. Ferdinandus Bastidia in Anidoto contra Paulum Venerum, part. 2. num. 59. & seq. Quibus omnibus adde omnino videndum Adam Tannerum in Apolog. de immunit. Eccles. lib. 1. c. 17. vbi ita mordicus firmat nostram sententiam, vt contrariam improbabilem putet. Imò Angelus Maria Sermarinus in consutat. 2. tractatum propos. 5. fol. 133. tanquam suspectam damnat, & ad minus temerariam esse docet Ioannes Pedrezanus ad libellum Italicum, propos. 5. §. 8. fol. 85.

3. Sed quicquid sit de his censuris, quorum iudicium esto penes Sanctam Sedem, solum P. Rabardei in mentem veniat, exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, olim tenuisse Senatam Parisiensem, vt testatur Fagnanus in respon. pro censuris Pauli V. fol. 8. Laurent. Ortiz in tract. de Politia, & immunitat. Eccles. p. 2. fol. 163. & ex scriptoribus Gallis tenet sententiam hanc Rebuffus in Concor. Rubrica ult. de Protest. Auferrius in Clem. 1. de Offic. Ordin. q. 1. fol. 82. Ioannes de Terra Rubea in Opere contra Rebelles, tract. 3. art. 5. concl. 18. & nouissimè ex Societate Iesv Stephanus Baunius in Theolog. mor. p. 1. tract. 11. q. 36. & p. 2. tract. 6. disp. 7. de Bulla Cane, q. 1. c. 3. num. 15. & tract. 1. q. 4. §. Dico secundò.

RESOL. CCCXXI.

Respondetur ad argumenta P. Rabardei ? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 6.

§. 1. **P**ater Rabardeus in fauorem suæ sententiæ nempe immunitatem Ecclesiasticam esse de

iure humano adducit Couarruuiam; sed iste Doctor caute legendus est in materiis iurisdictionalibus, & idè Tannerus in defensionib. Eccles. lib. 2. cap. 16. sic ait. Couarruuiam in his que ad doctrinam de libertate Ecclesiastica pertinent nunquam liberius locutum, & minus ad sacros Canones fuisse attentum. Quod etiam obseruauit Cardinalis Bellarminus, in Respon. ad Epistolam cuiusdam Theologi, vbi ita asserit. [Et se il Couarruuiam dice il contrario, noi habbiamo a credere più alle scritture, & à Sancti Padri, che ad Couarruuiam, il quale in materia di iurisdictione, si è mostrato sempre troppo parziale. [Vide etiã alios Doctores quos etiam citauit in part. 1. tract. 2. ref. 4. & quos me tamen non citato adducit P. Delbene in tract. de Conuictis dub. 27. sect. 3. num. 4. cui quidem Auctori multum debeo, nam in dicto tract. omnibus meis opinionibus quas in materia Parlamentorum, & defensionis immunitatis Ecclesiasticæ olim docueram cum Doctoribus à me aduocatis perpetuò adheret.

2. Ad auctoritatem verò Innocentij Papæ respondeo, nihil obstat, vt rectè notat Bellarminus de exempt. Cleric. cap. 1. in fine, vbi sic ait: His addi potest Innocentius IV. Pontifex, quauis, non vt Pontifex, sed vt Doctor particularis de hac re scripsit. In commentario enim ad c. 2. de maiorat. & obediens. postquam docuerat, Clericos exemptos fuisse à potestate Laicorum per Summum Pontificem, Imperatore consentiente, addit, hanc non esse plenam exemptionem, & idè dicendum esse, Clericos ab ipso Deo fuisse exemptos. Hoc testimonium Innocentij ea de causa addendum putauit, quoniam Couarruuias, in lib. pract. quast. cap. 31. Scribit prædictum Pontificem in loco à nobis citato asseruisse, exemptionem Clericorum non esse iuris Diuini, quod falsum esse verba citata palam ostendunt, & ante nos in hanc eandem sententiam Innocentium allegauit Pannormitanus in cap. Nimis, de iurisdictione. Ita Bellarminus, cui etiam adde Tannerum in Apolog. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 17. & Fagnanum de iustitia Censurarum Pauli V. fol. 8. asserit Innocentium esse allegandum pro nostra sententia, quod etiam obseruat Duardus in Bull. Cane, lib. 2. Can. 15. quast. 18. num. 6. Azorius, part. 1. lib. 5. cap. 12. quast. 1. Michaël de Molino in Reper. For. Reg. Aragon. litera C. ver. Clericus, n. 84. male igitur P. Rabardeus pro sua sententia Innocentium adducit.

3. Ad auctoritatem D. Thomæ quam etiam Rabardeus in sui fauorem adducit, assero, neque obstat, vt rectè obseruauit Tannerus loco citato; nam Sanctus Doctor lect. 1. c. 13. ad Rom. de tributo Principibus præstando, agens, sic asserit. Ab hoc tamen debito liberi sunt Clerici ex priuilegio Principum; quod quidem æquitatem naturalem habet. Vnde etiam apud Gentiles liberi erant à Tributis, illi, qui vacabant rebus diuinis, &c. Etenim S. Thomas præterquam quod ex instituto de hac re non agit, asserit quidem, eiusmodi immunitatem à Tributis concessam esse Priuilegiis Principum; quod verissimum est: sed non negat, eam etiam iure Diuino, & naturali deberi; imò verò id aperit indicat ibidem iis verbis; quod æquitatem naturalem habet, &c. Et ita etiam responder ad auctoritatem D. Thomæ Philippus Maynardus de priuileg. Eccles. part. 2. art. 15. num. 16. Angelus Sermarinus in consutatione duorum tractatum propos. 1. fol. 31. & Ioannes Antonius Bouius in respon. ad considerat. Pauli Seruata, part. 4. argum. 1. Imò addit D. Thomam lib. 3. de Regim. Principum, cap. 10. asserere exemptionem Clericorum esse de iure Diuino, quod etiam ex dicto loco D. Thomæ confirmat Stephanus Barberius in consutat. contra M. Fulgentium p. 4. n. 8.

4. Ad

4. Ad auctoritatem Ferrariensis & Molinei, respondeo potuisse quidem P. Rabardeum illos non adducere quis enim nescit fuisse parum pios, imò iuratos Hostes in Ecclesiasticam Hierarchiam, & eius libertatem, eorumque opera in Indice librorum prohibitorum apposita. Contra Petrum de Ferrara videat P. Rabardeus quid asserat Rebuffus in *Concord. Rubrica de Protectione*, §. nec obstat, ubi vocat eum adulatorum Imperatoris, & mendacem. Contra verò Carolum Molineum, videat Bullam Clem. VIII. editam contra eius Opera die 21. Augusti 1602. in qua eorum lectio sub excommunicatione lata sententiæ, ac etiam suspensionis hæresis interdicitur; & in censura didorum Operum eodem anno edita præcipitur in quibuscumque libris, ubi eius nomen citatum invenitur, delendum esse; faxit tamen Deus, verum fuisse id quod testatur Raynaudus de Monitoriis, paulò ante eius mortem, ab erroribus respuisse.

5. Ad auctoritatem Aciati, respondeo ipsum in *cap. cum non ab homine, num. 2. de iudiciis*; docere exemptionem Clericorum esse de iure Divino, unde pro nostra sententia illum adducit Borsatus *vol. 1. conf. 42. num. 2. Torreblanca in pract. iur. spir. lib. 15. cap. 2. num. 18. Sermarius in consuet. 2. tractatum, propof. 1. & alij*. Et idè videat P. Rabardeus quomodo pro sua sententia potuerit illum referre. Ad auctoritatem Medjæ, respondeo, ipsum non bene percepisse originem Ecclesiasticæ immunitatis, & idè inter alia non veretur asserere ante tempora Iustiniani exemptionem Clericorum non adfuisse, quod etiam docuit Pseudotheologus Paulus Scruta. Sed hoc esse manifestum errorem, non solum contra Concilia generalia, sed etiam leges Imperatorum rectè observavit Valboia in *lectio. Salmatic. tom. 2. as. cap. 1. de iudiciis, p. 36. Pedrazzanus in respons. ad Theolog. innominat. propof. 1. §. 10. & alij*, ut in *seq. resol.* patebit, Scio alios Doctores, non citatos à P. Rabardeo, eius docere sententiam, licet sine illationibus ab ipso tam malè deductis, verum contraria sententia communis est, ut suprà apparet.

RESOL. CCCXXII.

Expeditur locus D. Gregorij à P. Rabardeo adducti? Ex part. 7. tr. 1. Resol. 7.

§. 1. Non desinam tamen etiam hic adnotare non bene pro sua firmata sententia P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Gregorij Papæ, sic enim *fol. 17.* asserit: Gregorius Papa primus Mauritium Imperatorem admonet; sic illum debere Sacerdotibus dominari, ut debitam illis reverentiam impendat; quibus verbis comprobatur Sacerdotes in Civilibus subiectos esse dominationi, & iurisdictioni Principum secularium, nisi aliqui ipsorum gratia, seu privilegio liberentur. Ita P. Rabardeus. Sed si dicta verba D. Gregorij, quæ invenies in *Epist. 31. lib. 4.* subiectionem, ut perperam vult Rabardeus importarent, sequeretur etiam Pontifices Imperatoribus subiectos fuisse; nam ut observat Card. Bellarminus *lib. 2. de Romano Pontif. cap. 28.* in dictis verbis, de se ipso, Gregorius loquitur, & inter eos se numerat, quibus affirmat Imperatorem dominari: At hoc asserere impium est, ut hæreticè ex supracitatis verbis D. Gregorij malè intellectis conatus est firmare Calvinus, *lib. 4. Instit. cap. 11. §. 12.* & nostris temporibus M. Antonius Capellus ante suum reditum à scissmate ad unitatè Romanæ Ecclesiæ; Ergo firmiter negandū est cum Bellarmino contra Patrem Rabardeum, D. Gregorium in illis verbis ad Mauritium Im-

peratorem scripsisse, iurisdictionem nullam Ecclesiasticam per se ex natura rei designare nam si D. Gregorius asserit Imperatorem debere, reverentiam Sacerdotibus exhibere, hoc certè, ait Bellarminus, inferioris est, non superioris. Igitur recognoscat Pater Rabardeus ex sua Societate crudelitissimum Gretserum in *Controuersis, pro defensione Bellarmini, tom. 2. lib. 8. cap. 28.* ubi docet D. Gregorium illa verba ad Mauritium scripsisse ex humilitate, non autem ita humiliter sine causa, tunc cum Imperatore loquutum fuisse; quia, (ait Gretserus) eo tempore Imperator Dominium temporale in Urbem Romanam obtinebat, & Gregorius eius ope & amicitia vehementer indigebat, ut tam ipse, quam Ecclesiastici, & bona temporalia Ecclesiæ suæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis, & furore defenderentur, & necessitate ac violentia cogente, potest is qui alteri subiectus non est, eum appellare suum Dominum; & se profiteri seruum, & ique maioris mali effugiendi inuitu; quod à S. Gregorio factum est, qui Romanam Ecclesiam in summum discrimen coniecisset, si ius suum & Ecclesiasticorum prosequi, nec à Christiana humilitate rebus afflictis remedium postulare voluisset. Nam illo tempore Mauritius Imperator nimis tyrannicè Romanam diuexabat Ecclesiam, Itaque si dicta verba Gregorij subiectionem designarent; debebat P. Rabardeus asserere, Pontificem necessitate ita exigente subiecisse se & Sacerdotes Imperatori de facto, & non de iure; sicut Christus se subiecit Pilato; ne si ius suum strictè prosequi veller, Ecclesiæ nauiculam in maiores scopulos impelleret ac illideret. Et tandem ne deserat P. Rabardeus videre celeberrimū Cardinalem Baronium *tom. 8. anno 593.* qui contra Nouatores adducens verba Gregorij quasi subiectionis, ut ipsi cum P. Rabardeo malè putant, Imperatori Sacerdotium, defendit Sanctum Pontificem, & quare sic loquutus fuerit demonstrat, & adducit locum eiusdem Gregorij *Psal. 4. Pœnit.* in quo firmiter asseuerat non habendum esse Mauritium inter Imperatores dum aduersum Dei Sacerdotes regiam potestatem exercet, & idè comparauit illum cum Nerone, & Diocletiano; igitur secundum D. Gregorium, Sacerdotes subdebantur Mauritio Imperatori, quemadmodum ait Baronius Christus Redemptor noster fatebatur se subditum potestati Pilati, & sicut itidem dixit iis qui ipsum neci tradere satagebant. Quæ omnia post Baronium observauit etiam Iacobus Gretserus *contra Theologos Venetos lib. 3. consid. 1.* Videat modò P. Rabardeus an debuerit ex mente D. Gregorij loco citato asserere Sacerdotes & Clericos subiectos fuisse dominationi & iurisdictioni Regum, & summorum Principum secularium.

RESOL. CCCXXIII.

Explicantur leges Imperatorie, quas P. Rabardeus adducit, & quod non sint institutoria, sed subsidiaria; & declarantur discutuntur? Ex part. 7. tract. 1. Resolut. 8.

§. 1. ET tandem ad auctoritatem legum Imperatorum, quas asserit P. Rabardeus, respondeo, quòd ipse non bene ex ipsis infert, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure humano; nam non rectè argumentatur, Imperatores concesserunt aliqua Privilegia Clericis pro eorum exemptione. Ergo talis exemptio est de iure humano: Nam neganda est talis consequentia. Vnde cum Pseudotheologus Paulus Scruta anno 1606. hoc ipsissimum argumentum, quod asserit P. Rabardeus adduxisset, sic asserendo: [Si

[Si trouano molte leggi, nelle quali si stabilisce la liberta Ecclesiastica, fatte da gl'Imperatori antichi, non può dunque dubitarsi, che questa essentione sia de iure Diuino, ma de iure humano, fundato in dette leggi.] Audiatur modò, P. Rabardeus, quo pacto Ferdinandus de Bastidia Theologus suæ Religionis, respondeat, in Antidoto ad Paulum Venetum, *part. 2. argum. 57.* [Con questo argomento potrebbe prouar fra Paolo, che non e de iure Diuino, il credere Iddio Trino, & Vno, ma de iure humano. Peroche se si trouano leggi, che prohibiscono à i secolari il non giudicare de i delitti de' Chierici, stà anco registrato nel Codice vn titolo intero, de summa Trinitate, & fide Catholica, & vn altro, de Episcopis & Clericis, del quale si tratta del rispetto douuto à vescou, & molt'altre cose, che sono de iure Diuino. Molte leggi sono ne i Digesti, circa la soggettione de i Vassalli al Principe loro: ma non però di qui s'inferisce, che l'obbligo che anno i Vassalli secolari d'obedire al Principe loro, non sia de iure Diuino ma humano fondato in dette leggi. Prohibiscono le leggi humane l'adulterio, il furto, mà non per ciò la prohibitione di questi peccati è solo de iure humano, perche molte volte è necessario si facciano leggi humane, che obblighino all'osserranza di cose, che sono de iure Diuino. L'essentione de' Chierici ancorche fosse de iure Diuino, à quel tempo i secolari non glie la haueu, bbono lasciato godere, prima che gli Imperatori non l'auessero habilita con le loro leggi, e così fù necessario farle più d'vna volta. Non deue ciò parer marauiglia, per che non erano in quel tempo le cose della fede, e giurisdictione Ecclesiastica, così stimate, e praticate come adesso: e non diueno vediamo, che accid si conferui hoggi di à gli Ecclesiastici tale essentione, sono necessarie leggi, e Dio voglia, che bastino. Hien si celebrò vn Concilio Tridentino, e defini, che questa essentione, è ordinatione Diuina: & pure non basta, perche pretendano violarla in N. Che marauiglia è dunque, che bisognassero leggi d'Imperatori anticamente, accid si guardasse ne' loro statuti! Si che conchiudo esser cola ridicola il pretendere di prouare, che vna cosa non è de iure Diuino perche le leggi humane, la stabiliscano, & trattano di essa. Et en questo modo l'argomento di fra Paolo cauato da dette leggi per prouar, che l'essentione dei Sacerdoti non è de iure Diuino, non hà spezie d'a pparenza, ne più forza per il suo intento, che vn filo ben sottille di tela di ragno.] Hucusque Bastidia.

Sup. hoc
cursum, sed
cum Deci-
sione Rote
Romane,
sup. in Ref.
2. prope fi-
nem, & in
1. post seq.
huius Ref.
& in Ref.
hanc seq. &
superius in
tr. n. Ref. 2.
§. Neque
obstat id
prope finem.

2. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum, leges Imperatorias, quas ipse adducit non fuisse institutorias sed subsidiarias, & declaratorias. & ita optime obseruat, & docet etiam ex sua Societate P. Grotterus ad Theologos Venetos, lib. 2. consider. §. vbi in indiuiduo respondens ad argumentum Rabardei ita asserit. Nil noui legibus suis Constantinus, & alij Imperatores sanxerunt, sed quod Ecclesiasticis iure Diuino concessum erat, legibus latis declararunt, & de integro auctoritate etiam imperiali stabluerunt. Hæc ille. Cui adde Seruantium in defens. libert. Eccles. & in Ref. propos. §. ad 9. argum. Bonium in respons. ad Paulum hanc seq. & Seruitam. part. 4. ad 8. argum. & Martinum Magerum superius in de Aduocacia armata cap. 17. num. 190. Surdum consil. 396. num. 19. vol. 3. Belletum in disquis. Cler. part. 1. tit. de fauore Cler. personali. §. 1. num. 25. vbi citat Abbatem, Felinum, Barbarium, & Alexandrum de Neuo.

3. Vnde Philippus Maynardus de priuileg. Eccles. part. 2. art. 12. num. 13. sic ait: Licet Imperator prohibeat, Clericum trahi coram iudice Laico, non, ta-

men dicitur constituisse nouum Priuilegium, sed dicitur recessisse ab errore veterum legum, quia nunquam à principio Clerici fuerunt sub iurisdictione Laicali, vt inquit Bald. in Auth. statum in princip. C. de Episc. & Cler. Alexand. in consil. 8. videtur super primo, num. 1. volum. 1. Bertran. in consil. 182. prima etenim, num. 36. volumine 2.

4. Quinimò etiam, quòd Papa exemerit Clericos à potestate iudicis Laici, tamen illius exemptionis, & prohibitiones sunt potius declaratoriae, quàm de nouo promulgatoriae, cum & antea, à tali subiectione fuerint immunes; vt inquit Gl. in cap. si Imperator. in verb. & dicitur. 96. dist. 11. Cardin. Alb. de potestate Pape in 3. part. num. 51. Felin. in cap. 2. num. 1. de maiorit. & obedient. Villalob. in suis communibus opinion. in verb. Clericus. num. 69. Stephan. Affir. in Clem. vt Clericorum, num. 59. de offic. ordin. Atual. Albert. in repet. cap. quoniam contra, quest. 11. sub num. 79. de Harret. in 6. Roland. consil. 4. in causa Inquisitionis. n. 7. volum. 1. Riminald. lun. in cap. Qua in Ecclesiarum, sub num. 54. ante fin. de consil. Illustriss. Cardin. Tuschus, in conclus. 385. in verb. Clerici, num. 2. vol. 1. Si ergo Papa, & Imperator, non dederunt ius & priuilegium nouum Clericis, non potest argui ex legibus ab eis promulgatis, quòd fuerit priuilegium nouum, & ideo quòd Clerici sint de iure humano exempti à iurisdictione Laicorum. Ira Maynardus, Malè itaque, vt diximus inferet Rabardeus, Imperatores concesserunt Clericis Priuilegia, quoad eorum exemptionem circa personas, & bona. Ergo eorum exemptio est de iure humano; nam hæc consequentiam non esse admittendam præter Doctores citatos tenet ex Societate Pater Comitulus in respons. mor. lib. 1. quest. 93. omnino videndus. Pater igitur ex omnibus, in superioribus resolutionibus firmatis, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure Diuino. Et leges Imperatorias, quas P. Rabardeus adducit, proprie non fuisse concessiuas, & institutorias, sed subsidiarias, executiuas, & adiutorias; vt præter Doctores citatos, & nouissime determinauit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. in Albenfi Belluæ die 28. Iunij 1630. coram heu quondam Domino meo Merlino Decan. & in seg. resolut. etiam probabitur.

5. Vnde claudam probationem huius opinionis auctoritate Christophori Besoldi, qui ex hæretico factus Catholicus, in Synopsi Politicæ Doctrinæ editionis Ingolstadtensis, lib. 1. cap. 2. num. 8. sic asserit. Hucque pertinent illæ quæstiones, An Politicus Magistratus punire possit Clericos, & Religiosos grauiorum præsertim criminum reos; Et affirmatiuam sententiam aliqui tuentur; Sed magis est, vt dicamus exemptionem Clericorum iuris esse Diuini, vnde & Ecclesiam, eiusque personas, in, non verò, de Terrorio esse, nec ideo à Magistratu Ciuili puniri posse. Ita Besoldus, se retractans de opinione, quam dum esset hæreticus, in Dissertatione Politico-Iuridica, de Maiestate in gener. sèct. 2. cap. 2. num. 1. cum impio Molineo, & Arnifæo, docuerat: nempe exemptionem Clericorum non esse de iure Diuino, sed humano, ex Priuilegiis Principum.

RESOL. CCCXXIV.

Dato, & non concesso, quòd Immunitas Ecclesiastica non sit de iure diuino, quaritur an primariè eorum habeatur à iure positivo Imperatorum?

Et explanatur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non esse institutorias, & concessorias, sed declaratorias, subsidiarias, adiutorias, & executiuas? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 9. alias 7 §. 1. Satis

§. 1. *Suprà* probatum est, exemptionem Clericorum, esse de iure Diuino; sed quia, nolo in hoc, tam acriter insurgere contra P. Rabardeum; concedendo, ex hypothesi, hanc sententiam non esse veram; Difficultas est, an dicta exemptio, primario originem traxerit, à Priuilegiis Imperatorum, & affirmatiuè respondet Rabardeus, *scilicet*, 2. per totam, & *num.* 2. fol. 18. vbi sic ait. Multæ sunt leges Imperiales in Codice Iustiniano, & inter Nouellas in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia Clericorum, & Ecclesiarum, unde comprobatur illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum & Principum acquisitis. Ita ille. Et per totam dictam sectionem secundam.

2. Sed proflus hæc opinio est reiicienda. Primò, quia dato, & non concessio immunitatem Ecclesiasticam non esse de iure Diuino, tamen Concilia, & Pontifices primario ante omnes leges Imperatorias illam instituerunt; quod aperte probatur. Nam ego obseruo, anno 387. Valentinianum, & Theodosium leges condidisse circa exemptionem Clericorum, vt patet ex *cap. continuat.* 11. *quæst.* 2. Postea, anno 453. Martianum in *leg. cum Clericis, de Episc. & Cler.* Leonem & Anthemium, anno 466. in *leg. Omnes, Cod. de Episc. & Cler.* Iustinianum, anno 530. *Multis in locis in Anthem. & constitut.* 79. 83. 123. & tandem Carolum Magnum, anno 800. vt patet in *lib. 6. Capitular. c.* 105. Sed ante hos omnes Imperatores Summi Pontifices, & Concilia iam decreuerant exemptionem Ecclesiasticorum à foro Laicali. Ergo, dictam exemptionem à Pontificibus primario, & non à Principibus Laicis processisse dicendum necessariò apparet. Minorem propositionem latius probabo. Afferro igitur, Anno 823. In Concilio Moguntino *cap. 4.* sic haberi; De Clericis aduentibus Imperatorem hoc placet omnibus modis obseruare, quòd de eis in sacris Canonibus constitutum est. Anno 640. In Concilio Toletano IV. *cap. 46.* legitur. Id constituit Sacrum Concilium, vt omnes Clerici pro officio Religionis ab omni publica iuditione, atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo seruiant, nullaque præpediti necessitate ab Ecclesiasticis Officiis retrahantur. Anno 614. In Concilio Aluissiodorensi, *cap. 35.* Non licet Presbytero aut Diacono, vel cuiquam Clericorum de qualibet causa Clericum suum ad Iudicem sæcularem trahere Anno 589. In Concilio Toletano III. *cap. 13.* Inolita præsumptio vsque adeò illicitis ausibus additè patefecit, vt Clerici Conclericos suos, relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuius, vt hoc de cæterò non præsumant. Si quis hoc præsumperit facere, & causam perdat, & à communionem efficiatur extraneus. Anno 576. In Concilio Matisconensi I. *cap. 7.* Nullus Clericus de qualibet causa extra discussionem Episcopi sui à sæculari Iudice iniuriam patiatur. Et *cap. 8.* Nullus Clericus ad Iudicem sæcularem quemcumque alium Patrem de Clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque loco præsumat. Sed omne negotium Clericorum, aut in Episcopi sui, aut in Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiatur. Anno 537. In Concilio Aurelianensi III. *cap. 31.* Clericus cuiuslibet gradus, sine Pontificis sui permissu, nullum ad sæculare iudicium præsumat attrahere; Neque Laico, inconsulto Sacerdote, Clericum in sæculare iudicium liceat exhibere. Anno 517. In Concilio Epaunensi, *cap. 11.* Clerici, sine ordinatione sui Episcopi, adire, vel interpellare publicum iudicium non præsumant. Anno. 506. In Concilio Agathensi. *cap. 32.* Clericus nec quemquam præsumat apud sæcularem Iudicem, Episcopo non permittente

pulsare. Sed, si pulsatus fuerit, non respondeat, nec proponat, nec audeat Criminalnegotium in iudicio sæculari proponere. Si quis verò sæcularium per calumniam, Ecclesiam, aut Clericum fugitare tentauerit, & conuictus fuerit, ab Ecclesiæ liminibus, & à Catholicorum communionem (nisi dignè penituerit) coërceatur. Anno 502. In Concilio Romano IV. sub Symmacho Papa, *cap. 3.* Non licet Laico statuendi in Ecclesia, præter Papam Romanum, habere aliquam potestatem, cui obsequendi manet necessitas: non auctoritas imperandi. Anno 483. In Concilio Chalcedonensi. *Act. 15. cap. 9.* Si quis Clericus aduersus Clericum habet negotium, non deserat proprium Episcopum, & ad sæcularia percurrat iudicia. Si quis verò contra hæc fecerit, Canonum subiaceat correctionibus. Anno 460. In Concilio Venerico, *cap. 9.* Clerico nisi ex permissu Episcopi sui, seruatorum suorum sæcularia adire iudicia non liceat anno 410. In Concilio Miluitano, *cap. 19.* Placuit, vt quicumque ab Imperatore cognitionem Iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur. Anno 397. In Concilio Carthaginensi III. *cap. 9.* Item placuit, quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel Ciuilibus causis commota, si delictum Ecclesiastico Iudicio, publicis iudiciis purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Anno 340. In Concilio Antiocheno, *cap. 12.* Si quis à proprio Episcopo depositus, Presbyter, vel Diaconus, aut etiam si in Synodo quilibet Episcopus fuerit exautoratus; molestiam Imperialibus auribus inferre non præsumat; sed ad maiorem Episcoporum Synodum se se conuertat. Anno. 325. In Concilio Romano III. sub Syluestro Papa, *cap. 16.* Si qui Clericus in Curiam introierit, anathema suscipiat, numquam rediens ad matrem Ecclesiam.

3. Sed audiamus post Concilia Summos Pontifices. Adrianus I. anno 772. apud Gratianum XI. *quæst.* 1. sic ait: Clericus, siue Laicus si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alibi quam in foro suo pro uocatus audiatur. Idem asseruit Gregorius Magnus anno 590. *lib. 3. Epist. 26. lib. 4. Epistol. 75. lib. 5. Epist. 25 lib. 9. Epist. 31. & lib. 11. Epist. 5.* Idem dicit anno 555. Pelagius I. vt habetur in *cap. Experientia 11. q. 1.* Idem Gelasius I. anno 492. in *Epistol. ad Anastasium Imperatorem.* Idem Leo I. anno 440. in *Epistol. 96. ad Episcopos Thracia.* Bonifacius I. anno 420. in *Epistola ad Honorium Augustum.* Et tandem, anno 296. Marcellinus in *Epist. 2.* sic ait Clericum cuiuslibet Ordinis, absque Pontificis sui permissu, nullus præsumat ad sæculare iudicium attrahere, nec Laico que nlibet Clericum liceat accusare. Caius in *Epistola ad Felicem,* anno 183. Nemo vnquam Episcopum apud Iudices sæculares, aut alios Clericos accusare præsumat.

4. Itaque ex his omnibus apparet ante latas leges Imperiales Summos Pontifices instituisse exemptionem Clericorum à Laicali iurisdictione, non solum ante Carolum Magnum, sed etiam ante Iustinianum, Theodosium, & Constantinum, quòd etiam magis patebit ex auctoritate Concilij Romani I. *cap. 4.* vbi sic habetur, Nulli omnino Clerico liceat causam quamlibet in publico examinare, nec vllam Clericum ante Iudicem Laicum stare. Sic ibi. Quod Concilium celebratum fuit anno 320. & anno 68. Clemens Romanus in *Epist.* sic asseruit. Si qui ex fratribus negotia habent inter se, inter cognitores sæculi non iudicentur, sed apud Presbyteros Ecclesiæ quicquid illud est dirimatur. Ita ille.

5. Sed audiat P. Rabardeus Paulum Comitolum acutissimum

acutissimum Societatis Theologum in respons. mor. lib. 1. quest. 93. sic asserentem; Grauiterravit Scorus in 4. sentent. distinct. 13. q. 2. qui, Priuilegium exemptionis à foro Laico in causa sanguinis, ait, Ecclesie datum esse à Constantino. Ex Epistolis namque decretalibus primorum Pontificum Romanorum, eorumdemque Martyrum, qui multos annos Christianos Imperatores præcucurrerunt, planissimum fit, Clericorum causas à Laicorum Tribunalibus seclusas esse: nec unquam licuisse, nisi apud Episcopos Ecclesiasticosque Indices, eas actitari, ac iudicari. Hoc primum sanxit B. Petrus, primus Christi Vicarius, ut auctor est Clemens Romanus in sua 1. Epistola decretali. Hoc reliqui Apostoli statuerunt hoc Anacletus, qui anno octogesimo post Christum natum: hoc Alexander 1. qui anno 109. Pontificatum gessit: hoc Caius: hoc Marcellinus: hoc Gelasius: hoc alij multi ante tempora Christianorum Imperatorum decreuerunt. Quin etiam D. Petrus, eodem Clemente teste tulit, ut cuiuslibet oppresso Christiano ius liberum esset ad Sacerdotum iudicium prouocandi nec cuiquam fas esset, eorum repudiare sententiam: quod ipsum postea in sua prima decretali iussit, confirmauitque Anacletus. Atque has leges inter Christianos valere voluerunt, quo tempore in eos ab Ethnicis Imperatoribus, & Regibus crudeliter sequebatur. Hucusque Comitibus. Et ex eadem Societate Stephanus Fagundez, in Decal. tom. 2. lib. 8. c. 43. n. 18. aperte docuit exemptionem Clericorum si dicatur esse de iure positiuo introductam esse à iure Pontificio, & non per leges Imperiales. Et Fragosus, part. 1. lib. 1. dist. 4. n. 308. asserit Clericos exemptos esse Pontificio Priuilegio.

6. Merito igitur Valboa de Magrouejo in lect. Salmat. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis, num. 35. Maynardus de Priuileg. Eccles. part. 2. art. 12. num. 12. & 63. Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 11. num. 7. & alij, obseruarunt antiquiores Pontifices, etiam tempore infidelium Imperatorum prohibuisse Clericos à Laicis iudicari, ut patet ex cap. relatum 11. quest. 1. Ergo clarè apparet contra Rabardeum hanc exemptionem, si non ex iure Diuino, saltem primariò ex iure Pontificio, & non Imperatorio originem traxisse. Vnde Petrus de Verries Doctor parum fauens Ecclesie immunitati ad Ricum 235. M. C. R. V. part. 1. pral. 2. num. 53. sic ait. In summa igitur, certum est, Clericos in spiritualibus, temporalibus, & prophanis exemptos esse à iurisdictione seculari; huiusmodi autem exemptionem, quoad causas temporales, & prophanas fuisse à iure Pontificio introductam, communis opinio est. Ita ille. Hinc optime notauit Riminaldus Iunior, in cap. que in Ecclesiis, sub num. 54. de constit. in primæuo statu Ecclesie, Clericos non fuisse suppositos, iurisdictioni Laicorum.

7. Et tandem confirmantur supradicta ex his quæ fuis adducit Raymundus Rufus Doctor Galus in Apol. contra Molineum edita Parisiis 1553. fol. 587. & seqq. ubi probat Clericos in primitiua Ecclesia antequam Imperatores essent Christiani semper ab Episcopis iudicatos fuisse, quod probat & aperte patet ex verbis D. Pauli, Epist. 1. ad Timoth. cap. 5. Aduersus Presbyteros accusationem noli recipere, nisi sub duobus, vel tribus testibus. Vbi Ioannes Lorinus, in Commentariis, sic ait: Præscribit hic Timotheo Episcopo, quomodo se gerere debeat in dijudicandis causis forensibus, vnde patet Episcopos tunc fuisse Iudices. Et Adamus Tannerus in Defens. libert. Eccles. lib. 1. cap. 14. ita asserit. Ipsemet Apostolus, non alium Sacerdotem, quam Episcopum fuisse Iudicem aperte indicat, cum ad Timotheum Episcopum scribens, Epist. 1. cap. 5. ait. Aduersus Presbyterum accusationem

noli recipere, nisi sub duobus vel tribus. Vbi quaestio- nem de Iudice Sacerdotum, velut liquidam supponens, de forma solummodò ipsius iudicij tradenda sollicitus est, nempe ut Episcopus talis, & tantus, non nisi sub duobus, aut tribus testibus contra Presbyterum procedere auit. Ita Tannerus; Cui consonat Iacobus Gretserus in Considerationibus contra Theolog. Veneros, lib. 2. conf. 8. in fine; vbi insurgens contra fratrem Capellum, qui assererat, in primitiua Ecclesia non fuisse distinctionem fori Ciuilibus, & Ecclesiasticis; quod etiam ante docuerat tetra illa pestis Ecclesie Martilius de Padua in suo Defensore pacis, p. 1. Et nouissimè huius farinae homines Conradus Ritherfusius in Differ. inris Ciuilibus, & Canonici, lib. 7. c. 2. & alij, insurgens inquam Gretserus contra hanc opinionem, sic ait: Tempore primitiuae Ecclesie demonstrat Sanctus Paulus, quòd Episcopus habeat suum Tribunal, & iudicet suos subditos Ecclesiasticos, ut ex verbis, cap. 5. Epist. 1. ad Timoth. Episcopum Ephesinum apparet; Aduersus Presbyterum, &c.

8. Idem etiam ex dictis D. Pauli, docet Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 13. numer. 10. Quibus omnibus adde Valboam de Megrouejo in lect. Salmat. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis num. 39. vbi ita loquitur: Etiam tempore Apostolorum Priuilegium hoc in usu fuit, ut deducitur ex Paulo 1. ad Tim. 5. ibi: Aduersus Presbyterum accusationem ne recipias, nisi sub duobus, vel tribus testibus: Quæ verba supponunt, tunc fuisse Episcopale Tribunal: cepit ergo Ecclesia eo tempore, eo modo, quo potuit Clericos à secularium iurisdictione eripere: Hæc Valboa. Clarè itaque ex dictis verbis D. Pauli contra P. Rabardeum dicendum est, exemptionem Clericorum non sumpsisse originem à concessione Imperatorum Christianorum, vel processisse, ut reor à iure Diuino vel institutum fuisse à D. Petro, ut tradit Comitulus lib. 1. quest. 93. ex auctoritate sibi tradita à Christo Domino in illis verbis: Pafec oues meas, Ex quibus ex pacto, ut infra videbitur poterat clericos eximere à potestate seculari. Nec valet dicere, quòd tunc Principes erant Ethnicis: Ergo tunc Ecclesia non poterat in illos vllam iurisdictionem exercere; nam respondeo cum Suarez lib. 4. c. 11. num. 16. etiam tempore Imperatorum infidelium potuisse, & posse nunc Ecclesiam eximere Ecclesiasticos ab eorum iurisdictione.

9. Dicendum est igitur, ut supra probauimus: leges Imperatorum largientes immunitatem Clericis, non esse institutorias, & concessorias, sed declaratorias, subsidiarias, executiuas, ut rectè obseruat Glossa, perpetuò menti tenenda, in cap. si Imperator, dist. 96. Teste Nauarro in c. Nouit. de iudiciis notab. 6. n. 30. Quod confirmatur ex Nouella 111. Valentiniani, apposta in Codice Theodosiano, in qua Imperator perenni sanctione decernit, quòd omnibus pro lege sit, quicquid sanxerit Apostolicæ Sedis auctoritas. Quæ quidem constitutio certum est, ut non eo sensu sit accipienda, ut rectè obseruat Marca de libert. Eccles. Gallicane, lib. 1. cap. 8. num. 4. ac si tunc primum legis ferendæ auctoritas Pontifici esset concessa, cum tantum eo rescripto fota sit, & confirmata: Hinc Ioannes Turrecremata in Summa Eccles. lib. 2. cap. 42. loquens de quadam lege Constantini, sic ait. Ad probationem dicimus, quòd Constantinus non instituit legem illam de præminetia Apostolicæ Sedis, & obedientia ei ab omnibus danda, quasi ius ex auctoritate de nouo concedendo: quoniam antequam Constantinus esset, Romanus Pontifex primum habuit in Ecclesia Dei ex collatione Christi facta B. Petro, sicut superius est ostensum. Sed bene Constant

Constantinus fidei feruore, & Ecclesie Romanæ amore reuerentiali incensus Diuinam ordinationem de primatu Romani Pontificis, & de obedientia ab omnibus fidelibus illi præstanda executus est promulgando illam, vt nullus per ignorantiam se excusaret, & præcipiendo illam obseruari, vt nullus malitia se Romani Pontificis obedientiæ subiicere recusaret: ita quod magis fuit promulgator, siue executor Diuinæ ordinationis, quam conditor nouæ legis. Ita Turretrem. Sic & in casu nostro; Licet in multis legibus Imperatorum statuatur, quod Clerici sint exempti à Iurisdictione seculari, nõ sequitur ex hoc, vt perperam infert, P. Rabardeus, talem exemptionem illos concessisse, sed tantum fotam ab illis, & confirmatam fuisse. Non erant igitur illæ leges concessoriæ, sed subsidiariæ, adiutrices, & declaratiuæ, vt optime de omnibus legibus Imperatoriis, quoad exemptionem Clericorum, docuimus supra cum multis Doctoribus, & sacra Rota, quibus adde Comitolum in trañ. Apologet. cap. 5. membr. 3. fol. 144. & Bernardum Iulium in Defens. libere. Eccles. fol. 30. Ergo frustra citatas leges à P. Rabardeo pro sua firmata sententia adductas fuisse, dicendum est, vt latius infra etiam probabo. Ad id verò quod assertit fol. 29. & 30. non esse credibile, Ecclesiasticum Iudicem priuasse olim Laicum Magistratum sua dignitate propter violatam Ecclesiasticam libertatem; videat lector Thomam Bozium de iure status lib. 5. cap. 1. circa finem, vbi exemplum memorabile contra Rabardeum inueniet.

RESOL. CCCXXV.

An si Immunitas Ecclesiastica esset primario ex concessione Imperatorum, non possint Principes adhuc illam restringere, & limitare:

Et notatur, quod licet Principes non possint amplius tollere, vel limitare priuilegium concessum Ecclesiasticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices possunt tollere, seu limitare priuilegium aliquod si extaret, concessum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata.

Et deciditur, quod priuilegium concessum Ecclesie est remuneratorium, & ideo non potest reuocari etiam propter ingratitudinem; etiamque cum hoc priuilegium sit concessum non subditis, transit in contractum, & ideo non est reuocabile. Ex part. 7. trañ. 1. Ref. 10. alia 8.

§. 1. **A**firmatiuè videtur respondendum ex verbis sæpius adductis à P. Rabardeo, vbi supra, in fcl. 2. num. 2. fol. 18. sic asserente. Multæ sunt leges Imperiales in Cod. Iustiniano, & inter Nouellas, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & nominatim in Codice Ordinationum sub nomine Ludouici XIII. Regis, in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & restringuntur Priuilegia Venerabilium Clericorum, & Sanctarum Ecclesiarum. Vnde comprobatur etiam illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum, & Summorum Principum acquisitis; Ita ille.

2. Verum explodenda est hæc opinio: Nam dato, & non concessio, quod Primario Principes concefferint Clericorum exemptionem, tamen hoc Priuilegium esset irreuocabile: tum quia non est illis concessum, sed toti Ecclesie; & quod semel Ecclesie concessum est, vt optime docet Salonijs in 2. 2. in 9. 67. art. 1. contr. 1. concl. 5. & alij, etiam ex consensu secularium non potest reuocari ab ipsis, habet enim Ecclesia ius acquisitum, & possessionum; sicut hæc

ditates, redditus, & bona temporalia Ecclesie concessa donatione Regum collata sunt, at postquam semel ipsi concessa sunt, habet in illa Ecclesia ius acquisitum, nec à Principibus repeti, aut reuocari possunt.

3. Secundo, quia hoc priuilegium est remuneratorium, concessum Ecclesiis, ad remuneranda beneficia spiritualia, quæ Regna ab ipsis percipiunt, & ideo non potest reuocari, etiam propter ingratitudinem, vt docet Olafcus, Decisione Pedemontana 139. n. 28. Tiraquellus in lege, si anquam verbo, Donatione largius. n. 13. C. de reuocandis donationibus. cum larè adductis à Rolando de Valle, consil. 5. num. 12. & consil. 98. lib. 2. & consil. 76. n. 15. lib. 2. & consil. 13. nu. 61. lib. 3. & à Carolo Tapia in final. de constitution. Principum. 2. part. cap. 7. num. 42. Quibus adde Acacium de Priuileg. Iur. Civilis, lib. 3. cap. 8. num. 1. Klocchium, in tractat. Nomicopolitico, de conuictu. c. 16. fcl. 2. n. 180. Molinum, tr. ad Homagio tit. 9. n. 110. & ex Theologis Sanchez, Suarez, Pontium, quos citat & sequitur Castrus Palaus, tom. 1. tr. 3. disp. 4. part. 31. §. 2. num. 4. Adde quod tale Priuilegium principaliter fuit concessum ad Dei honorem, & Orbis Christiani à quo Principes habent auctoritatem consentit in hanc exemptionem, vnde non est in Principum potestate illam reuocare, seu minuire, vel limitare, vt rectè obseruat ex multis Sanchez, in opus. som. 1. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 2.

4. Tertio respondetur, quod cum hoc priuilegium sit concessum non subditis, transit in contractum, & ideo non est reuocabile, iuxta regulam legis. Sicut ab initio C. de actionibus, & obligationibus. Et tradunt Doctores in distal. final. C. de legibus, & constitutionibus Principum. Et in terminis de Priuilegijs concessis Ecclesiis per Imperatores, & Principes, quod non sunt reuocabilia, tradit Gloss. in Regula, Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum, De regulis iuris in 6. in principio, verbo, decet concessum versiculo, ex hac regula. Et est communiter approbata, ibi, per omnes Canonistas & Legistas; in dicta h. final. Et ita ex Innoc. n. 6. notat Abbas in cap. Nouis. num. 23. & Felin. num. 9. de indic. Abbas in cap. fug. §. 6. de Decim. Imol. in cap. final. num. 35. de solut. Lapp. allegat. 100. num. 4. Roman. Consil. 147. num. 5. Abbas, consil. 32. & 45. lib. 1. Cardin. Consil. 147. num. 5. Paul. Castenf. Conf. 156. Barbat. Consil. 2. lib. 4. Dec. Consil. 407. num. 18. Gozadin. Conf. 5. num. 11. Purpur. Consil. 580. num. 27. Rip. respons. 12. num. 11. de diuers. rescript. Afflict. Decif. 361. num. 9. Roderic. Suar. allegat. 28. num. 14. Rimin. Sen. Consil. 462. num. 1. Alex. Consil. 101. num. 4. Lofferd. Conf. 38. num. 27. Alfons. Montal. super ll. fori. l. 3. tit. 12. lib. 3. verb. No puede toller. col. 3. vers. item not. Quod Priuilegium Boss. de Princip. num. 15. quibus omnibus adde Peckium, tractat. de iure sistendi, cap. 12. num. 5. Et notat quod quando Princeps non potest reuocare Priuilegium, neque potest illud minuire; vt patet ex leg. quod de bonis. §. finali. ff. ad l. falcid. & ex leg. si optio ff. qui, & à quibus de pactis, vtrumque enim tollere, & minuire pendet ab eadem potestate, vt ex Surdo consil. 419. post. num. 45. docet Manlius, tract. de Homagio, tit. 9. num. 113.

5. Nec obstat, Imperatores sæpius talia Priuilegia reuocasse, vt constat ex Gratiano, in cap. Omnes §. hæc si quis 11. quæst. 1. si quis Curialis, C. de Episcopis & Clericis, l. neminem. C. de sacrosanctis Eccles. antib. quas actiones, C. eodem, & ex l. 19. C. de Episcopis, & Clericis, in C. Theodosiano. Respondet enim Felinus, in c. Ecclesia de constitutionibus, quod in dictis iuribus narratur factum, non tamen dicitur iure factum fuisse, & ita ad text. in d. l. si quis Curialis, responderetur etiam

Resol. 49. §. Verum prope finem, & in Ref. 196. §. Igitur. & ex doctrina Re. 197. & inferius in tr. 14. in Ref. 3. cursim in §. 3. & 4. huius Ref. lege supra doctrina §. vlc. Ref. 196.

IN ATII
 TIBOU
 O. X. K.
 E. III

quod licet ibi proponatur Imperatorem quoddam Privilegium Ecclesiasticum reuocasse, illud tamen de iure reuocare non potuit, & id etiam respondendum est ad alia leges antiquas: quoniam Imperatores in principio non satis cognoscebant vim Ecclesiasticæ Immunitatis. Et ita docet Valboa in *cap. de foro compet. num. 21*. Sed quia debitor sum P. Rabardeo, ut aduocam semper aliquem ex sua Societate, audiat igitur P. Suarez *in vna Regem Angliæ, libr. 4. cap. 30. num. 12*. vbi sic ait. Non solum non potest hoc privilegium fori, per potestatem Ciuilem integrè reuocari, verum etiam, neque ex parte diminui, vel limitari, aut restringi. Imò, nec restrictè declarari cum legis auctoritate potest virtute solius Ciuilis potestatis. Hoc totum sequitur euidenter ex rationibus, & discursibus factis, quia circa bona, & iura Ecclesiastica, nulla est Laicis tributa potestas; Ergo similiter circa privilegium Ecclesiasticum, vel iurisdictionem semel in Ecclesiam translata, nihil potest secularis potestas. Ergo nec diminuerè, nec restringere, nec legem aliquam, quæ in præiudicium illius cedat, ferre potest. Et similiter potest hinc illud principium applicari, quod nullus etiam si sit Rex supremus, potest minuerè vel aliquid disponere de Privilegiis, vel iuribus alterius Regis, vel cuiuscunque personæ non subditæ, à quocunque, vel quocunque iusto titulo illa habuerit, ac possideat; Ergo maiori ratione, non possunt Principes temporales circa privilegium fori aliquid disponere, quod in illius præiudicium cedat. Talis autem est cuiuscunque legis editio, privilegij concessio, iurisdictionis delegatio, seu commissio, aut executionis iussio, quibus Ecclesiastica libertas minuitur, aut restringatur, & idè omnes huiusmodi actiones, vel dispositiones, non solum illicitæ, sed etiam irritæ sunt, & inanes, quia sine legitima potestate fiunt. Et idè, vt tales declarantur, in Authentica Cassa, *C. de Sacrosanct. Eccles. & c. Nouerit, & cap. Grauem. de sentent. excommunicat. & aliis multis, sub titulis de immunit. Ecclesiar. de foro compet. & de iudiciis*. Hucusque P. Suarez, qui pro hac sententia citat Sorum, Molinam, Medinam, & Palatium, etiam si aliàs existimauerint exemptionem Clericorum ex donatione principum incepisse; Quibus adde etiam ex Societate Amicum *tom. 5. de iust. disp. 9. sect. 5. num. 140*. Gasparem Hurtado *de iust. & iur. disp. 14. difficult. 13*. Salas *de legib. disput. 14. sect. 11. num. 121*. Cardinalem de Lugo *de iust. tom. 1. disp. 36. sect. 7. num. 101*. Lessium, *lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 35*. Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 5.* & Baldellum *in Theolog. moral. lib. 5. disput. 35. num. 17*. vide etiam Abbatem, *in cap. super el. 2. num. 4. de appellat. & Felinum, in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 97. de constit. & in cap. Nonis. de iudiciis, num. 6.*

6. Hinc displicet mihi quod asserit eruditus Torrelblanca *in pract. iur. spirit. lib. 15. cap. 2. nu. 14*. Quod si exemptio Clericorum originè duxisset ex donatione Imperatorum, ab ipsis posset remoueri, quia omnis res, per quascunque causas nascitur, per eandem potest remoueri. Sed hæc regula, tantum habet locum in his quæ pendent in fieri, & conseruari à causis; at in casu nostro exemptio licet fuisset concessa à Principibus Laicis, postquam data fuit, & acceptata ab Ecclesia non amplius pendet ab eorum voluntate, quia ad altiore ordinem rerum euecta est. Accedit quod effectus ille per potentiorè voluntatem confirmatus est, & idè per solam secularis Principis voluntatem amplius reuocari, neque limitari potest, absque consensu Pontificis. Malè igitur dixit Torrelblanca, quod si immunitas Ecclesiasticorum originem habuisset à Principibus Laicis, illam possent limitare, & remouere; vnde in hoc cautè legens plus

est licet ipse optimè nobiscum sentiat exemptionem Clericorum esse de iure Diuino.

7. Notandum est tamen hic, quod licet, vt probatum est, Principes non possint amplius tollere vel limitare privilegium concessum Ecclesiasticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices, possent tollere, seu limitare privilegium aliquod, si extaret concessum Principibus iudicandi Clericos etiam per concordata, vt ex multis probauit *in part. 5. tract. 1. resolut. 14*. Quibus nunc addo Guiniparum *de iur. Pon. defens. quest. 5. cap. 2. num. 6.* & Bonacinam, *de legibus disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 3. num. 10*. vbi firmant, Papam, qui alicui Regi privilegium concesserat per concordiam, aut alia occasione, posse huiusmodi privilegium licitè, & validè reuocare, iusta existente reuocandi causa, si verò non ad legitimam causam reuocandi, validè quidem reuocat; sed non licitè; Quod validè reuocet, patet quia semper gaudet Pontificia auctoritate, quam immediatè à Christo obtinet, nec illam à se abdicare potest; Et ratio est, quia est maxima differentia inter Papam, & Principem secularem, cui Privilegium per contractum, vel concordiam concessum fuit, quod Princeps retrocedere non potest à concordatis, Pontifice dissentiente, cum teneatur stare contractui: at Papa validè, & licitè retrocedit, dummodo tamen iusta, & honesta subsit causa retrocedendi, ex supra tacta ratione, quia videlicet auctoritatem à Christo obtinuit, seque illa priuare non potuit; Et tandem afferam hic verba P. Dicastilli *de iust. & iur. lib. 2. tract. 1. disput. 4. dub. 18. num. 327. & 329*. vbi sic ait. Laicus iudex potest iudicare, & punire Clericos ex privilegio Papæ, est enim hæc potestas delegabilis. Hoc autem privilegium, à Summo Pontifice concessum, non est irreuocabile, quin immò reuocari potest, & expedit: Et quidem quod possit, probatur, Primò, quia res per quas causas nascitur, per eandem dissoluitur. Secundò, quia iudicium cessat prohibente illo, qui iudicandi facultatem concesserat, *cap. suggestum, de Decimis*. Tertio, quia quamuis privilegium concessum non subdito, aut per modum contractus, nisi subsistente causa iusta, reuocari non possit, si tamen privilegium nimium præiudicium, vel afferre incipiat, vel imminet considerabile periculum afferendi, aut privilegii, illo abutatur, aut privilegium sit ex his, quæ iurisdictionem concernunt, reuocari potest. Ita Dicastillus. Et hoc vltimum est valdè notandum, quod Papa possit reuocare privilegia iurisdictionalia, & ita ex multis docet Grammaticus, *decis. 46. num. 2*. Has, & alias causas ex quibus licitè possunt Pontifices reuocare privilegia Principibus concessa, enumerat etiam Adam Tannerus *in defens. Eccles. libert. lib. 2. cap. 17*. omnino videndus.

8. Denique, pro coronide huius Resolutionis, non desinam etiam adnotare omnia supradicta docere P. Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 34. num. 24*. cuius verba, hic per extensum non grauebor apponere, sic itaque asserit. Per nullum contractum potest Pontifex à se abdicare supremam potestatem spirituales quam habet, ad disponendum ea, quæ ad conuenientem Ecclesiæ gubernationem pertinent, & idè licet sine causa non possit à concordata recedere, si tamen postea mutatis rebus, vel melius perspectis concordatam Ecclesiæ nociuam, aut non conuenientem esse intellexerit, potest, reuocando illam ab ea recedere, compensando alteri parti damnum, si quod fortasse ratione pacti præcedentis patiat. Sic enim Rex temporalis, potest privilegium subdito suo concessum, etiam si in vim pacti transferit reuocare, dummodo, & ad commune bonum Regni expediat, & subdito restituat, vel recompenset, quod ille in pacto

Que hic est
sup. Ref. 10
& in alia
ref. eius pro
maz not. &
si vacas oio
lege alia
Resol. & 18
eius tenen
da & etc.
tine anno
& doctina
replebitur.

Sup. his so
pra in Ref.
43. §. Nota
& alia est
prime no.
& in tom. 4
11. Ref. 10
curium in §
Vnde ex
his,

Quod hic
supra R.
cap. 34.
num. 24.
cuius verba,
hic per extensum
non grauebor
apponere.

Supra hoc
in Ref. no.
præterita.

De Immunit. Eccles. Resol. CCCXXVI. 269

facto precedente ex parte sua contulerat; vt in materia de priuilegijs, latius traditum est. Quæ generalis doctrina speciali ratione locum habet in hac materia exemptionis, tum quia, vt dicebam, quidquid in ea remittitur ex parte Ecclesiæ, ordinariè liberaliter sine compensatione conceditur, tum maxime, quia in exemptione magis est attendendum bonum commune status Clericalis, quam vlla conuentio cum temporali Principe facta, quia necesse est, vt semper habeat illam conditionem tacitè inclusam dummodò in præiudicium, aut vexationem, vel vilipendium status Clericalis non cedat, aut aliquando sequatur ex concordia. Intercedente ergo simili causa poterit reuocari, sine illa verò non poterit, saltem licet si tamen fiat, existimo factum tenere propter supremam spiritualem potestatem Papæ quæ in se minui non potest. Hucusque P. Suarez.

9. Si igitur, vt satis probatum est Principes non possunt modificare, restringere, aut limitare immunitatem Ecclesiasticam etiam si originem ex eorum largitate habuisset, frustra, & male P. Rabardeus adducit leges Iustiniani, & aliorum talem immunitatem restringentes, & modificantes; Nam illas esse nullas, & inualidas, ex supradictis manifestè patet. Et ita Bellarminus in *respons. ad duos libellos fol. 55.* asserit hanc doctrinam P. Rabardei esse falsam, & reprobatur etiam ab Auditoribus, qui docuerunt immunitatem Ecclesiasticam esse de iure positiuo Imperatorum, vt patet ex Lessio, Molina, & alijs communiter, quibus adde nouissimè P. Gonzalez de lege *Politica lib. 3. cap. 3. num. 12.* Vnde claudam hanc resolutionem verbis Io. Antonij de Saura in *uoto Platonis de examine Propositionum, cap. 9.* ubi sic ait, Principibus licere reuocare prerogatiuas, immunitatis, & priuilegia Ecclesiæ concessa, si damnum aliquod ex continuatione, & conseruatione eorundem priuilegiorum seculari politiæ contingat, doctrina est perniciosissima. Ita ille, & ego. Et nota idem esse limitare, ac tollere, vt suprà ex Manlio probatum est.

R. E. S. O. L. CCCXXVI.

An Immunitas Ecclesiastica extendatur ad omnia delicta? Ex part. 7. tract. 1. Resol. 1. alia 9.

§. 1. **N**egatiuè responder Rabardeus, *sect. 1. num. 2. & 3. fol. 16.* ibi: in quibusdam causis fuisse concessam. Et *fol. 19.* Nisi illi in quibusdam casibus, & causis. Imò *fol. 18.* asserit, Clericos naturali, au communi iure gentium in his quæ pertinent ad commodum, & tranquillam Regnorum gubernationem subditos esse Regibus, & Principibus secularibus, quorum tamen gratia, seu priuilegio ex equitate, & pietate, quò liberius Deo seruiant à tributorum pensatione, & alijs quibusdam communibus oneribus liberati sunt; inter quæ connumeratur exceptio à foro Iudicum, & Magistratum secularium, pro quibusdam causis. Ciuilibus, & leuioribus delictis. Ita Rabardeus, Vnde *fol. 28.* asserit, Clericos Parricidas, Falsarios, & alijs grauib. criminibus infamatos, à Iudicibus Laicis, absque degradatione, puniri.

2. Sed hæc sententia pugnat directè contra Sacros Canones, & Concilia generalia; vt patet apertè in *cap. cum non ab homine, de Iudicijs*, ibi: *sive in furto, sive in homicidio, sive in periuicio, sive in alio crimine, &c.* Et in *cap. At si Clerici eod. tit.* prius absolute dicitur, Clericos non solum non posse pro crimine à iudice seculari condemnari, verum etiam acta coram tali iudice, etiam si in eis Clericus cõuictus sit vel confessus, nihil ei nocere. Et ex illo textu, cum §.

Tom. 1 X.

sequenti, constat, tam maiora, quam minora Clericorum ad Ecclesiasticum iudicem pertinere. Et in *c. Clerici*, dicitur, Sacros Canones imitari leges generaliter statuentes, vt de omni crimine Clericus debeat coram Ecclesiastico iudice conueniri. Denique in communi iure nulla talis exceptio inuenitur, neque etiam consuetudine introduci potest, quæ legis vim habet, vt expressè dicitur in *dicto cap. Clerici*. Ergo non potest talis exceptio cum fundamento affirmari.

3. Hanc etiam sententiam probant sacra Concilia, & præcipuè Lateranense sub Leone X. dum ait, Laicis nullam in Ecclesiasticas personas, potestatem attributam esse, idque iure tam Diuino, quam humano. Ita ibi. Si nulla Laicis: Ergo neque Imperatoribus, & Regibus, si nulla: ergo integrè, & perfectè Clerici exempti sunt. In Concilio Antisiodorensi, *c. 35.* sic habetur. Non licet Presbytero, aut Diacono, vel cuiuscumque Clericorum, de qualibet causa Conclericum suum ad iudicem secularem trahere. Si ergo Concilia determinant in qualibet causa Clericos esse exceptos à foro seculari, quomodo Rabardeus potest asserere Clericos esse liberos à foro Iudicum, & Magistratum secularium pro quibusdam causis ciuilibus, & leuioribus delictis, non autem in delictis, vt ipse loquitur *num. 4. in fine fol. 26.* quorum coercitio, & punitio spectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conseruandam, proindeque legibus publicis, & certis poenis adiunctis sint prohibita, siue communia sint, siue mixta, siue priuilegiata, lege ciuili, nouo quasi priuilegio contra libertatem Clericis datam conualescentes, quæ omnia apertè pugnant contra sacros Canones, vt vilum est, & sacra Concilia asserentia exemptionem Clericorum esse integram, & absolutam à foro iudicum secularium. Quod etiam confirmatur contra P. Rabardeum ex Concilijs Gallicanis, vt patet in Concilio Turonensi, *cap. 41.* & in Concilio Matisconensi *1. c. 7.* in quibus Patres concedunt facultatem Iudicibus Laicis, vt possint iudicare aliqua delicta enormia Clericorum, licet postea Concilium Matisconense II. hanc facultatem reuocauerit. Ergo ex dictis Concilijs Gallicanis apparet, contra P. Rabardeum, iudices Laicos non posse Clericos punire, etiam si eorum delicta essent enormia; Quod Reges Hispaniarum declararunt, & confirmarunt in suis legibus, vt patet in *1. p. leg. 6. tit. 6.*

4. Probatur hæc opinio ratione, Nam si de Clericis posset Index Laicus in aliquibus criminibus cognoscere, vel esset propter eorum leuitatem, vel grauitatem: non primum; Nam leuiora peccata facilius possunt per Ecclesiasticum Iudicem puniri, grauiora verò Clericorum eò magis à Laicis tractanda non sunt, imò neque cognosci si fieri posset, & possunt sufficienter per iudices Ecclesiasticos puniri.

5. Proccedit ergo regula adeo generaliter, vt neque etiam per modum reconuentionis Clericus in criminalibus vocari possit ad iudicium seculare; idque denotant verba Text. in *dicto cap. Qualiter, & quando de iudicijs in illis verbis.* Omnino prohibemus: Quæ omnem omnino casum comprehendunt. Et hanc sententiam tenet Valboa de Magrouiejo, in *lectionib. Salmaticensibus, tom. 2. ad cap. de iudicijs, n. 69. & seq.* Et ante illum Gretser. in *Considerationib. contra Theologos Venetos, lib. 2. consider. 12.* Dicastillus, *lib. 2. de inst. tr. 1. disp. 4. dub. 9. n. 151.* Thomas Vallascus, in *Allegat. tom. 1. Allegat. 15. num. 4.* plures Doctores adducens, Gambacurta, de *immun. lib. 7. cap. 14. n. 2.* Bonacina *tom. 2. disp. 10. quest. 2. p. 1. §. 1. n. 5.* Maynardus de *Primil. Eccles. part. 2. art. 17. num. 5.* Farinacius in *Praxi, quest. 8. n. 29.* Suarez contra *Regem Anglia lib. 4. c. 15. n. 9.* Chartarius in *decisionib. criminal. decis. 66.*

Z 3

num. 61.

nam. 61. & alij communiter, firmantes regulam generalem nempe Clericum non posse puniri à iudice Laico pro quocunque grauissimo crimine, & acerbissimo. Vnde sciat P. Rabardeus, anno 1632. quandam Ministrum Regium, eum allegationem Genaræ Typis excussisset, defendens consuetudinem iudicandi Clericos in quibusdam delictis enormibus, à propria dignitate detrusum, sanctæ Inquisitionis censuram subiisse: vt testatur Torreblanca in *Practicabilibus iur. spir. lib. 15. cap. 4. num. 7.*

6. Restat modò respondere ad argumenta Rabardei, quæ in sententiæ suæ confirmationem adducit; Et dicitur. Ex Panormitano in multis casibus Clericos id specialiter permittunt eum circumstantiis necessariis, & in dictis factis Canonibus expressis. Sed nescio quomodo ex hoc possit inferre Rabardeus Principes posse iurisdictionem in Clericos exercere in aliis delictis, quæ ipse ex legibus Imperatorum enumerat, licet enormissima sint, cum in factis Canonibus minimè talia delicta inueniantur excepta. Sed in trutinam appèdamus dictas leges Imperatorias, quas Rabardeus in scenam producit: Et primò in *fol. 30. ex Codice Theodosiano*, & Iustiniano adducit legem, ex qua apparet, quod iudices Laici in Clericos hæreticos, & apostatas animaduertere possunt; sed hoc est fallum: Nam Clerici hæretici, & apostatæ, & ratione delicti, vt pote spiritualis, sunt omnino exempti à foro laicali. Vnde notandum est, quod licet olim Imperatores, circa hæresim, leges condididerint; vt patet ex *§. Si verò crimen in Authen. de sanctissimis Episcopis*, Et ex *l. 1. §. fin. C. de summa Trinit. Et l. Quicumque, §. vltimo. C. de Hæreticis*. Verùm hoc illis prohibetur iure Canonico sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda; vt patet ex *cap. Vt inquisitionis Officium, §. Prohibemus de Hæret. in 6. vbi dicitur: Prohibemus quoque distinctius, potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine, cum merè sit Ecclesiasticum, quoquomodo cognoscant, vel iudicent*. Idem patet ex Constitutione Iulij Tertij; licet à diuersis apud Pennam inter literas Apostolicas, vbi excommunicatio reseruatur Papæ; Et asserunt etiam Simanchas, *Cathol. instit. tit. 36. num. 1. Castr. lib. 1. de iusta Hæret. punit. cap. 23. Clarus in pract. crim. §. Hæresis. n. 4. Scaccia tract. de iudic. causarum, cap. 15. n. 2. & non solum illis interdicitur cognoscere de crimine Hæresis principaliter, sed etiam incidenter ex dicto cap. vt inquisitionis officium, §. prohibemus, verb. Quoquomodo. Paris. lib. 4. consil. 2. num. 107. Nec Principes sæculares de crimine Hæresis possunt aliquid statuere ex Parisio *num. 104. Bossio, tit. de Hæreticis, num. 13. & 14. & patet ex cap. statuum Cinitaris. cap. Accusatus, §. Sacerdotes de Hæretic. in 6. & cap. vlt. de immanit. Eccles. & cap. Nouerit, de sent. excomm. & cap. vt Inquisitionis, in princ. de Hæret. in 6. & cap. Que in Ecclesiis, de constitutionibus cum crimen Hæresis sit merè Ecclesiasticum; Et idè Principes sæculares nihil de illo possunt statuere, sed pertinet ad iudices Ecclesiasticos. Frustra igitur P. Rabardeus. *fol. 24. adducit Authenticam, vt Clerici*, Iustiniani Imperatoris, vt patet ex dictis; neque spectat ad Præsides Prouinciæ. Non tamen propterea negamus, quod Principes sæculares non possint aliis pœnis etiam punire Hæreticos laicos, præter eas, quæ iure Canonico imponuntur, dummodo non sint illis contrariæ: Nā posse alias pœnas imponere, affirmant Penna, in *Director. Inquis. p. 3. g. 86. comm. 135. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 25. n. 2.* Et si hoc vltimū veller tantum Rabardeus, libenter illi concederè. Vnde Cæsar Caten in *praxi S. Officij, part. 2. tit. 3. §. 4. num. 13. facitur, Imperatores contra***

Hæreticos, & Apostatas varias, legibus suis pœnas constituisse; sed addit. Leges illas latas fuisse ab Imperatoribus, non vt iudicibus, sed vti protectoribus Ecclesiæ. Vide Castrum Palam, *tom. 1. tract. 4. diff. 8. punct. 14. n. 3.* Et ne deserat P. Rabardeus recognoscere Andream Duallium, *tract. de Rom. Pont. p. 3. q. 2. vbi explicat, quo iure Imperatores olim in Hæreticos animaduertissent.*

7. Adducit, secundò, Rabardeus *ibidem* Leges Arcadij, & Honorij, in quibus ipsi propter aliqua crimina mandant Cæsario, & Eutichiano, vt Clericos reos ex ciuitatibus pellant extorres. Sed hoc Principibus non esse licitum, ego sæpius firmaui, vt patet in *p. 1. tract. 2. ref. 18. & part. 5. tract. 1. ref. 5.* Verùm hic non grauior apponere auctoritatem scriptoris Galli ex Societate, Audiatur igitur Rabardeus, quid sentiat Stephanus Baunius, in *Theol. mor. part. 1. tract. 11. q. 37. dub. 11. vbi sic ait: Dico laico Principi, pernissimum non esse delinquentes Clericos exilio plectere, aut emissione à Regno. Ratio est, quod pœna exilij imponenda sit à superiore delinquentis, non ab alio, cum enim Principi discessionem à Regno imperanti, reum obsequij oporteat, nec obsequia nostra alteri sinquam superiori debita, consequens est, in eo potestatem, ac iurisdictionem exigi, qui ejectionem ciuem ex vrbe, ob peccata, ablegat in exilium. Sed ea carent in Clericos Laici; ergo, &c.*

8. Deinde quam indecorum est, ac turpe, vt qui homines iudicium dare debent, in sæculares, ij ab istis, hoc est parentes à filiis iudicentur, ac puniantur? quo quid potest esse à recta ratione distinctius? accideret id vero si Principi laico, aut eius Magistratui fas esset capitis pœna, aut exilij animaduertere in Clericos. Maneat ergo, quod in conclusione positum, ac auctoritate præstantissimorum hominum firmatum, Clericos sacros esse; vt in vita, & fortunis, sic in domo soloque patrio, lædi non posse sine crimine, quare nec ad illud commutandum exilio cogi posse. Obiicies, debent Clerici, vt ciues, parere Principi in re iusta, quæque ad commune bonum pertinet: ergo, & puniri pœna ab eo contra delinquentes posita, si quid eos admittere contigerit, quo eius bono, commodisque aduersetur. Neganda est consequentia: causa est: quod ad primum Princeps potestatem sit prædictam sufficientem, & idoneam, non ad alterum, eo quod sint Clerici ab eius potestate coercitiua exempti, per Pontificum priuilegia, Alexandri III. in *cap. & si Clerici, 4. & Luc. 111. in cap. Clerici, 8. de iudicis*. Obiicies secundò. Si expelli Regno Clerici nequeunt à Principe, per viam iurisdictionis contentiosæ, & iudicialis, (vt aiunt) quid impedit hunc in eos animaduertere, vt solent patres in filios, Domini in seruos? at in iure Dominorum est; ac patrum, filios, ac seruos, quamlibet Clericos exturbare domo, si pacem eius, ac tranquillitatem violent, aut quidpiam aliud simile peccent, quo eorum in se iustam offensionem subeant: Ergo & Principi similiter licebit, Clericos immorigeros, aut peccati conuictos, Regno extudere, & ad exilandum cogere. Maior est neganda, quod enim Clerici, qui operas suas locant alteri, ab eo possint manumitti, filij à patre paterna domo excludi, causa est hæc, inter plurimas nō vltima, quod ius non habeant commorandi, Clericus apud Dominum, qui sibi eum ad rerum suarum curam delegit, filius apud patrem, nisi quandiu, & quanto tempore eis erit placitum, quod in Episcopis, & Clericis non habet locū, respectu Principum, cum enim ab eis, eorumque opera, non adhibeantur in Ecclesia ad eius ministeria, sed à Papa, qui eos Beneficiis, ac Animarū Curæ præficit, ius habent ea retinendi, ac in iis commorandi,

Quoad hoc lege supra doctrinam Ref. 193, & 194. & in tom. 5. tit. 12. Ref. 3. in fin.

Que hie est sup. Ref. 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

Que hie est sup. Ref. 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

Que hie est sup. Ref. 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

De Immunit. Eccl. Resol. CCCXXVII. 271.

morandi, si volent, dum vinent; Quare à Principibus iis exui, aut ab eis expelli non possunt, vt pote constituti à Papa ad eorum regimen, cuius voluntati aduersari illi, nec possunt, nec debent. Hucusque Pater Baunius.

9. Notandum est tamen hic obiter pro sententia P. Rabardei non facere Doctores aliquos Hispanos, asserentes, in Hispania esse in praxi expulsionem Clericorum, & Episcoporum turbantium iurisdictionem Regiam. Nam Doctores Hispani asserunt, Principes hoc efficere non posse authoritativè, & per viam iurisdictionis contentiosè, vt perperam vult P. Rabardeus, sed defensionè, per viam iurisdictionis & economicè, licet ego cum Baunio, & aliis hanc distinctione chimericam existimem; quidquid nouissimè nominatum contra me asserant Petrus Gonzales, de lege Politica, lib. 1. c. 10. & Dominus meus Larea in Allegat. ff. sol. part. 1. allegat. 64. n. 16. & parum modestè Salgarius de reuol. Bull. part. 1. cap. 3. §. 7. num. 68. quibus adde Solorzanum de Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 34. & seq. Quorum sententia nostris temporibus reprobata fuit in causa D. Antonij Nuseo Episcopi Algerensis; Et ideo sacra Cardinalium Congregatio ad id specialiter deputata per sanctissimum D. N. Urbanum VIII. die 9. Aprilis 1641. & die 1. Octobris eodem anno, declarauit ministros Regis Regni Sardinia violasse libertatem Ecclesiasticam, & in censuras incidisse, occupando temporalitates dicti Episcopi, & illum è Regno expellendo. Vnde postea, anno 1642, die 11. Iunij sacra Congregatio Indicis in decreto particulari publicauit, & apposuit inter Authores prohibitos Ioan. Lopez de Babylo, qui ex principibus, & rationibus adductis, vbi supra à Petro Gonzales, & aliis Doctoribus Hispania, conatus est defendere in quadam allegatione Ministros Regni Sardinia potuisse expellere è Regno, & occupare temporalitates supradicti Episcopi. Videat modò P. Rabardeus, à fortiori, si poterat, vel debebat docere, Principibus Laicis competere iurisdictionem, & auctoritatem expellendi Episcopos, & Ecclesiasticos è Regnis, in quibusdam delictis.

RESOL. CCCXXVII.

An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis subiiciatur seculari Magistratui?

Et an si Clericus secundum à seculari teneret, possit ratione delicti etiam criminis læsæ Maiestatis personatiter distingui?

Et quid de Clericis perduellibus? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 12. aliàs 10.

Affirmatiuè respondet Rabard. *sect. 2. num. 8. fol. 42.* vbi sic ait: Ludouicus XIII. erga Sanctam Sedem obseruantiam percommode nuper ostendit, accidit, enim quòd cum nonnulli Episcopi Francia, de machinata contra Regem, & comunem Regni tranquillitatem rebellionem accusati fuissent; Rex qui Maiorum suorum exemplo, poterat illos pro crimine læsæ Maiestatis, lege regia in ius vocare, literas à Sanctissimo Dom. N. Urbano Papa VIII. postulauit ad alios sapientissimos Episcopos datas, quòd mallet ab his, quàm à Magistratibus, & iudicibus Laicis, sua auctoritate hanc causam examinari, & iudicari. Et *num. 6. fol. 34.* sic ait. Cum agitur de crimine læsæ maiestatis Rex decernit quòtuscumque, nullo excepto cuiuscumque status, qualitatis, conditionis, vel dignitatis existant, qui nouerint alios quidpiam conspirare, machinari, vel attentare contra Regem, Reginas, aut filios Regum;

contra statum, & publicam quietem; debere hoc deferre quamprimum ad Regem, vel Magistratus Regios in principis, in quibus existunt, alioquin illos vt Principes & primos auctores criminis esse puniendos, quòd de ultimo mortis supplicio debet intelligi. Iudex vero Ecclesiasticus non potest hanc pœnam iudicio suo decernere aduersus Clericos huius criminis auctores vel conscios; Itaque restat hanc causam apud Regios Magistratus diiudicandam. Ita Rabardeus.

2. Sed resolutionem huius quæstionis, aliqui putant pendere ex illa, An Clericus rebellis in suum Principem dicatur committere crimen læsæ Maiestatis.

3. Sed vt verum fatear, difficultas hæc videtur mihi impertinens ad nostrum quæsitum; nam etiam dato, quòd Clericus dicatur committere crimen læsæ Maiestatis, adhuc tamen dicendum est, non ex hoc subici iurisdictioni Principis laici, vt per illum ratione talis delicti puniri possit, vt perperam vult Rabardeus: quia nullus textus in iure Canonico apparet ex quo Principibus laicis tribuatur in hoc crimine, contra Clericos aliqua iurisdictione, sed vt supra satis probatum est & patet ex cap. cum non ab homine de iudiciis, & aliis iuris, Clericus Principis laici iurisdictioni, & punitioni minimè subiectus est etiam pro quocumque acerbissimo, & enormissimo crimine. Ergo neque in crimine læsæ Maiestatis. Et ita hanc sententiam firmat ex multis Farinacius *quæst. 8. nu. 28. & seq.* Bernardus Iustus in *Defens. libert. Eccles. fol. 30.* Martinus Magerus de *Aduocacia armata cap. 17. num. 186. & 187.* Castaldus de *Imperatore quæst. 101. num. 10.* Solorzanus de *Indiarum iure tom. 2. lib. 4. cap. 27. num. 10.* Valenzuela contra *Veneros part. 4. à num. 101.* Torreblanca in *Pract. iur. Eccles. lib. 15. cap. 4. num. 2.* Thomas Michaël in *Conclusionibus Theorico-Practiciis, de iurisdic. concl. 95. littera B.* Stephanus Barberius in *confutationibus contra M. Fulgentium, part. 4. num. 65. & 66.* Maynardus, de *privileg. Eccles. part. 2. art. 17. num. 6.* Martha de *iuris part. 4. Centur. 2. cas. 133. per totum* Beltran. de *Gueuata in Propugnaculo immunit. Eccl. asser. 1. §. 7. num. 6.* & alij penes ipsos, quibus adde Doctores, quos citauit in *p. 1. tr. 2. Ref. 19.* sed audiatur Rabardeus, virum doctum ex sua Societate, & is est P. Bastidia in *Amid. contra Paul. Vener. p. 2. n. 58.* Nam cum iste Pseudotheologus argumetur. [Nell delitto di læsa Maestà, i Principi castigano sempre i Chierici; dunque non sono i Chierici esenti, de iure Diuino] sic respondet Bastidia. [Non penso rispondere à questo argomento con citar à fra Paolo vna moltitudine de Canonisti, che trattando in termini, tal questione, resoluono il contrario; & con grauissimi fundamenti prouano, che ne anche in tal sorte di delitti possono i Principi castigar i Chierici. Bastiarebbe per confonderlo, e prouar la falsità di questa sua vniuersale propositione, ridurre à memoria l'azione del Rè Filippo secundo, del quale sappiamo tuttri, che dimandò special breue da sua santità per castigar gli Ecclesiastici partecipanti nella ribellione di Portogallo. Et nell'azione tanto publica in Spagna del Pasticciero di Magistral, che volle fingersi il Re Sebastiano, non permise sua Maestà, che si procedesse contra le persone Ecclesiastiche, che vi tennero mano, da altro Giudice, che Ecclesiastico, eletto per quest'effetto dal Nunzio di sua Santità. Et nella ribellione, che gl'anni addietro si scorse in Catanzaro, non procedette il Giudice secolare contro gl'Ecclesiastici complici della congiura, perche volle sua Maestà Catholica imitar in questo, come fa nell'altre cose l'esempio di suo Padre. Onde fra Paolo presuppone il falso, mentre dice

Quæ hic est Ref. 53. & in Ref. 54. & in tom. 6. tr. 9. Refolut. 74. §. Quemadmodum. & §. Nec etiam & vide etiam doctrinam precedentis Ref.

che in questi casi, sempre i Principi hanno proceduto contra gli Ecclesiastici di propria autorità senza aspettar concessione, e facoltà del Papa.] Ita ille. Cui adde ex eadem Societate doctum P. Dicastillo, *de inst. lib. 2. tract. 1. disp. 4. dub. 9. num. 151.* vbi sic ait. Non potest iudicialiter, & auctoritatiue interrogari, examinari, iudicari, vel puniri Clericus à laica potestate, Magistratu, Pratore, Principe, Rege, &c. quantumuis gr̃a sint, & enormia delicta, vt hæresis, proditio patriæ, Blasphemia, falsæ monetæ cussio, &c. De his enim examinare, iudicare, & punire, supponit potestatem in reum Clericum, quam saculares non habent erga exemptum à sua potestate, interitum dum manet exemptus. Sic Dicastillus.

4. Nec deseram hic apponere alia exempla, quæ adducit Horatius Capponius *ad Rempublicam Venetam part. 2. cap. 7.* Et quia Codex difficillimè inuenitur, ponam hic per extensum eius verba, quæ, vt spero, Lectoribus gratissima erunt, non autem P. Rabardeo; Sic autem asserit: [Haurere potuero sentire, & potretè chiaritui dal vostro Colonello Pier Comte, com'egli condusse il Vescovo che è hoggi di Nepi, mandato à Raugia de Clemente VIII. per Commissario contro quella Republica, perche hauea fatto morir vn frate per excessi enormi, & due Preti, i quali pretendeva Rei di lesa Maestà, & non obstante che detta Republica pretendat essere, e suprema, e più antica, e che per prouar d'haerne hauuta giurisdictione allegasse anch'essa molte di queste medesime ragioni; con tutto ciò haurete anche potuto sapere, che oltre all'hauer lasciato, & lo potrete facilmente riscontrar dal vostro Ambasciatore in Corte Cesarea, come sedoni capitato l'anno passato l'Arciuescouo di Terno in Grecia, & forse per tirar auanti alcuni machinamenti, che quella Maestà pretendea, che egli contro li stati suoi hauesse orditi in Moscouia, & hauendolo pero fatto imprigionare, e facendone doglienza il Nuncio per parte di N. Signore, finalmente S. Maestà lo consegnò, al detto Nuncio, come suo Giudice, quantunque fusse egli Greco, & scismatico. Et se direte, che detta Maestà l'ha fatto per non contrauenire al solito giuramento Imperiale, vi potrà replicare, e non negherete, che come Rè di Beomia, & d'Vngheria, non hauesse potuto pretendere la medesima autorità da Iddio, che pretende la vostra Republica. Ma nõ douerà il vostro Senato rimorderse a pretendere maggior autorità da Iddio, che non habbia questo sì gran Rè Cattolico ne suoi Regni di Spagna? & pur vi haurà dato auuiso quel vostro Ambasciatore, come à gli Ecclesiastici complici in questi presenti si gran excessi contro la Maestà sua, del Presidente Ramirez di Prato, & del Segretario Fràchezza, sono di già stati dati Giudici Ecclesiastici dallo stesso Cardinale Mellino, come Nuncio Apostolico. Et potrete ancor hauer saputo, & riscontrar da' medesimi vostri Ambasciatori; come quando quel Calarese già carcerato in Venezia, & per che si fingea il Rè di Portogallo, fu dappoi condotto prigione da Italia in Siuiglia, nella cui Diocesi fatto il Processo, & trouati complici alcuni Ecclesiastici Portoghesi, il Cardinale Ginnafo all' hora Nuncio in Spagna, deputò loro per Giudice vn Dottore, e

Canonico di Siuiglia, il quale finalmente giudicò, che si douesse dare al braccio secolare; si come quel Canonico d'Euora nobilissimo, ritenuto prigione quà in Castel S. Angelo per la medesima causa, fu rimesso da Papa Clemente al medesimo Nuncio Ginnafo. E il medesimo Cardinal Ginnafo, come Nuncio, e ad istanza del medesimo Rè, castigo altri Religiosi, che hauean trattato contro sua Maestà. Et querelandosi vn Alcalde, che insieme con altri della Corte del Rè, alcuni Monachi dell'Ordine S. Benedetto in Sahagù hauessero fattomolto gr̃ad'oltraggio, il medesimo Cardinale ad istanza del Consiglio Reale, ne commesse la causa ad vn Canonico d'Avila suo succollettore, la cui sentenza ingiusta, perche anche priuata il Monasterio di sue giurisdictioni, lo stesso Cardinale nell'istanza dell'appellatione venne à riuocare, & assoluere i Monachi. Et circa dieci anni sono in tèpo della glor. mem. di Filippo II. Essendosi vn Diego di Spinosa, che era stato Paticciero figurato, & finto il Rè di Portogallo, & fomentato per tale da vn fra Michele Agostiniano, famoso letterato, & che era stato tre volte Prouinciale di Portogallo, il quale trattò anche di maritarlo con Donna Anna figliuola di D. Gio. d'Austria, della quale egli era Confessore; il Patriarca Gaetano all' hora Nuncio in Spagna, commesse la contro al frate, al Licentiatto Vares, ch'è hora Maestro di Scuola di Salamanca, dal quale giustificatosi il delitto fu consegnato poi alla Corte secolare, & insieme col Paticciero appiccato. E potrete pur ancora da' vostri Ambasciatori alla Corte di Sauoia hauer saputo, come quel valoroso Principe, hauendo, pochi anni sono, fatto carcerare il passato Vescouo di Vercelli per cagioni, le quali quell'Altezza pretendea molto graui, non obstante che allegasse d'hauerlo fatto con intentione di consegnarlo, si come auuene poi, à Papa Clemente, perche ne ordinasse quanto richiedesse la giustizia; Nondimeno restando capace quel Principe d'esser però caduto in Censure; consumma pietà, e magnanimità Christiana, ne diuadò, e ottenne l'assolutione. Et non si sa che Henrico III. per la morte data al Cardinale di Guisa, ben che pretendesse per cagion di lesa Maestà, mandò il Vescouo d'Humans à Papa Sisto, per scusarsi, & domandar l'assolutione della scomunica incorsa, & ne mandò anche poi procura speciale, & essendosi finalmente i suoi Ambasciatori ridotti à scriuere che per poter ottenerla, & mostrar vera penitenza, biso gnaua che S. Maestà liberasse di prigione il Cardinale di Borbone, e l'Arciuescouo di Liona, & che almeno li consegnasse al Cardinal Morosino Legato Apostolico per douer conofcer la causa loro; Haurere saputo ancora, e ci è quà la relatione mandata à quel Pontifice, fermata da tanti Principi, & altri gran Personaggi, i quali si trouorno presenti alla morte, che poco dopo seguì di quel Rè, che detta Maestà domandaua perdonò al detto Pontefice di quei falli suoi.] Huc vsque Capponius Episcopus Carpentoractensis.

5. Manet igitur inconcassum violare Principes immunitatem Ecclesiasticam, si Clericos propter crimen læsæ Maiestatis puniant; Et hanc sententiam præter Doctores citatos tenet ex Scriptoribus Gallis Ioannes de Terra Rubica, *contra rebelles suorum Regum, tract. 3. art. 5. Conclus. 17.* vbi docet, Quod quamuis personæ Ecclesiasticæ committerent crimen læsæ Maiestatis contra Principes, non tamen puniendæ essent per eos. Quod si aliqui fecerunt, teste Iulio Claro *lib. 5. s. læsa Maiestatis, num. 7.* & Bossio, *tit. de crimina. læsa Maiestatis, num. 87.* processerunt de facto, & non de iure: Contra quos insurgit nouissimè Farinacius *quæst. 8. num. 31.* Adducere autem,

vt facit P. Rabard, pro firmanda contraria sententia, leges aliquorum Regnorum, per quas procedunt contra Clericos rebelles, hoc est adducere inconueniens. Principes enim laici nihil possunt statuere contra libertatem Ecclesiasticam, & licet, dato, & non concessio, quod immunitas Clericorum non esset à iure Diuino, sed processisset ex eorum priuilegiis, amplius ipsi non potuerunt, nec possunt circa dictam immunitatem aliquid innouare, nec illam moderare, aut restringere, vt supra probatum est. Vnde Cabedo part. 2. decis. 83. num. 2. docuit? Quod leges Principum secularium in quibus crimen læsæ Maiestatis punitur, non possunt comprehendere, nec ligare Clericos, iuxta notata in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de consuet. & cap. fin. de reb. Eccles. non alien. Hinc rectè Martha, de iuris d. part. 4. Centur. 2. cas. 133. num. 28. sic asserit. Licet in Regno Neapolis sit Constitutio, quæ incipit: De personis, per quam disponitur, quod semper Clericus delinquens in quocunque delicto, debeat agnosci, & iudicari pro suum Episcopum, excepto si commiserit crimen prodicionis contra Regem, vel aliud magnum crimen; quia tunc debet iudicari per Iudices seculares ipsius Regis: Tamen illa Constitutio est contra omnia iura; Primò ex defectu iurisdictionis, contra cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de consuet. Item contra Authen. Statuimus, C. de Episc. & Cler. per quam Auth. Andr. ibi, expressè tenet Constitutionem non valere: Et scribit Bald. in cap. si Clericus de pace tenenda. Denique quia conuentum fuit inter Carolum I. & Ecclesiam Romanam in inuestitura Regni, quod Rex nullam habeat iurisdictionem in Clericos, nisi ratione feudi: vt testatur Andreas, in suo Repertorio posito post Constitutiones Regni: in ver. Clericus si fuerit criminaliter. Et Afflict. in d. Constitutio de personis, num. 2. in fin. Et licet Clarus, in d. §. Læsæ Maiestatis, ver. Hinc inferitur, in fin. Et in §. finali quest. 36. vers. Quæro nunquid, dicat, quod in hoc casu Principes seculares de facto seruant contrarium: Tamen adsunt remedia Ecclesiastica, & Episcopi, nisi fuerint negligentes, potuerunt eis vti, monendo, declarando excommunicatos, & tandem subiiciendo loca interdicto, & possunt etiam feudis priuari, si qua tenent ab Ecclesia, d. Auth. Statuimus, & cap. Grauem, de sent. excommuni. Et si propter negligentiam Episcopi fuerint per Iudicem laicum puniti, credo, quod Episcopus etiam incidit in eandem excommunicationem. Ita Martha, vnde prorsus corruit opinio Rabardei. Et caueant Principes illam in praxim deducere, sed in facti contingentia imitentur Christianissimum Regem Ludouicum XIII. Galliarum Regem, qui ad Sedem Apostolicam recursum habuit vt patet ex Bulla Urbani VIII. data in Arce Gandulphi die 8. Octobris 1632.

6. Notandum est etiam hic obiter, omnia supradicta ita esse vera, quod neque Clericus, si feudum à seculari teneret, posset ratione delicti, etiam criminis læsæ Maiestatis, personaliter distingui, cum Dominus ratione delicti, non habeat in Clericum Vassallum personalem distinctionem. Abb. in d. cap. Verum, num. 17. 23. & 24. vbi post Io. Andr. dicit hanc opinionem esse veriorum & tutiorum, Et ibidem Rabard. de for. comper. Bald. in cap. Delictis, num. 10. de appell. DD. in Clem. 1. de Offic. Ordin. & in Clem. Pastoralis, de re iudic. Ioan. Andr. in cap. vnic. vbi etiam Gemin. de Cler. coniug. in 6. Nec vbi Clericus Vassallus priuandus venit propter prodicionem factam, seu læsam Maiestatem potest Dominus feudi, seu Iudex secularis cognoscere directè, neque indirectè, neque in consequentiam, puta ciuiler de crimine ad priuationem feudi procedendo, sed solum Iudex Ordina-

rius Ecclesiasticus ipsius Clerici, hoc facere poterit. Innoc. in cap. non minus, num. 4. de immun. Eccles. & in d. cap. Verum, vbi post eum dicit Abb. num. 17. & Hostien. num. 2. Soccin. Sen. in cap. in transmissa, in quest. 1. & 3. principalis membri de for. comp. & conf. 12. n. 12. & 23. vol. 1. Hostien. in tit. de feud. §. fin. Roland. d. consil. 4. num. 35. volum. 1. Bero. consil. 82. num. 21. & 12. vol. 1. Clar. in §. fin. quest. 36. num. 23. Menoch. de recuperand. poss. remed. 3. num. 422. & 477. Med. consil. 338. num. 23. volum. 3. Roderic. quest. regular. tom. 2. quest. 62. art. 10. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 10. cap. 19. quest. 9. & 10. Et in euentu quo à sententia per huiusmodi iudicem Ecclesiasticum lata appellaretur, non ad Iudicem Laicum feudalem, sed ad Iudicem Ecclesiasticum Superiorem. Bero. d. consil. 82. n. 13. Quæ omnia adnotat Bellettus, in disquis. Cler. p. 1. tit. 3. §. 1. n. 11.

7. Igitur ex omnibus supradictis clarè patet, male P. Rabardeum Principibus laicis iurisdictionem præbuisse in Clericos perduelles: Quod cum ipse perperam fecerunt Hæretici nostri temporis, vt Hunnus in Resol. ad Treutlerum, vol. 2. disput. 32. Thes. 1. quest. 5. & Beldus in Polit. lib. 1. cap. 2. num. 19. & seq. antequam Lutheranismum abiurassent: Quibus adde Paurmeisterum de iurisdic. lib. 2. cap. 9. num. 102. Scipionem Gentilem de iurisdic. lib. 2. cap. 14. Ioachinum Stephanum de iurisdic. lib. 4. cap. 2. Theunerum in Dissert. de crimine læsæ Maiestatis, Thes. 6. Paræum in Commen. ad Epist. d. Pauli ad Romanos cap. 13. dub. 1. & 2. Harpprechtum, Commen. ad Instit. Justin. som. 4. tit. de publicis iudic. §. 3. n. 38. Anonymum Iuridconsultum Westphaliae, in Dissertat. Iuridico-Politica. de iure Principatus, conclus. 49. Vintherum in Dissertat. Politico-Iuridica de Republica, concl. 97. Boccerum de crim. læsæ Maiestatis cap. 1. num. 16. Et alios eiusdem farinae homines; Videat P. Rabard. cum quibus commilitonibus pugnet aduersus omnes Theologos, Canonistas & Iuristas, & contra Doctores suæ dignissimæ, & doctissimæ Religionis.

RESOL. CCCXXVIII.

An Clerici in grauissimis delictis, & criminibus priuentur omni priuilegio fori ante aliam sententiam depositionis, vel degradationis iudicis Ecclesiastici?
 Et an Clericus incorrigibilis amittat priuilegium fori ante iudicis Ecclesiastici declarationem?
 Difficultas tamen est, an Clericus pro enormissimo crimine sit degradandus, & curia seculari tradendus absque eo, quod non sit incorrigibilis?
 Et quid de Clerico etiam in Sacris constituto, qui dimisit tonsuram & vestibus Clericalibus, variis & enormibus delictis se immiscuit?
 Et an Clericus assassinus non possit à iudice laico puniri, nec subici eius iurisdictioni, nisi prius constet de qualitate assassinij, & præcesserit sententia declaratoria iudicis Ecclesiastici?
 Et in §. nono huius Resolutionis explanatur, quod quando nascitur inter iudicem Ecclesiasticum, & secularem dissensio, ad quem ipsorum iurisdictionum pertineat definitio pertinet ad Ecclesiasticum: Ex part. 7. tit. 1. Ref. 13. aliàs. 11.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Rabardeus §. 1. sect. 2. num. 5. fol. 27. vbi sic ait: Hanc sententiam approbat vir doctissimus in iure bene peritus Nicolaus Boërius, in Decisionibus Burdegalensibus, vbi ex sensu aliorum Doctorum, probat Clericos in mul-

Sup. hoc quoad Episcopos infra in Ref. 3325 S. 50

Sup. hoc in Ref. not. seq. per tot. & lege supra doctrinam. Ref. 29,

& aliarum
Recol. & s.
eius annota-
tionum, & ad
fulciendam
doctrinam
huius Ref.
vide duas
praeced. Ref.
& infra ad
medium §. 4.
huius Ref.

tis casibus priuatos esse privilegio fori, sicque posse à Magistratibus laicis puniri, quod saepius factum nar- rat in Curia Parisiensi, & Burdegalensi, & hoc in Episcopis quoque obseruari posse admonet, & probat ex Decreto Pontificio; Quae fuit etiam sententia Francisci Curtij, in suis Consiliis, & Glossatoris, in *cap. prim. de homicidio in 6.* Nam cum Innocentius Papa IV. sacri approbatione Concilij Generalis Lugdunensis constituat, ut quicumque Princeps, Praelatus, seu quauis alia Ecclesiastica persona, saecularisve, quempiam Christianorum per assassinos occidi fecerit, vel etiam mandauerit (quamquam iudex sequuta non fuerit) excommunicationis, & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententiam ipso facto. Itaque postquam constiterit, probabilibus argumentis, aliquem scelus commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis aduersus eum sententia requiratur. Ex hac sententia, & Decreto Pontificio, Panormitanus, Boërius, & alij Doctores quos citant, sapientissime colligunt, pro hoc, & aliis similibus grauissimis criminibus damnabilibus, & damnosis, ut loquitur Innocentius Papa III. Clericos omnes etiam Episcopos, vel alia quauis dignitate Praelationis insignes, ipso facto priuatos esse privilegio Clericali, & fori, neque aliam sententiam depositionis, seu degradationis, esse necessariam, praesertim in casu proposito de eade Christiani hominis, per Assassinos procurata, ut comprehendantur, iudicentur, & damnentur à Magistratibus laicis. Ita Rabardeus. Et paulò infra asserit: Clericos Parricidas, viarum Praedatores, falsarios, & alios grauibus criminibus infamatos à Iudicibus Laicis, etiam ante prauiam degradationem ab Episcopo factam, vltimo Capitis supplicio, posse damnari.

2. Sed omnia haec sunt directè contra Sacros Canones, & Ecclesiasticam libertatem. Dico igitur contra Rabardeum, quod Clericus ante degradationem Privilegium Clericale non amittit. Ut ergo Iudex saecularis propter quodcumque etiam atrocissimum crimen possit de Clerico cognoscere, necesse est Clericum prius degradatum esse, ut in specie notant ex Societate Iesv Baunius in *Theolog. mor. part. 2. tr. 6. disp. 7. de Bulla Cene. quest. 1. cap. 3. num. 19.* Et Dicastillus de *instr. lib. 2. tract. 1. disp. 4. dub. 9. num. 152.* Quibus adde Valboam de Magrouejo in *Lectionibus Salmat. tom. 2. ad c. 4. de Iudiciis, num. 57.* Fatinauium, *quest. 8. num. 74.* qui citat Seacciam, Decianum, Couarruiam, & alios. Idem docet Ludouicus Paramus, in *Confutat. Decret. Venet. c. 4. art. 4. num. 17.* Bonacina *tom. 2. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 5.* Torreblanca, in *Pract. cap. Iuris spiritual. lib. 15. cap. 4. num. 11.* Cambacutta, de *immuni. lib. 7. cap. 15. num. 2.* Magerus de *Advocacia armata, cap. 17. num. 181.* Guazzinus, *defens. 39. cap. 1. num. 10.* Et hanc sententiam tenent etiam ipsi heretici; Et idè Conradus Ritherfusius in *Novellis Iustiniani. part. 1. cap. 6. num. 76.* sic ait: Semper Censura Ecclesiasticae degradationis praecedere debet in Clerico, ut possit à saeculari Magistratu debita poena affici; ratio est, ne si absque degradatione puniretur ipsa quodammodo Religio violata existimaretur. Ita Ritherfusius, cui adde Thomam Michaëlem de *iurisdic. conclus. 5. vbi ita asserit.* In Clericos Curia saecularis nullo rum criminum praetextu iurisdicatio est, nisi ab Ecclesiastico Iudice prius degradati, & illi traditi fuerint. Ita ille, licet hereticus. Nec aliter sine errore manifesto dici potest: nam hoc clarè in multis locis statuerunt Summi Pontifices, ut habetur in *cap. Cum non ab homine, de iudic. cap. Nouimus, de verb. signific. cap. de falsariorum de crim. fals. & cap. ad abolendam, de Hereticis.*

3. Haec tamen regula Generalis limitatur in duobus casibus, in quibus Iudex saecularis, absque alia solemnè degradatione in Criminalibus potest de Clerico cognoscere, quasi verè per Ecclesiasticum Iudicem brachio saeculari traditus sit. Primus casus est in crimine assassini propter quod iure Pontificio constitutum est Clericum etiam in sacris, absque vlla degradatione posse per iudicem saecularem puniri; Textus est celebris, in *c. 1. de homicidio, lib. 6. vbi* probatur Clericum Assassinum ipso facto, absque alia sententia depositum esse, & ab Ecclesiastico Privilegio exclusum; Ad cuius Textus explicationem sciendum est Assassinos dici, qui conducti pretio homines occidunt; ut ibidem explicant Vamquellus, Imola, & Ancharanus, qui communiter constitutionem illam intelligunt in omnibus, qui quemcumque Christianum occidi iubent per homicidas pecunia conductos, etiam si Christiani sint; sequuntur Bartolus in *l. non solum. §. si mandauo. num. 14. ff. de iuriurii.* Et in *l. Cicero ff. de Pensis.* Baldus, & Salicetus in *l. non ideo minus. C. de accusationibus.* Angelus in *l. qui sepulchra C. de sepulchro violato.* Hippolitus, in *l. vnic. num. 103. C. de Raptu Virginum.* Quorum sententia consuetudine, & communis & recepta est; ut copiosè notat Mascardus, de *Probationibus, tom. 1. conclus. 137. 138.*

4. Secundus casus est, in quo Clericus etiam in sacris constitutus, absque alia degradatione puniri poterit per Iudicem saecularem, videlicet, quando vere incorrigibilis est; Textus est in *cap. Cum non ab homine, de iudiciis,* iuxta communem interpretationem, quam probat Imola, Cardinalis, & Ioannes Andreas, quorum opinionem vti receptam sequitur Couarruias in *Practis, cap. 13. num. 2.* Ad hoc enim, quòd Clericus incorrigibilis censetur, multa desiderantur, quae referuntur in *d. cap. Cum non ab homine:* Nam si praecesserit post depositionis sententiam trina monitio, iustissimè Clericus incorrigibilis, & contumax privilegium fori amittit, etiam degradatione non sequuta. Non desinat tamen adnotare Castrum Palaum, *tom. 2. tract. 1. 2. disp. unica, punct. 6. num. 8.* ex Fatinaio docere degradationem non esse necessariam in Clerico minori incorrigibili, secus autem in Clerico constituto in sacris; Sed magis difficultas est, an Clericus incorrigibilis, amittat privilegium fori, ante Iudicis declarationem. Affirmant communiter Doctores, quos citat, & sequitur Petrus de Viris ad *Ritum 235. M. R. V. part. 2. num. 167.* Quibus ego addo Seacciam, *tom. 1. lib. 1. cap. 11. num. 55.* & Fatinauium *quest. 8. num. 51.* sed mihi magis placet opinio Valboæ, de Magrouejo in *lection. Salmat. tom. 2. ad c. 2. de iudiciis, num. 124.* Suarez, de *Conf. disp. 22. sect. 1. num. 9.* Castrum Palai, *tom. 2. tr. 1. 2. disp. unica. Punct. 6. num. 8.* Coninch, de *Sacram. disp. 14. dub. 15. num. 159.* Dicastilli, de *Iust. & iure, lib. 2. tract. 1. disp. 4. dub. 19. num. 354.* & aliorum asserentium necessariam esse declarationem Iudicis Ecclesiastici super incorrigibilitate Clerici; Tum quia haec incorrigibilitas priuat Clericum privilegio, & saeculari Iudici subdit: sed nullus afficitur poena, etiam ipso iure lata, nisi delictum declaratur. Ergo. Tum etiam, quia haec incorrigibilitas tribuit iurisdictionem, sed qualitas tribuens iurisdictionem probanda prius est. Ergo. Adde quod Iudices Ecclesiastici raro procedunt còtra Clericos delinquentes per viam incorrigibilitatis obseruando formam *dicit cap. cum non ab homine.* nec integrè perficiunt eius solemnitates, ut saeculari Iudici pateat aditus procedendi contra illum, absque alia declaratione.

5. Sed ut satis probatum est, licet Iudex Laicus non possit punire Clericos, exceptis casibus, de quibus supra ante sententiam degradationis, quicquid af-

Sup. hoc
m. iij. sup.
Recol. 6.
lic infra

Sup. hoc
pra in 82
16. l. iij.
At l. iij.
sine vltima
Spen. 4.
alij not. 2.
dicit 8.

Sup. hoc
incorrigibilis
re cap. in 6.
67. §. 1.
ad mod. 4.
in alij
1. huius lib.

ferat Rabardeus, Difficultas tamen est, an Clericus pro enormissimo crimine sit degradandus, & Curia seculari tradendus, absque eo quod non sit incorrigibilis. Aliqui Doctores affirmatiue sententia adhaerent, quorum nomina inuenies apud Iulium Chartar. decis. Crimin. 66. u. 1. & Farinac. q. 8. n. 80. Verum ego puto non esse recedendum à negatiua sententia, quam efficaciter probat Decius in cap. Cum non ab homine, praesupponendo primum dictum dispositionis dicti Canonis loqui in omni crimine, licet atrocissimo; vt illa verba demonstrant, & probatur per pronomem quibuscumque, ibi positum, quod ampliat, & extendit generalitatem dispositionis. l. Qui autem. §. fin. ff. de constit. pec. vers. Quibuscumque verbis, cap. quia plerisque, de Offic. ordinar. lib. 6. & late scribit Decian. resp. 35. num. 23. vol. 3. Pronomen Quibuscumque, comprehendere omnem significationem verbi cui adicitur, etiam si sit impropiissima. Bald. in l. 1. quest. 34. ff. de rerum diuis. Decius, consil. 599. n. 2. & dicit. Bart. in leg. Generali. §. Vxor. ff. de usufruct. leg. Quod verba, Quicumque, & similia operantur, & ampliant significatum verbi; cui adiunguntur, vt etiam extendatur ad latissimum significatum; cuius doctrinam commendat Cardinal. Alex. in cap. si Romanorum, disp. 19. & Alexand. atque Aretin. in l. 1. de legat. 1. dicunt verba generalia, & vniuersalia recipere restrictionem ab aliis iuribus, aliter sicut generaliter loquuntur, ita generaliter intelligenda sunt. Ex pronome igitur, quibuscumque, ibi posito, constat comprehendi sub eius dispositione omne delictum, quantumcunque atrocissimum. Deinde text. dicit, deponendum esse à Iudice Ecclesiastico. Deinde subdit, quod si depositus incorrigibilis fuerit, &c. Quae verba secundum Dec. referenda sunt ad praecedentia, vt not. in l. Iulianus. ff. de hered. instit. Ergo & ipsa incorrigibilitas consideranda est in quolibet crimine quantumcunque atrocissimo. Hanc Decij inductionem sequutus est Berous ibid. num. 181. dicens: Bene sciuisse Pontificem multa esse delictorum genera grauiora, & grauissima, vt omnia comprehenderet, vsum fuisse illis verbis vniuersalibus. Altera potest esse illius text. inductio ad hanc opinionem comprobendam; Nam cum dixerit, si depositus, incorrigibilis fuerit, & in profundum malorum veniens, contempserit: Subdit, ne possit esse plurimorum perditio, per secularem comprimendum est potestatem, ita quod ei deputeretur exilium, vel alia legitima poena inferatur. Dicitio, ita quod, habet vim taxationis. Alex. in l. legata inutiliter, de legat. 1. Ruin. in consil. 1. num. 12. vol. 4. Hippolyt. Riminald. in consil. 482. num. 78. & regulariter proferri debet ad declarandum, & limitandum. Gabriel. in consil. 111. n. 24. volum. 1. & dicuntur addere modum, & speciem rei dispositae; l. cum tale. & l. Titio, in princ. & d. Titio, ff. de condit. & demonstrat. Falsol. in decis. Rota antiquioribus, causa 11. dub. 31. num. 2. & sicut exilij poena non est mors, ita verba illa, vel alia legitima poena inferatur, debent intelligi circa mortem, & sic similis. Gloss. in l. si fugitiui. C. de seru. fugit. Decian. respons. 55. num. 7. vol. 3. Sed poena Exilij vel similis à Iudice Laico imponi non debet pro delicto atrocissimo. Ergo concludendum est, illas irrogandas esse solum ratione incorrigibilitatis; non igitur sola depositio, sed mixta cum incorrigibilitate, sunt causa tradendi Clericum criminiosum, iurisdictioni Laicorum. Secundo confirmatur ex text. in cap. de liguribus 23. quest. 5. vbi Romanus Pontifex contra Rebelles Sedis Apostolicae, & Schismaticos cessante incorrigibilitate, poenam tantum excommunicationis imponit; Et tamen, Rebelles Sedis Apostolicae incurrunr crimen Laesae Maiestatis, vt est Gloss. Bartol.

in tit. qui sint Rebelles, in verb. rebellando. Tertio corroboratur ex text. in cap. Tunc de poen. vbi Innoc. III. rescripsit, Clericos in Latrocinis, vel aliis magnis sceleribus deprehensos à suis Ordinibus degradandos, & in archis Monasterijs, ad penitentiam peragendam detrahendos fore. Quarto probatur ex text. Quemadmodum à nemine in hanc sententiam expensum legi in Clem. 1. in princ. de poen. vbi Clemens V. aduersus eos, qui ceperint, bannuerint, percusserint ve, aut interfecerint Episcopum multas, grauelque poenas constituit: Nec tamen statuit Clericum huius Sacrilegij reum, esse degradandum, Curiaque seculari tradendum, quamuis crimen hoc grauissimum iudicetur.

6. Neque huic textui repugnat text. in cap. si quis Sacerdotem, 11. quest. 1. vbi statutum est, quod si quis Sacerdotum, reliquorumve Clericorum Episcopo suo inobediens fuerit, aut ei parauerit insidias, contumeliamve, aut caluniam, vel conuicia intulerit, & conuinci possit, depositus, Curia seculari tradatur. Quoniam text. intelligitur habere locum, quando Clericus est incorrigibilis, ex sententia Gloss. in d. cap. si quis Sacerdotum, in verb. mox. in cap. si quis sunt, in verb. vii imperatores. 2. quest. 7. in cap. Nonimus in verb. tradatur, de verb. signific. & in d. cap. cum non ab homine, de iudic. Et hanc sententiam docent Doctores, quos citat, & sequitur Chartarius, dicta Decis. crimin. 66. num. 48. Fachineus contr. iuris lib. 9. cap. 29. per totum. Martha de iuris. part. 4. contr. 2. cas. 130. num. 4. & sequitur Scaccia de iudicis &c. lib. 1. c. 11. n. 60. & seq. & alij: Quibus adde Tobiam Pauweister auctorem damnatum, & nimis infensum Ecclesiasticae immunitati lib. 2. de iurisdict. c. 9. n. 101. vbi sic ait, Clericus in delictis quantumuis atrocissimis non potest deponi, ac degradari, nisi sit incorrigibilis. Ita ille. Igitur in delictis atrocissimis Clericorum, & non exceptuaris, de quibus supra dictum est, caueant Episcopi illos degradare, & Curia seculari tradere, sed in casu contingenti consulant summum Pontificem, vt optime obseruat Episcopus Scalensis tract. de irregularitate cap. 14. Farinacius, quest. 8. num. 81. & alij: vide me ipsum in part. 1. trac. 2. Resol. 129.

7. Ex his patet non esse admittendam sententiam aliquorum asserentium, quod Clericus etiam in sacris constitutus, qui dimissis tonsura, & vestibus clericalibus, variis, & enormibus delictis se immiscuit, ipso iure priuilegio clericali etiam fori destitutus est, ita vt absque aliqua degradatione poterit per Iudicem secularem puniri, quod procedit quando aded huiusmodi criminibus deditus est, vt scelerum minister censetur; aded vt hoc in casu trina monitio non desideretur, quae alias iure communi necessaria est: Ita Glossa in cap. ex parte de priuilegijs Hostiensis. Et Butrius in cap. Perpendimus, per illum text. de sententia excommunicationis. Aufertius, in Clementina 1. de Officio Ordinarij, regula 1. full 19. & exponendo text. in cap. fin. de vita, & honestate Clericorum, vbi Clerici negotiatores amittunt priuilegium Clericale; text. in cap. 1. de Apostatis. Quam sententiam in praxi receptam testantur relata Conarumia, vbi supra. & in cap. unico, lib. 6. de vita, & honestate, vbi Clerici scilicet omne priuilegium Clericale amittunt, & à iudice seculari puniendi sunt.

8. Sed non immeritò à multis haec nimis seuera iudicatur opinio, quod Clericus, ex eo quod dimissis vestibus, & tonsura se multis inuoluet criminibus, absque aliqua monitione priuetur fori priuilegio; Et ita Ancharanus, in cap. 1. de Apostatis, scribit illius Canonis decisionem seruandam esse, vt huiusmodi Clericus solum amittat Canonis priuilegium, non fori, iuxta mentem Panomitani, & Cardinalis, in dict. cap. Perpendimus; Ita Alex. consil. 8. lib. 1. num. 2.

Socius

* Quae hic est supra Resol. 162. §. Sed,

Sup. hoc supra in Resol. per totum & in aliis eius secundum da not.

Socinus, *consil.* 12. lib. 1. Syueller, *in summ. verb. Cler.* 3. §. 9. Neque obstat dict. *cap. unico, de vita & honestate Clericorum, lib. 6.* nam cum illa constitutio sit poenalis ad alios casus non debet extendi, iuxta vulgares Iuris regulas. Et hanc sententiam ego teneo, quam tenet etiam nouissime ex Societate Iesv Dicaillus, *lib. 2. de iustit. tract. 1. disp. 4. dub. 9. num. 154.* cui adde Torrelancam, *in pract. iur. spir. lib. 15. cap. 4. nu. 18. & sequ.* Valboam de Magrouejo *in lect. Salmar. tom. 2. ad cap. 9. de iudicis, n. 3.* & alios quos citat & sequitur Chartarius, *decis. crim. 58. nu. 20.* Et dato, & non concessio, quod contraria opinio esset tenenda, tamen necessarium esset, vt per sententiam Iudicis Ecclesiastici notum esset Clericum enormibus se immiscere, & sine habitu, & tonsura incedere, aut cum habitu, & tonsura incedentem monitum ter esse, ne enormia committat, alias Iudex secularis iudicare, & punire illum non poterit. Quia qualitas tribuens iurisdictionem prius probanda est *l. 2. §. sed si dubitet. & l. si quis aliena. ff. de iud.* Et tradit Abbas, *cap. si Clericus Laicus, de foro comp.* Quæ probatio non à Iudice seculari (qui nullam ante probationem iurisdictionem habet) sed ab Ecclesiastico, cui Clericus subiicitur, facienda est. Præterea quia absque degradatione (excepto vno vel altero casu) nullus Clericus à Iudice seculari punitur, sed degradatio fieri non potest, nisi præcedat criminis sufficiens probatio, & declaratoria sententia illius. Ergo antequam Iudex secularis iudicet, & puniat Clericum enormia committentem, debet à Iudice Ecclesiastico sic esse declaratum. Et idem secularis Magistratus, si sententiam ferat contra Clericum non expectata Iudicis Ecclesiastici declaratione, contempnisset turbatque dicitur illius iurisdictionem, quod fit, vt sententiam excommunicationis ratione violata iurisdictionis incurrisset iure optimo dici possit, *cap. Quoniam. & cap. fin. de immunit. Eccles. l. 6.* & ita in specie Collegium Paduanum egregie respondit *in consil. 1. post. num. 11. vers. Adhuc dicendum videtur. & n. sequ. inter consil. crim. divers. in magnis, tom. 1.* vbi hac ratione consuluit, non solum Pretorem, qui quendam Clericum iussu Concilij Iudicum Quadraginta Reipublicæ Venetæ, non præcedente declaratione Episcopi, suspendi fecerat, verum etiam eius Ministros excommunicationis sententiam incurrisset. Videas Chartarium *vbi supra.* & Castrum Palaum, *tom. 2. tract. 12. disp. unica, punct. 6. nu. 5.* Igitur ex omnibus supradictis apparet contra P. Rabardeum, Clericos facinorosos in delictis quomodocumque grauissimis, exceptis illis de quibus *superius* dictum est, non posse ante degradationem à Iudicibus laicis puniri.

Sup. hoc supra in §. 3. huius ref. & in Ref. 65.

9. Non definam tamen hinc etiam adnotare quod licet P. Rabardeo concedamus Clericum Assassinum, non esse de gradandum, tamen doctrina eius est nimis trunca, & manca; Nam dicendum est Assassinum non posse à iudice laico puniri, nec subici eius iurisdictioni, nisi prius constet de qualitate Assassini & præcesserit sententia declaratoria Iudicis Ecclesiastici: vnde rectè docuit Cardinalis Albanus, *consil. 13.* & Farinacius, *quæst. 8. nu. 85.* Quod non potest Clericus vti Assassinus à Iudice laico puniri, nisi postquam vti Assassinus fuerit ab Ecclesiastico Iudice bannitus, diffidatus, & condemnatus: Nam qualitas, quæ iurisdictionem defert, ante omnia disenti, & probari debet, tum quia sic decernitur, *in c. si Iudex, de sentent. excommunic. in 6.* Tum quia aliquem exemptum esse, est res spiritualis, res autem spiritualis ad Iudicem Ecclesiasticum spectat: Et tandem quando nascitur inter Iudicem Ecclesiasticum, & secularem dissensio, ad quem ipsorum Iurisdicatio pertinet, definitio pertinet ad Ecclesiasticum, ob maiorem ipsius prope fin. & auctoritatem, *cap. si index eii.* Ergo, &c. Et hanc sen-

Sup. hoc supra in Ref. 251. §. vlt. ad med. in Ref. 207. prope fin. &

tentiam tenet ex Societate me citato P. Thefaurus *in* *in Ref. 148. praxi de poenis, part. 2. verb. Assassinium, cap. 1. num. 7. P. 8. 2. post modum, & in Ref. 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000.*

10. Nec obstat, quod Iudex laicus procedat contra Clericum assassinum, absque degradatione, quæ ratione motus fuit Decian. *in cons. 82. volumine. 2. ad probandum hanc declaratoriam Iudicis Ecclesiastici non requiri.* Quia vtrumque potest stare, & iudicem laicum procedere contra Clericum Assassinum absque degradatione, ex iudicio Papæ, adnotata per Gloss. *in cap. laicis, 17. quæst. 7. & a Crdin. in cap. Perpendimus, nu. 6. & 7. de sentent. excom.* Quæ degradatio in ceteris delictis atrocioribus per Clericum patris requiritur, cum, Iudici seculari puniendus traditur; Atque ipsum Iudicem secularem non posse procedere ad executionem dictæ poenæ, nisi prius facta declaratione per Ecclesiasticum, aliis sequeretur, quod Clericus ex sola imputatione Assassini amitteret privilegium Clericatus, quod non reperitur dispositum, & est contra omnes iuris regulas, debet enim plenè de eo constare, vt Assassini poenæ exequi possint, vt dixi Et idem contra Grammaticum, & Capycium, quibus sed immeritò adheret Farinac. *quæst. 8. num. 86.* dicendum est cum Marta *vbi supra num. 21.* Guazzino *defen. 39. cap. 1. num. 10.* & aliis penes ipsos, de qualitate Assassini Clericorum non posse cognoscere Iudicem Laicum, etiam quando delictum Assassini esset notorium: Dicendum est igitur, absolute, declarationem assassini pertinere ad Iudicem Ecclesiasticum; vnde, si secularis Iudex præuenisset aliquo modo, posset Iudex Ecclesiasticus, vt remediis Ecclesiasticis, & illum censuris eogere ad desistendum. Et tandem claudam hanc Resolutionem verbis sapientissimi Christophori Besoldi, qui prius hæreticus, sed postea Catholicus factus, in synopsi Doctrinæ Politicæ editionis Ingolstadtensis, *lib. 1. cap. 2. num. 9.* ait: Clericos à Magistratu Ciuili puniri non posse, nisi degradatos, eique à Clericis traditos, Malè itaque P. Rabardeus docuit Clericos grauibus criminibus infamatos, etiã ante præuiam degradationem ab Episcopo factam posse à iudicibus Laicis supplicio damari. Quod non solum improbant Sacri Canones vt supra probatum est, sed etiam Iustinianus Imperator *in Nouella 83.* vt optimè obseruat inter alios Bellarminus, *in Respons. ad Epistolam cuiusdam Theolog. fol. 12.*

RESOL. CCCXXIX.

AN Summi Pontifices posuerint exemptionem Clericorum concedere, inuitis Principibus laicis? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 14. alia 12.

§. 1. Negatiuè.

Negatiuè respondet Rabardens *sect. 2. num. 7. fol. 22.* ubi sic ait, Minus acutè meo iudicio considerant illi Doctores, qui ex his absolutè probant iure Pontificio simpliciter absque permissu, vel consensu Regum, & Summorum Principum secularium, hanc libertatem à foro, & iudicio secularium Magistratum Clericis datam, & stabilitam fuisse. Inter quos Dominicus Sotus audeat dicere. Quamuis Clerici, neque in suis personis, neque in suis bonis essent iure Diuino liberi, quòd prius probauerat, nihilominus Papam potuisse, inconsultis Principibus, & debuisse illos ab eorum exactiõibus, & foro exipere, cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeant. Ita ille.

2. Sed hanc opinionem, prorsus reprobendam esse existimo, tanquam contrariam, & aduersantem auctoritati, & potestati Pontificiæ à Christo Domino D. Petro, & eius successoribus traditæ, & angor, P. Rabardem illam docuisse, quam non ausi sunt docere, ipsimet scriptores laici, parum fauentes immunitati Ecclesiasticæ, vt Pereira, Salgado, Ceuallos, Vries, Gonzalez, & alij. Sed solum hanc sententiam docuerunt nostris temporibus cum Patre Rabardeo, illa tetra pelis Ecclesiæ Pseudo-Theologus Paulus Seruita, & damnatæ memoriæ Auctor Henningus Arnseus, in *Comment. Polit. de Exempt. Clericor. disp. 3. n. 8.* Dico igitur potuisse summos Pontifices, inuitis Principibus exemptionem Clericis conferre, eiusque obseruantiam Principibus secularibus præcipere; & ad consentiendum eos cogere. Probatur primò, ex illis Decretis, quibus obseruantia huius immunitatis sub censuris ipsius etiam Principibus temporalibus præcipitur, vt constat ex *c. vlt. de rebus Eccles. non alienand. & cap. Quamquam de censib. in 6. & ferè toto titulo de immunit. Ecclesiarum, in decretalibus, & sexto* & ex Bulla Cæne Domini tot annis, a tot Pontificibus repetitæ; Nam in ea per varios articulos & latis grauissimis censuris etiam contra Principes, & Reges temporales hanc libertatem Ecclesiasticam defendunt,

5. Probatur Secundo, ex potestate data Petro ad gubernandam Ecclesiam, & ad ligandum, & soluendum in omnibus, quæ ad bonum Religionis Christianæ, & conueniens Ecclesiæ regimen necessaria fuerint. Nam hæc exemptio per se loquendo, & quasi ex natura rei, est valde necessaria Religioni Christianæ, vt res Ecclesiasticæ, & Diuinus cultus debita ueneratione tractentur: ergo propter hunc finem data est Petro, & Pontifici potestas ad soluendum, seu eximendum Clericos à potestate Ciuili, & ad ligandum ipsam potestatem Ciuilem, vt personis Ecclesiasticis hanc immunitatem custodiat. Consequentia hæc euidens est ex dictis alibi de potestate Pontificis circa Temporalia in ordine ad spirituales finem, ibi enim ostensum est hanc potestatem esse Diuinam, & supernaturalem, ac subinde per se sufficientem, vt in sua materia efficaciter operari possit non expecto subditorum consensu, etiam si sint, Temporales Principes, sed illos ad consentiendum obligando, & si necessarium fuerit, cogendo, Et quidem negare hanc potestatem Summi Pontificis indirectam in Temporalibus est opinio digna grauissima

Censura. Vide me ipsum in *part. 1. tract. 2. resolut. 121.* ubi plures Doctores adduco, quibus nunc adde D. Thomam, *lib. 3. de Regim. Princip. & in 2. 2. quæst. 10.* D. Bonauenturam, *lib. de Hier. Eccles. part. 2. cap. 1.* Alexandrum de Ales, *3. part. quæst. 40. mem. 5. & part. 4. quæst. 10.* Vgonem de Sancto Victore, *lib. 2. de Sacram. part. 2. cap. 4.* Waldensem, *lib. 2. Doctrina F. dei, art. 3.* Driedonem *lib. 2. de liber. Christ. c. 2.* Henricum de Gandauo *Quodlibeto 6. quæst. 23.* Caietani in *Apolog. cap. 13.* Sanderum, *lib. 2. cap. 4.* Cordubam, *Tom. IX.*

lib. 1. quæst. 57. & omnino videndum Durandum, celebrem Gallia Doctorem, in *lib. de Origine seditionis, quæst. 3. ad 3. argum.* Itaque omnes Doctores Catholici conueniunt quidem in hoc, quod Summus Pontifex habeat in temporalibus, secundariam, & indirectam potestatem. Antecedens autem, satis declaratum, & probatum relinquatur ex præcedentibus. Nam si hæc exemptio est propriè, & completè de iure Diuino positio, vel naturali, clarum est posse, & debere Pontificem cogere Christianos Principes ad illud ius obseruandum. Si verò ad minimum est hæc immunitas valde propinqua iuri naturali, & valde consentanea iuri Diuino, & consentioni omnium gentium, vt omnes Doctores sine dissensione fatentur, & præcipuè ex Societate Iasv Lessius, Molina, Baddellus, Castrus Palaus, & alij supra. Ergo negari non potest, quin hæc exemptio ex natura rei sit ita necessaria Religioni, & Cultui Diuino, vt sine illa conuenienter administrari non possit.

4. Probatur tertio, Ecclesia per se loquendo, maius utique, & euidentiùs ius habet eximendi fideles à Dominio Principis Christiani, quam à dominio Principis Ethnici, sed Ecclesia ius habet certis de causis fideles à dominio Principis etiam Ethnici eximendi. Ergo multò maius ius habet eximendi eos à dominio, & iurisdictione Principis Christiani, si pares causæ suppetant. Consequentia patet, Prior propositio est euidens. Quia sine dubio cæteris paribus, quicquid faciliùs aliquid statuere potest circa personam sibi subiectam, quàm non subiectam, Principes autem Christiani, hoc ipso quod Christiani sunt filij Ecclesiæ, adeoque subditi spirituali potestati Ecclesiæ, cum Principes infideles eidem subditi non sint, vt patet ex illo S. Pauli, *1. Corin. 5.* Quid mihi de his, qui foris sunt iudicare? Minor probatur ex S. Thoma in *2. 2. q. 10. art. 10.* ubi docet, hoc ipso quidem duntaxat, quòd subditi alicuius Principis Ethnici, ad finem conuertantur, non liberari, vel absolui à potestate, & dominio eiusdem Ethnici Principis, at tamen Ecclesiam habere ius eiusmodi subditos conuersos ad finem eximendi ab eiusdem Principis potestate. Potest tamen inquiri, iuste per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli, quia Infideles merito suæ Infidelitatis merentur potestatem amittere supra fideles, qui transferuntur in filios Dei, Quæ ratio non ita intelligenda est, quasi Ecclesia per modum cæne Ethnicis Principibus, qui alioqui in temporalibus Ecclesiæ subiecti non sunt, eiusmodi diminutionem irrogare possit: hoc enim est contra commune, & certam eiusdem S. Thomæ sententiam, *ibidem. art. 8.* traditam, quæ statuit, Infideles, qui fidem numquam susceperunt, non posse solùm ob Infidelitatem ab Ecclesia, Principibusve Christianis puniri, vel ad fidem vllatenus cogi; sed sensus est, ex ipsa natura rei, Infidelitatem Principis temporalis, non bene cum subiectione eorum subditorum, qui ad fidem conuertuntur, coherere; ac proinde eum ratio non sit, cur fides potestati Infidelis Domini cedere debeat, hanc potius per Ecclesiam posse, quoad eiusmodi subditos emeruari.

5. Rationes verò, cur potestas infidelis Domini in subditos fideles, non bene cum eorundem subditorum fide cohareat, iam superius attulerat S. Thomas his verbis: Illi, qui subiciuntur aliorum iurisdictioni, immutari possunt ab eis, quibus subsunt, vt sequantur eorum imperium, nisi illi, qui subsunt, fuerint magnæ virtutis. Secunda, quia, infideles, inquit S. Doctor, contemnunt fidem, si fidelium defectus cognoscant. Nonne hæc rationes rectè applicatæ, & quæ pugnant, quo minus res & personæ Ecclesiasticæ

absque discrimine laicæ potestati sæcularium Principum subiiciantur? Ita planè videtur. Primò enim eederet talis subiecto in periculum Ecclesiasticæ disciplinae, & in detrimentum Religionis. Facile enim Principes si quid fortè contra fidem, & bonos mores machinarentur, Ecclesiasticos quoque ipsos in commercium suæ improbitatis adducerent, si iis alioqui de iure subiicerentur. Secundò, si ab oneribus, & temporalibus iurisdictione exempti non essent, quam facile foret laicis, præsertim si vt sæpè accidit, male erga Clericos essent affecti, qualibet occasione captata, eos ad iudicia, & negotia sæcularia pertrahere, in iisque pro libito agitato à spiritualium rerum cura & studio auocare, contra mandatum S. Pauli prohibentis, ne quis militans Deo implicet se negotiis sæcularibus. Certè vel ob hanc etiam causam prohibuit Iustinianus, ne Clerici in Ciuilibus essent iudicio sæculari subiecti. Ergo, &c.

5. Et idèd hanc sententiam docent etiam illi qui negant cum Rabardeo exemptionem Clericorum procedere à iure Diuino. Itaque Victoria, *relect. 1. de potest. Ecclesie. n. 5.* hanc quintam conclusionem statuit: Dato quod personæ Ecclesiasticæ non exemptæ essent iure Diuino, aut Cæsareo, Summus Pontifex potuit eas eximere à potestate Ciuili. Idque *ibidem*, ipse egregiè probat. Nam hoc est conueniens, inquit, imò videtur necessarium ad administrationem rerum spiritualium, quod personæ Ecclesiasticæ sint exemptæ à iudicio Ciuili. Et vt supra dictum est, Respublica Ecclesiastica est perfecta, & sufficiens: Ergo in ea est potestas ad ferendas leges conuenientes administrationi Ecclesie: Ergo si exemptio Clericorum est conueniens, potest ferre leges de tali exemptione. Quod autem sit necessaria talis exemptio, patet. Cætera, quæ fufius à Victoria adducta sunt omitto.

7. Idem etiam docet Couarruias, quem pro sua sententia adduxerat Rabardeus; Vnde Angelus Sermarinus in *confut. 2. tractatum. prespos. 5. fol. 12. 5.* sic ait: Couarruias etsi semper Regiæ potestatis fuerit propugnator, in hac tamen re, licet dicat exemptionem Clericorum non esse de iure Diuino, verumtamen docet, Papam potuisse, ac debuissè eximere personas, & bona Clericorum à Regiæ potestate, quod probat latissimè per Canones, Leges Ciuiles, & Doctores.

8. Sotum verò iam Rabardeus adducit, quibus adde Innocentium à Rabardeo, in fauorem suæ sententiæ allatum: Nam in *cap. 2. de maior. & obediens.* proponens quæstionem, quis eximit Clericos, prius dicit, quod Papa, consentiente Imperatore, postea, quod exempti sint à Deo; & tandem ait, vel dic, quod Papa, etiam sine consensu Imperatoris eos potuit eximere à iurisdictione Imperatoris per suas constitutiones, quia cum Clerici spirituales sint, & ex toto corpus suum, & animam dederint in seruitium & sortem Christi, per consequens Papæ iudicio & constitutionibus subsunt. Eadem est communis sententia Canonistarum, in *cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. & in cap. 2. de maior. & obed. & idem tenet Aluarus Pelagius, lib. 1. de Planct. Ecclesie. 44. in fine referens, & ad literam sequens sententiam Innocentij. Idem Driedo, lib. 1. de libert. Christian. cap. 9.*

9. Idem etiam docet Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 2.* Baldellus in *Theolog. mor. tom. 1. lib. 5. disp. 35. num. 10.* Molina de *iust. tom. 1. tract. 2. disp. 31.* Valentia, *tom. 3. disp. 9. quæst. 5. punct. 4.* Cæstrus Paulus, *tom. 2. tract. 12. disp. unica. punct. 1. num. 5.* Salas, de *Legibus. disp. 14. sect. 11. num. 121.* omnes ex Societate, quibus adde Banez in *2. 2. q. 67. art. 3. conclus. 3.* Salonium *ibid. contr. 1. conclus. 5.* & hi tenent exemptionem Clericorum

non esse de iure Diuino, & tamen contra Rabardeum allerunt, potuisse summos Pontifices illam instituerè, inuitis Principibus: Quod etiam docet præter citatos ex Societate P. Dicaillio, *lib. 2. de iust. tract. 20. disp. 4. dub. 6. num. 110.* Bellarminus contra Barclaium, *cap. 34.* Henriquez, *lib. 7. cap. 24.* Azorius, *part. 3. lib. 5. cap. 19. quæst. 2.* & nouissimè Eminentissimus amantissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de *iust. & iure tom. 2. disp. 36. sect. 7. num. 101.* Tannerus in *Apol. de immunit. Ecclesie. lib. 1. cap. 19.* Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 2. cap. 11. num. 5. & sequ.* Comitulus in *resp. mor. lib. 1. q. 93.* Idem tenet Valboa de Magrouejo in *lection. Salmar. tom. 2. ad cap. 2. de iudiciis num. 34. & in c. 1. de fora comp. num. 6.* Tamburinus, de *iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. quæst. 20. n. 7.* Beltranus, de *Gueuara, in Propugnaculo liberr. Ecclesie. Affer. 1. §. 7. num. 35.* Philippus Maynardus, de *Privil. Ecclesie. part. 2. art. 16. per totum.* Adolphus Sculkenius in *Apolog. pro Cardin. Bellarmino. c. 5. n. 71.* Gregorius Seruantius, in *defensio. Ecclesie. propos. 5. fol. 50.* Petrus Gonzalez de *lege Politica. lib. 1. cap. 3. num. 8.* Petrus de Vrties, ad *Ritum 235. M. R. V. part. 1. pral. 2. num. 53. & 54.* Alphonfus de Leone, de *Offi. & potest. Confessur. Recollect. 11. num. 704.* Gernonius, de *Sacr. immunit. lib. 3. cap. 15. n. 37.* Nauarr. in *cap. Nouit. de iudiciis notab. 6.* Ioannes Pedetrezanus, in *Respons. ad Venetos propos. 4. §. 11.* Fagnanus, de *iust. cens. Pauli V. part. 1. fol. 11.* Gernonius, in *Affer. liberr. Ecclesie. c. 4. §. 14.* Lælius Baglione, in *Apolog. contra Pauli Venetum, propos. 12.* & alij penes ipsos. Vnde miror valde, quomodo P. Rabardeus potuerit contrariam sententiam tenere, & illis vti verbis, quæ bilem mouent, quod Sotus ausus sit affirmatiuam docere. Et idèd, vt supra notauit, ipsimet Scriptores laici hanc potestatem Summo Pontifici tribuerunt, quod tamen tam audacter negat P. Rabardeus, ex cuius doctrina sequeretur S. Pontifices in ordine ad bonum Ecclesie non habere potestatem indirectam in temporalibus. Vnde sententiam P. Rabardei, in puncto recellunt, ex Doctoribus Gallis, Auerius de *Offi. ordinari. quæst. 1. num. 1. fol. 81. & n. 4. fol. 83.* & Rebuffus, in *Rubrica de protest. concordat. §. Nec obstat*; allerentes, quod etiam si de iure Diuino Clerici non essent exempti, tamen per Papam potuissent eximi, etiam sine consensu Principum.

RESOL. CCCXXX.

Respondetur ad exemplum Salomonis, cum Abiathar Sacerdote, quod assert P. Rabardeus, Ex part. 7. v. 1. Ref. 15. aliàs 13.

§. 1. AD suam comprobendam sententiam, nempe quod exemptio Clericorum non sit de iure Diuino, sed humano, & quod Principes laici in grauioribus delictis possint punire Clericos, adducit P. Rabard. *l. 2. num. 7. fol. 36.* exemplum Salomonis, & ita asserit, Notissimum est illud Salomonis Regis sapientissimi factum, & iudicium, qui priusquam deprauatum fuisset cor illius in amorem alienigenarum feminarum, sed in principio regni sui, statim post obitum Dauidis Patris sui, Abiathar Sacerdotè eiusdem Dauidis ab officio, & gradu suo depositum, quasi exulem misit in domum suam in Anathoth, pro conspiratione, viuentè Dauide, prius facta cum Adonia: Et quidem vir mortis es, hoc est morte dignus (inquit Rex) quia partim pro simili, vel eodem crimine Ioab Princeps exercitus Dauidis, & ipse Adonias frater, Salomonis occisi fuerunt; sed hodie te non interficiam, quia portasti arcem Domini coram Dauide patre meo & sustinuiisti laborem in omnibus, in quibus laborauit

ravit pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini. Ex qua oburgatione Salomonis aduersus eundem Abiathar, manifestum fit, Salomonem Regem, qui admirabilem sapientiam à Deo acceperat, verè & rectè censuisse se posse iuste, non solum exilio, quod præstitit, sed etiam mortis supplicio animaduertere aduersus Abiathar Sacerdotem Domini, & sic delictum eius, quod crimen fuit Maiestati Regiæ contrarium, castigare; illi tamen vitam donauit pro famulatu, & fideli seruitio quondam ab eo Dauidi patri ipsius, in magnis necessitatibus suis, præstito. Vnde constat illis temporibus Sacerdotes etiam maiores, in iis quæ pertinent ad Civile regimen, non fuisse liberos à potestate, seu iurisdictione Regum, & Principum Temporalium. Ita Rabardeus.

2. Sed displicet mihi P. Rabardeum hoc factum Salomonis pro sua confirmanda sententia adduxisse: Nam hoc exemplo Clericos subditos esse seculari Magistratui conatus est demonstrare Hulfus hæreticus, lib. contra oculos Aduersarios, qui cum verè doceret etiam veteris Testamenti Sacerdotes, quantumvis sceleratos non fuisse per secularem Magistratum puniendos, Hulfus his verbis respondet: Verè iste Aduersarius assumit vniuersalem negatiuam, ad quam probandam requiritur, vt totum in memoria retineret, & reuolueret Testamentum; sed quia non reuoluit, idè datur sibi instantia, id est de Mathan Sacerdote, quem propter Idololatriam interfecit Populus, ante Aras Baal 2. Paralipp. 23. Item Salomon Rex à Deo constitutus, & sapientissimus deponit Summum Pontificem à Sacerdotio, & expulit eum, vt pater 3. Reg. 2. Hæc Hulfus, & libro de bonis temporalibus auferendis, sic ait. Rex Salomon Sapientissimus secundum sapientiam à Deo sibi datam, exercuit suam iurisdictionem in Sacerdotem, deponendo eum de Sacerdotio, & imponendo loco sui Sadoch Sacerdotem; hoc autem fuit maius quam auferre temporalia, si ergo in lege Christi Episcopus similiter contra Regni hæredem excederet, volens aliquem in Regem præficere, cur non haberet Rex, vel hæres, potestatem auferendi temporalia ab ipso taliter delinquente. Ita Hulfus.

3. Sed aduersus illum, & P. Rabardeum dicendum est factum hoc Salomonis non probare Principes posse exercere iurisdictionem in Personis Ecclesiasticas, Nam primò responderetur cum Francisco à S. Clara in Apologia Episcoporum, cap. 7. fol. 313. vbi sic ait: Ad illud factum Salomonis in depositione Abiathar, non aliud fecit, quam quod Reges nunc præstant, qui iudicant de Possessorio in beneficiis, praxim etiam huius vidi in Flandria sub Rege Catholico; Occurrebat quidem casus in Anglia sub Alexandro III. circa legitimationem nonnullorum puerorum; cui etiam annexa fuit alia Quæstio de legitima fundorum possessione, &c. Summus Pontifex distinguebat inter hos duos casus, finalem decisionem prioris commisit Episcopo Londinensi, & Wigornensi ad alium sit respondit. Nos attendentes quòd ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrachere, qui ipsarum iudicium ad se afferit pertinere, mandamus quatenus Regi possessionum iudicium relinquentes de causa principali cognoscatis, &c. Sic est in rebus huius qualitatibus, fieri debet distinctio, & separatio causarum Civilium à Spiritualibus, ius possessionis est quid civile, licet personæ possidentes sint Ecclesiasticæ, primum Principes, & Reges sibi vendicant, secundum ad Ecclesiam pertinet, sic Salomon solum declarabat quod ius possessionis ad antiquos hæredes alterius familie pertinebat, &

Tom. IX.

hoc speciali Dei mandato, nec aliter summouit Abiathar ab officio, & subrogauit illi Sadoch. Hocvque S. Clara. Sed eius responsio mihi non placet, per ea, quæ ego docui in part. 5. tit. 1. res. 23. vbi ex multis rationibus, & Doctoribus firmam Iudices Laicos non posse iudicare de possessorio in beneficiis: prima not. 3. Idèd.

4. Respondetur secundò cum Bozzio, de temporali Ecclesie Monarchia lib. 5. cap. 16. Theologis Religionis Seruorum Defens. Conf. Pauli V. cap. 8. ad 3. argum. Gregorio Seruano in Defens. immunit. Propos. 5. fol. 62. Paulo Donato, in tract. de modo eligendi Ministros Eccles. cap. 6. Turrecrem, in Summa Eccles. lib. 2. cap. 96. Seruano, in Consultat. 2. tractatum, Proposit. 5. fol. 122. Comitolo in tract. Apolog. 5. memb. 3. num. 21. Duardo in Bullam Cæne, lib. 2. Can. 15. q. 18. num. 31. Grefero in Considerationibus contra Theologos Venetos. lib. 2. Conf. 1. Puerono de Regular. Aristocratiâ tom. 2. cap. 1. 2. num. 55. Mayrardo, de Privileg. Eccles. part. 2. concl. 2. Bellotto in Disquis. Cler. part. 1. tit. 3. 6. 1. num. 30. Bellarmino lib. 2. de Rom. Pont. cap. 29. & aliis, Salomonem non vt Regem, sed vt Prophetam, & Diuinæ iustitiæ executorem, deponisse Abiathar Sacerdotem altero substituto: Nam in sacro textu dicitur Salomonem amouisse Abiathar, vt impletur sermo Domini; sed vt huius responsionis vis percipiatur: animaduertuo 1. Reg. cap. 1. Deum prædixisse multa mala, quæ euentura erant domui summi Sacerdotis Heli Primum filios eius Ophni, & Phinees eadem die morituros esse; Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis Ophni, & Phinees: In die vno morientur ambo. Quòd paulò post euenit viuente Heli: Etenim Arcam Dei ferentes in bello occisi sunt, ibidem, cap. 4. Et Arca Dei capta est, duo quoque filij Heli mortui sunt Ophni, & Phinees. Alterum, plerisque ex eius domo, cum peruenissent ad vitilem ætatem caeuos esse; Et pars magna domus tue morietur, cum ad virilem ætatem venerit: quòd completum est, cum Saul occidendos iussit coram se octoginta quinque Sacerdotes, & tunc omnes incolæ Ciuitatis Nobæ occisi sunt, ibidem, cap. 12. Conuersusque Doeg Idumeus irruit in Sacerdotes, & cruciavit in die illa octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo. Nobæ autem Ciuitatem Sacerdotum percussit in ore gladij, viros, & mulieres, &c. Tertium, Domum eius Summo Sacerdoti priuandam; Præcidam brachium tuum, & brachium domus Patris tui, vt non sit senex in domo tua, id est Summus Sacerdos. Quòd euenit, cum Abiathar Sacerdotij dignitate à Salomone priuatus fuit: post ipsum enim nullus fuit Sacerdos in domo Heli. Quæ cum ita sint, quis non agnoscat ea, quæ semel, aut iterum Diuina voluntate sic annuente commissa sunt, in legem deducenda non esse? Ergo, &c.

5. Respondetur tertio, demus, (quòd tamen probari non potest) Salomonem in submouendo Sacerdote, vsum esse potestate regia; quid quæso hinc efficitur contra nos? Nihil sanè, nisi prius constet, legitime ea vsum esse. Hoc autem nec in Scripturis sacris disertè exprimitur, nec ex iis euidenter deducti potest. Aliud enim est, factum alicuius recenteri; aliud probari, seu commendari. Legimus quidem in Scriptura, Raziam gladio, & præcipitio se ipsum occidisse. Legimus à Saule Sacerdotes Domini; ab Abimelech septuaginta fratres; ab Athalia, semen regium; ab aliis alios interfectos esse. At non legimus, hæc omnia iuste, & legitime contigisse. Idem dico de Salomone, legimus ab eo depositum esse Abiathar Sacerdotem. At non legimus, rectè & legitime id factum esse; Vel ergo probandum est à P. Rabardeo factum esse legitime, vel nihil concludit. Videt P. Rabardeus ex sua Religione Martinum Becanum

A 2 2 in

in *Manali contr. lib. 5. cap. 19. num. 39. & seq.* neque enim quicquid faciunt Principes, iure faciunt, ut obferuat *Acacius de Privilegiis, lib. 3. c. 6. num. 19.* Vnde ex omnibus supradictis, refellenda veniunt ea, quae docet nouissimè Petrus Gonzalez, *de lege Politia, lib. 1. c. 10. n. 54. & seq. & Solorzanus de Indiarum iure tom. 2. lib. 3. c. 27. n. 45. & seq.*

RESOL. CCCXXXI.

Refellitur aliud exemplum Ioas Regis? Ex part. 7. tr. 1. Ref. 16. aliàs 14.

§. 1. **A**D exemplum Ioas Regis cum Leuitis, quod etiam affert Rabardeus. Respondeo, hoc exemplum cum facto Salomonis, de quo diximus adduxisse etiam Pseudo-theologum Paulum Seruitam, qui docens posse Principes Laicos punire Sacerdotes. Sic argumentatur. [Nella vecchia legge i Rè hanno comandato, giudicato, e punito li Sacerdoti, non solo i Rè cattiu, e mediocri, ma i Rè Santissimi, e Piissimi; David, Salomone, Ioas, Ezechia, e Iosia.] Ita ille. Videat P. Rabardeus à quibus viris argumenta pro sua sententia mutetur. Sed Bouius in *respons. ad dictum Paulum Seruitam, part. 2. argum. 60.* sic ait. [Se come apporta i Rè, così notasse le azioni loro, nelle quali fonda il suo argomento, saprei à che rispondere. Ma David, e Ezechia id non ritrouo, che habbiano punito, o giudicato alcun Sacerdote, ondè da' fatto loro possa argomentare simile Potestà ne Principi della nuoua legge. Iosia, nel 4. de' Rè à cap. 23. vccise molti Sacerdoti, ma Sacerdoti de gl' Idoli, & non del verò Dio, & non sò vedere, à che proposito s'induca Iosia, e questo suo fatto, se non fusse forsi (il che non credo) stata tanto grande l'inuertenza di quest'huomo, che dicendo il Testò, *Sacerdotes excelsorum*, hauesse inteso i sopremi Sacerdoti del Tempio di Dio. Salomone depose Abiathar Sacerdote, che haueua conspirato con Adonia. E à questo risponde il Turrecremata, che ciò fece Salomone per speciale riuellazione, e commissione di Dio: & lo accennano le parole del Testò che sono queste: *Eiecit, igitur, Salomon Abiathar, ut non esset Sacerdos Domini, & impletur sermo Domini, quera locutus est super domum Heli in Silo.* Mà chi potrà tollerare l'ardire di quest'huomo, che ponga Ioas trà gli Rè Santissimi, & Piissimi, & in lui allegi esemplo di giudicio legitimamente esercitato contra i Sacerdoti? Questo Rè e descritto nella Scrittura per empio, Idolatra, e crudelissimo Tiranno, il quale fece vccidere Zacharia figlio di Ioiada Sacerdote, per che della sua Idolatria lo riprese questo fatto fù conosciuto tanto iniquo, che in vendetta di questo fù da suoi proprij serui vcciso nel letto, & priuato della sepultura Regia.] Ita ille. Cui adde Stephanum Valentinum, *lib. de potestate Romani Pontificis, c. 11.*

2. Sed factum Ioas Regis nihil contra nos obstat; & illud defendit Dominicus Pueronus, *de Regular. Aristocr. tom. 2. c. 12. num. 57.* vbi sic ait: Factum Ioas Regis perperam est oppositum nobis: etenim cum res esset de negligentia Leuitarum circa præceptum Moysi, pius Rex Pontificem monuit, ut quod suum erat ipse illos cogeret ad implendum debitum; sic namque legitur: *Vocauitque Rex Ioiadam Principem, & dixit ei. Quare tibi non fuit cura, ut cogeres Leuitas (non ergo Regis erat coactiua in ipsos potestas) inferre de Iuda, & de Ierusalem pecuniam, qua constituta est à Moysè seruo Domini; (neque enim Rex ipse sui executionem curabat præcepti) ut inferret eam omnis multitudo filiorum Israël in Tabernaculum testij-*

*monij? 2. Paral. 24. Quis prohibeat, imò quis non commendet laicos Dominos, quibus cura sit sacrae rei progressus, & qui satagant hanc prouehere? Sed aliud est, ut cap. præcedenti attingimus, sacrorum sibi assumere Præsulatum: aliud supina incuria eadem profus negligere, & nolle incumbere, ut Diuinus cultus in Republica per deputatos viros diligenter seruetur, Ioas in negotio illo pecuniarum propria auctoritate solus nihil disposuit, comite vsus est semper Summo Pontifice Ioiada; ut refertur eodem Paralip. Et congregata est infinita pecunia, quam dederunt Rex, & Ioiada his qui præerant operibus domus Domini. Et rursus, Cumque complessent omnia opera detulerunt coram Rege, & Ioiada reliquam partem pecunie. Imò 3. Reg. 12. Solus Ioiada (dicitur) gazophylacium vnum talis, &c. Ecce quomodo Rex Pontifici dumtaxat insisterit, & destitit, ut recolligeretur pecunia, in templi reparationem infumenda. Ita Pueronus. Vnde idemmet Rabardeus fatetur *fol. 33. Ioas Regem approbante Ioiada Pontifice rapinam facilem Leuitarum repressisse; si ergo cum approbatione Pontificis hoc fecit nullam in eos iure regio iurisdictionem exercuit; ad quid ergo P. Rabardeus hoc exemplum adducit?**

3. Adde quod etiam concederemus in lege veteri Reges in Sacerdotem iurisdictionem exercuisse, non sequeretur, ut rectè obseruat Duallius *tract. de Summo Pontif. part. 3. quest. 11.* Nostros Sacerdotes subiectos esse Principibus. Nam maxima est differentia inter Sacerdotes antiquæ legis, & nouæ legis: sacerdotium enim veteris legis erat carnale, & succedebat, & continuabatur per carnalem propagationem, quamuis esset ordinatum ad Diuinum cultum, & figuram spiritualis sacerdotij noui Testamenti, idè ex illa parte in qua carnale erat, & terrenum, poterat esse subiectum regali potestati & in veteri testamento summa potestas erat terrena; & terrena erat promissa, sed in nouo Testamento est spirituale Sacerdotium, & promissa spiritualium; vnde merito Sacerdotes nouæ legis non sunt Regibus suppositi, ut firmat Card. Turrecrem. in *summa de Ecclesia, lib. 2. c. 96. vera, vsque ad quartam, de Sacerdotio.* Aluar. *de planctu Ecclesia lib. 1. cap. 59. vers. ad id, quod obicitur quartò; & alij: Ergo, &c.*

RESOL. CCCXXXII.

Reuocatur argumentum P. Rabardei desumptum ex auctoritate Boërij, & Curtij, & ex cap. 1. de Homicidio in 6.

Et deciditur, quod neque Clerici, neque Episcopi in gravissimis criminibus priuamur privilegio fori?

Imo, quod neque propter crimen perduellionis, neque propter hæresim Episcopus possit ab Inquisitoribus citari, vel puniri, sed hoc causa Papa reseruetur? Ex p. 7. tra. 1. Ref. 17. aliàs 15.

§. 1. **R**Est etiam respondere ad argumentum Patris Rabardei deductum ex auctoritate Boërij, & Curtij, quos pro se adducit; Et respondeo ipsum debuisse potius adherere communi sententiæ Theologorum, & Iuriconsultorum, quam Boërio, & Curtio, quos clarè patet nimis in senos fuisse in suis operibus Ecclesiasticæ libertati, & immunitati; Vnde graui correctione, & censura digni sunt: Et ideo non deseram hic apponere pro curiosis verba Ioannis Antonij Saura in *voto Platonis de examine Propositionum, cap. 9.* vbi sic ait: Grauius coërceri debet licentia opinantium in his materiis, quando receptas Ecclesiæ consuetudines, aut leges torquent & inuertunt cum

danno

De Immunit. Eccles. Resol. CCCXXXII. 281

damno libertatis, & potestatis Ecclesiasticae callidis, & subilibus rationibus illam infringentes. Propterea index Concilij Tridentini prohibuit Guilielmi Okami Dialogos, & opus nonaginta dierum, & Antonium de Rosellis, ex quorum libris, veluti ex equo Troiano, prodire quæcumque subtiliter excogitata sunt ad illudendum, & eludendum immunitates, & iurisdictiones Ecclesie. Ne hoc armarium contra exemptiones Ecclesiasticas, & fidelium manibus elaberetur, iterum excusæ sunt illæ Okami doctrinæ sub alio nomine, & titulo, idest: *Somnij Viridarj auctore Achilino Philoteo*. Aliàs: *Viridarj Somnium de potestate Papæ, & Principium secularium*. Aliàs: *Dialogus inter Clericum, & militem*. Supplantavit, & præcipitavit opus hoc plures Iurisconsultos. Nam ex eo multa expressè desumpserunt, Stephanus Aufreterius, Nicolaus Boërius, Ioannes Neuizanus, Benedictus Curtius, Franciscus Duarenus, Iacobus Cuiacius, Petrus Faber, Petrus Pitheus, Franciscus Hothomanus, Guilielmus Ranchinus, & innumeri. Alij suppresso nomine, & opere, eius clausulas, opinionisque suis voluminibus inferuerunt, vt Socinus *consl.* 164. & *consl.* 120. Fulgofius *consl.* 61. Franciscus de Curte, *consl.* 73. Ayimo Crauetta, *consl.* 241. num. 20. Huc vsque Saura. Non debet igitur, P. Rabardeus ex turbidis Boërij, & Curtij lacunis aquas haurire, sed ex puris fontibus Sacrorum Canonum, & Doctorum, ac piorum Theologorum, Iurisconsultorum, præsertim suæ Religionis.

2. Ad textum verò *cap. 1. de homicidio, in 6.* quem pro sua firmanda sententia profert P. Rabardus, fol. 27. Respondeo, quod loquitur tantum de crimine Assassini. Ergo male ab ipso extenditur ad alia crimina, licet grauiissima, vt sine præiudicio degradatione Iudicis Ecclesiastici, possint à Iudice Laico puniri; Lex enim penalit & correctoria loquens in vno casu, non est extendenda ad simile, etiam si subsit eadem ratio, vt ex multis probat Barbosa *Axiomate* 197. num. 6. & in materia odiosa, vt pote contra libertatem Ecclesiasticam non est facienda extensio, vt optimè obseruat Bonacina, *tom. 2. disput. 10. quæst. 2. punt. 1. §. 4. nu. 5.* Et licet aliqui Doctores penes Farinacium, *quæst. 8. n. 81.* senserint in grauiissimis delictis Clericos nulla expectata incorrigibilitate Curie sæculari tradendos esse, attamen non asserunt, vt peperam vult P. Rabardeus ipso facto esse priuatos privilegio Clericali, neque necessariam non esse præiudicium degradationem: & ideo eorum opinio si esset admittenda, procederet præiudicium Iudicis Ecclesiastici degradatione, imo prius obrenta Summi Pontificis licentia, vt optimè obseruat Farinacius, *loco citato*, & ex multis exemplis latè probat Felicianus Episcopus Scalensis, *tract. de depof. & degradat. cap. 14. per tot.* vbi testatur Patris anno 1530. cum consensu Clem. VII. pro homicidio qualificato fuisse prius degradatum quendam Sacerdotem ab Episcopo Ciuitatis Domino Francisco Poncher, & postea Curie sæculari traditum; Ergo contra P. Rabardeum inconcussa firmanda est conclusio, in delictis grauiissimis Clericos ipso facto non amittere privilegium fori, nec posse puniri à Iudice Laico absque præiudicio degradatione Iudicis Ecclesiastici obrenta prius licentia à Sede Apostolica, vt Florentiæ in casu Clerici banniti factum fuit, teste Caballo *cas. 60. n. 23.* Hispali in casu N. N. qui suum Prouincialem occiderunt, teste Bernardo Diaz, *in pract. crimin. c. 97.* Imò Papiæ, *in casu Clerici Assassini*, teste Antonino Materanensi, *variar. lib. 3. resol. 2.*

4. Et tandem ex omnibus supradictis à fortiori apparet quam acriter contra P. Rabardeum sit insurgendum asserentem *in fol. 27.* non solum Clericos, sed etiam Episcopos in grauiissimis criminibus ipso

facto esse priuatos privilegio Clericali, & fori, absque præiudicio depositione, vel degradatione.

4. Sed hæc opinio est contra leges Imperatorum, vt patet *in leg. vlt. Cod. Theodos. de Episc. iudic.* & habetur *in cap. Continua 11. quæst. 1.* Est contra sacros Canones, vt patet *in cap. si quis Episcopus criminaliter 6. quæst. 4. cap. Accusatus, cap. Quamuis, & cap. Multum stupeo 3. quæst. 6. c. 1. de translac. Episcop. cap. vt debitus, de appellat. & c. Maiores de Baptif.* Et tandem est contra decreta Conciliorum, vt patet ex Concilio Veneto in Gallia celebrato, *cap. 9.* In Concilio Trident. *sess. 24. cap. 5. de reformat.* determinatur omnes causas Criminales grauiiores contra Episcopos à solo Papa cognoscendas, & terminandas esse.

5. Hoc supposito respondeat mihi P. Rabardeus, quænam crimina grauiissima damnabilia, & damnosa, vt ipse loquitur, magis esse possunt, quam crimina læsæ Maiestatis humanæ, & diuinæ? Et tamen Episcopus propter crimen perduellionis, non solum condemnari, sed minime citari potest ad personaliter comparandum per quoscunque Iudices Ordinarios, aut Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinales, nisi de expressa ac speciali commissione Papæ signata, vt habetur in *Const. 10. Pij IV. appofita in 1. 2. Bull. quæ incipit. In suprema militantis Ecclesie*, de anno 1560. Et notat optimè Gonzalez *in Regul. 8. Cancellar. Gloss. 41. nu. 5.* & post illum Erasmus à Cochier *de iurisd. Ordin. in exemptos, part. 1. quæst. 41.* Imò nec propter hæresim Episcopus potest ab Inquisitoribus citari, vel puniri, sed etiam hæc causa Papæ referuatur, vt statuit Pius IV. *in dist. Bull. & Trident. vbi supra*, & docet Molina, *de iustit. tract. 5. disput. 281. num. 19.* Acugna *tract. de Confess. sollicit. quæst. 11. n. 6.* & sequi Sanchez *de Matrim. lib. 8. disput. 2. num. 11.* Farinacius *de Hæresi quæst. 186. num. 113.* Pegna *in Direct. part. 3. com. 76.* Simancha *de Cathol. instit. cap. 25. num. 7.* & alij.

6. Quæ omnia ita vera sunt, vt hodie, neque Concilium Prouinciale possit formare processum in causis criminalibus atrocioribus contra Episcopum ad effectum transmittendi illum ad S. Pontificem, vt refert Riccius, *in Praxi part. 4. Resol. 491.* & in *Decis. Cur. Archiep. Neapol. part. 4. decis. 142.* Videat modo ex his. P. Rabardeus quo pacto potuerit asserere Iudices laicos posse Episcopos punire in grauioribus delictis, etiam ante præiudicium degradationem.

7. Confirmantur supradicta ex privilegio fori, Episcopis magis quam aliis Clericis, imò & Sacerdotibus competente, quia in Episcopis considerari potest potestas Ordinis, in qua Apostolis æquales sunt, & Superiores Sacerdotibus; Et ideo ex hoc Titulo aliqua maior ratio in ordine ad Privilegium fori in ipsis consideratur, quam in aliis Clericis, & Sacerdotibus, nempe ex munere pastoralis.

8. Dicendum est igitur post Apostolos habuisse Episcopos à Christo Domino privilegium fori sæcularis, & rectè quidem, Nam cum Episcopi sint Patres Principum secularium, & simpliciter illis superiores, indignum quidem erat, & indecens ab eis iudicari, & puniri. Et hæc omnia docet Valboa de Magronejo *in lectioib. Salmaticens. tom. 2. ad cap. 12. de iudiciis, & Suatez, contra Regem Anglia, lib. 4. c. 10. num. 6.*

9. Consideret modo ex his P. Rabardeus, si Episcopi ex quocumque grauiissimo crimine sint iudicandi, & punitioni Laicorum subiicendi; Quod non solum de Episcopis, sed etiam de Clericis, vt supra probatum est negandum esse puto, hi enim in quibuscumque grauiissimis criminibus sunt à Iudice sæculari exempti. Nam crimen Assassini, *in cap. de homicidio in 6.* est exemptum à Pontifice in particulari, vt notat

Super hoc quoad Clericos sup. in Ref. 27. §. vlt.

Sup. hoc in tom. 5. ur. 10. Ref. 11. & ibi in tract. i. Ref. 95.

IN NATI
EX LOU
O. X. K.
E. III
d.

tionem Principum in omnibus delictis, etiam atrocioribus, nisi privilegium Principes habeant à Summis Pontificibus, reuera concessum, & non reuocatum, iudicandi aliqua Clericorum delicta; & licet in Sacris Canonibus cum certis circumstantiis inueniantur aliqua delicta exceptuata, in quibus Clerici amittunt Privilegium, fori, non rectè ex hoc infert Rabardeus, Principes habere iurisdictionem in Clericis, quoad aliqua delicta; Nam vt rectè obseruat Scot. in 4. dist. 13. qu. 2. Bastidia in *Ansid. contra Paulum Venerum*, part. 2. num. 66. Gregorius Seruanius in *defens. immunit. Eccles. propos. 1. fol. 22.* & alij: In dictis casibus Iudices Ecclesiastici sunt illi, qui exercent iurisdictionem in Clericos & sententiam ferunt: Iudices verò Laici sunt tantum executores pœnæ: Ergo, &c. Et dato quòd in dictis casibus Laici Clericos iudicarent, hoc efficiunt ex potestate Pontificis eis concessa, & tanquam Iudices Delegati; vt docet Greterus *contra Theologos Venetos lib. 2. consid. 13.* Thomas Vallascus in *Allegat. var. tom. 1. Alleg. 15. num. 29.* Decianus, *tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 66.* Stephanus Barberius in *confutat. contra M. Fulgentium*, part. 4. n. 71. & 72. Theologi Religionis Seruitarum, *contra Paulum Venerum*, cap. 8. Ergo.

5. Malè igitur ex his omnibus apparet Rabardeum in *circa sect. 2. num. 4.* aliquas distinctiones addidisse inter delicta Clericorum, & aliqua posse à Iudicibus Laicis iudicari, alia non; Nam vt suprà obseruatum est Clerici in omnibus delictis gaudent Privilegio Pontificio eis concessio. Fatetur quidem Iustinianum *Nouella 83.* cum Rabardeo, quoad delicta Clericorum distinctione vsum esse: nam quando crimina Ecclesiastica sunt, vt error in fide, sacrilegia & similia: Tunc, ait, Clericum non posse nisi ad forum Ecclesiasticum deferri; Quando verò crimina Ciuilia sunt, de his statuit iudicium, etiam in personis Clericorum ad seculares Iudices pertinere; id tamen procedere denotat, si prius ab Episcopo Sacerdotali Dignitate spoliatus sit, & *ibid.* supponit Glossa sententiam condemnatoriam Episcopi procedere debere; fatetur tamen absolutoriam sententiam à Iudice seculari proferri posse. Postea verò idem Iustinianus in *auth. de Sanctissimis Episcopis*, cap. 2. hoc limitauit, fecitque hæc crimina Clericorum mixti fori, vt locus esset præuentioni, & antea statutum fuerat ab Imperatore Valente, in l. 23. *de Episcopis, & Clericis in Codice Theodosiano.*

6. Sed hæc omnes leges, non solum reuocatae sunt per Constitutionem Friderici, vt in *dist. Authentica statuimus*, aduertit Glossa, sed etiam per alia multa Decreta Canonica, imò principio fuerunt inualida, quasi contra ius Diuinum, & ius Canonicum, & etiam contra antiquorum Imperatorum concessiones, vt constat ex Constantino, in l. 7. *Cod. de Episcopis, & Clericis.* Vnde Ascianus Torrius in *Apolog. pro libert. Eccles. ad Gallo-francum*, fol. 40. acriter inuehitur in dictam Iustiniani Nouellam, quam P. Rabardeus adducit, & illam esse nullam, & inualidam signanter obseruat, & docet ex Societate Layman, *lib. 4. tr. 9. cap. 3. num. 2.*

RESOL. CCCXXXIV.

Expenduntur exempla Christianorum Principum à P. Rabardeo adducta, & eorum leges? Ex part. 7. tr. 1. Ref. 19. aliàs 17.

§. 1. Ad alia verò exempla Imperatorum, quæ Rabardeus fol. 38. & seq. refert, vt demonstraret illos iurisdictionem exercuisse in personas Ecclesi-

sticas? Respondeo, supponendo cum Suarez, *lib. 4. cap. 11. num. 17.* Episcopos, tempore Constantini, & aliorum Imperatorum, aliquando elegisse ipsos voluntariè in Iudices Arbitros, quia tunc non erat eis prohibitum, & ita intelligenda sunt verba illa Constantini, quæ refert Eusebius in *eius vita*, lib. 2. c. 66. Méque, & communem vestrae mutuae dissensionis Arbitrum, tanquam pacis moderatorem, non sine causa adhibeo. Quæ verba superioritatem minimè inducunt, vt rectè obseruat Iulius Ruffus, in *Responf. ad M. A. Capellum*, cap. 20. Sed Imperator efficiebat ipsis Episcopis consentientibus. Et idè idem Suarez *vbi suprà*, ca. 14. num. 21. notat aliquando Imperatores Prælatos iudicasse ipsis petentibus, & consentientibus, vt dissidia inter illos orta facilius componerentur.

2. Ad factum verò Constantini adductum à Rabardeo fol. 38. & 39. circa Cecilianum, minimè approbandum esse censeo; Quia omnia ab eo gesta fuerunt tanquam à Iudice incompetente; & miror P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Augustini; vnde non deseram hinc apponere verbi Iulij Roffi, in *Responf. ad M. A. Capellum*, c. 131. vbi sic ait: [Santo Agostino non approua il giudicio di Constantino nella causa de Ceciliano, come fatto da Giudice competente, ma come contenente sentenza giusta, e conforme à quello, che richiedena la ragione; e rinfaccia à Donatisti, che hauendo essi eletto per Giudice l'Imperatore, da lui erano stati condannati.] Ita ille. Cui adde Cardinalem Bellarminum *contra duos libellos Pauli Seruati*, fol. 24. & ante illum Paulum Donatum, in *traç. de modo eligendi Ministros Ecclesie*, cap. 6. Vnde Cardinalis Baronius, tom. 3. anno 313. asseruit Constantinum inuitum Iudices contra Cecilianum dedisse, & cum ipse adhuc in fide rudis esset Iudiciorum Ecclesiasticorum ordinem ignorasse. Hinc piissimus Imperator teste Augustino *Epist. 162.* à SS. Episcopis veniam petere voluit, quod in Cecilianus causa se interposuerit ex Donatistarum importunis precibus. Videat modo P. Rabardeus si hoc factum Constantini adducere debebat.

3. Ad exempla verò Theodosij, que asfert P. Rabardeus, respondeo: Ea omnia Theodosium fecisse vel de facto, vel ex autoritate Celestini Papæ, idè Iulius Roffus, *vbi suprà*, c. 21. sic ait. [Se Theodosio, e Valentiniano, nel Concilio Ephesino, nelle loro lettere mostrano più autorità di quella che loro conuega, d'è usurpatione, de facto, come en alcune altre cose fecero, d'ne haueano il Consenso di Celestino Papa.] Ita ille. Et quidem, P. Rabardeus, poterat non adducere exempla Theodosij Iunioris per ea quæ adducit ex sua Societate Greterus *contra Theologos Venetos lib. 2. consid. 5.* & etiam optimè obseruat And. Duallius, de Romano Pontifice, *par. 3. quest. 2.* dictus Imperator, in Concilio Ephesino 2. in plerisque deliquit contra Summi Pontificis voluntatem, & contra rectam rationem. Et factum Nestotij à P. Rabardeo adductum, bilem quidem mouet; nam antequam in exilium Theodosius illum mitteret, iam prius à Concilio depositum, & damnatum fuisse certum est, vt in ipsis Actis Concilij habetur, & patet ex Socrate in *Hist. Eccles. lib. 7. cap. 33.* & ex Theodoro in *Epist. 1. ad Sporandum.* Vnde nouissimè Ioannes Horatius Scoglius, in *Hist. Eccles. lib. 5. art. 43.* asserit, Theodosium Imperatorem animaduertendo in Nestorium Decreta Concilij Ephesini executioni demandasse. Adde quòd malè Pater Rabardeus ex facto aliquo particulari Imperatorum infert Ecclesiasticos fuisse illis subiectos; & miror quod etiam pro se non adduxerit factum Iustiniani, qui, vt narrat Liberatus in *Breuiario*, cap. 23. iudicauit Paulum Episcopum Alexandrinum

xandrinum de crimine homicidij coram ipso accusatum; poterat etiam adducere plura alia exempla, de quibus conqueritur Nicolaus Lin Episcopus. 2. ad Michaelem Imperatorem, ut haberet tom. 3. Conciliorum. Igitur omnia exempla superius à P. Rabardeo adducta, & alia similia, quæ adduci possunt, dicendum est processisse. S. Pontificibus consentientibus, ut optimè observat Jacobus Gretserus, in consuet. contra Theologos Venetos lib. 2. confid. 8. confid. 13. confid. 5. omnino videndus. Vel dicendum est cum Suarez, lib. 4. cap. 30. num. 115. & Bouio, in Responsa ad Paulum Seruitam, p. 4. ad 8. argum. narrari aliqua facta Imperatorum contra immunitatem Ecclesiasticam, non tamen ostendi iure esse facta, non igitur in illis debebat P. Rabardeo se fundare.

4. Ad leges verò Imperatorias, quas refert, & in quibus fundat suam opinionem P. Rabardeo, n. 2. fol. 18. ex Codice, & Nouellis Iustiniani, & n. 6. fol. 30. ex Theodosiano, & aliis adversus Clericos multa statutis. Respondeo cum Valboa de Magrouejo in Lektion. Salmaticens. tom. 2. ad cap. 1. de Iudiciis, n. 45. Iustiniani leges, nullius esse momenti, cum nullam habuerit potestatem condendi leges ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinentes: Imò Iustinianus nondum satis perspectam habuit vim, & originem Ecclesiasticæ libertatis, & idè multa circa illam per errorem, & sine legitima potestate disposuit. Vnde Dominicus Anfosius, de Sacrar. Reliquiar. cultu. §. 2. n. 41. sic ait. Non immeritò dixit extra dentes Iulius Clarus, in §. Emphyteusis, q. 28. n. 6. ab omnibus Doctoribus, nemine discrepante, concludi; quibus, & ipse ad stipulatur totus titulus Codicis de Sac. Eccl. & de Episc. & Cler. vbi Iustinianus disponit circa personas, & res Ecclesiasticas esse nullas, tanquam ab Imperatore nullam in his potestatem habente. Ita ille. Cui adde Iulium Rossium, in resp. ad M. A. Capellum, p. 2. cap. 38. Moditium in §. Lex est, dub. 22. n. 2. Adamum Tannerum in Apol. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 13. Bellarmin. in tract. de potest. Pontificis, contra Barlaam, cap. 34. Servant. in defens. immunit. Eccles. propof. 1. fol. 18. Gratian. in discept. forens. tom. 1. c. 164. n. 12. Gretserum, contra Theol. Venetos, lib. 2. confid. 13. Fagnan. de iust. cens. Pauli V. part. 4. fol. 16. & Beltran. de Guevara, in propugn. liber. Eccles. Affer. 1. §. 7. n. 24. docentes, quòd si quæ leges à Iustiniano, & aliis Imperatoribus editæ sunt, quæ libertati Ecclesiasticæ præiudicant, fuisse, & esse nullius valoris, & processisse de facto in iniuriam Ecclesiæ.

5. Dicendum est igitur, quòd non valet dicere Imperatores leges condiderunt de rebus & personis Ecclesiasticis: Ergo, &c. Nam respondeo negando consequentiam. Et idè quòd leges ff. & Cod. & Auth. non possint expressè arcere Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, & eorum Ministros, cum Imperator super illis ius statuendi non habeat, nisi Papa eas approbaverit, firmat Cabed, in consuet. stat. Perusina, sub n. 3. vers. ratio, quia lege de cens. Ioan. Andr. in c. non minus vbi Abb. sub n. 18. vers. Vnde apertissimè, de immunit. Eccles. Archid. in cap. Quo iure, num. 18. dist. 8. & idem Abb. in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 14. & 15. vbi Felin. sub num. 40. versio. recipit autem prædicta, & ibi Anton. de Burg. n. 194. cum seq. de consuet. Bero. in consuet. Consultatio hac, n. 22. vol. 1.

6. Quinimò etiam leges, vel statuta expressè super personis, & Bonis Ecclesiasticis facta à Principibus Laicis non valent, nisi à Summo Pontifice sint confirmata, etiam si tales leges, & statuta tenderent ad commodum Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum ex defectu potestatis, & iurisdictionis in Imperatore, siue statvente: ex text. in cap. Ecclesia Sancta Maria, de consuet. Io. Andr. in c. Non minus

vbi Abb. sub num. 20. de immunit. Eccles. idem Felin. num. 80. prima est, de consuet. Bero. in consuet. Consultatio hac, num. 22. & de communis attestatur, num. 24. vol. 1. Riminald. Sen. consuet. 218. Quia in facto, num. 8. vol. 2. Becc. consuet. tam doctæ, num. 60. Odd. consuet. 44. præsupponitur, num. 13. Menoch. loquens in terminis alterius legis Vegetæ, in consuet. 291. cum singul. num. 25. vol. 3. Surd. in consuet. dubius est, num. 15. vol. 1. & consuet. 301. cui primùm, num. 14. & 24. vol. 3. Card. Tuschus, in concl. 12. in verb. Ecclesia, num. 18. & in concl. 13. num. 29. vol. 3. Imò etiam si ex causa licita, & honesta, leges, & statuta Principum Laicorum facta fuissent, & Privilegia Ecclesiæ non læderent, adhuc non ligant Clericos, & Ecclesiam. Hostien. in cap. Quæ in Ecclesiis, num. 11. vbi Abb. antiquus, num. 1. Cardin. Zabarel. sub num. 7. de consuet. Menoch. in d. consuet. 291. num. 25. vol. 3. Surd. in d. consuet. 2. num. 33. vol. 1. & consuet. 391. n. 11. & 28. vol. 1. vbi reddunt rationem, quia non sufficit iusta causa; sed potestas etiam in statuente requiritur. Frustra igitur à P. Rabardeo afferuntur leges Iustiniani, & aliorum Imperatorum, quia, ut nullæ, & inualide reprobandæ sunt, & idè nullius roboris esse necessariò fatendum erit. Et ita ex Doctoribus Societatis præter Gretserum, Tannerum, & Bellarminum supra citatos, tenet etiam Laym. lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 2. asserens leges Iustinianas in Codice, & Nouellis esse nullas, & inualidas ex defectu iurisdictionis.

7. Vel secundo contra Rabardeo dicunt aliqui, quòd Constantinopolitani Imperatores, tamen leges, editæ publicæ, quoad res & personas Ecclesiasticas aliquando euulgabant, non tamen proprio arbitrio de Ecclesiæ statu ordinant, sed ex Pontificis, & Episcoporum auctoritate, atque sententia, quòd ex factis Constantinij, Theodosij, Marcianij, Iustiniani, & aliorum Imperatorum constat, ut rectè observarunt Stephanus Valent. lib. de potestate coactiva Romani Pontificis, cap. 11. in fine. & Hurtadus de Mendoza, de Fide, vol. 1. disp. 34. sect. 9. §. 100. Et ne desinat P. Rabardeo, videre omnino Cardinalem Baronium, tom. 7. anno 528. quibus etiam ad Dominicum Anfosium de Sacris Reliquiis, §. 2. num. 38. & Iulium Rossium, in Responsa ad M. A. Capellum part. 2. cap. 38.

8. Et quia P. Rabardeo sæpius citat pro sua sententia leges Capitularij Caroli Magni, respondet Ioan. Beltran. de Guevara, in propugn. Immunit. Eccl. part. 2. Affer. 1. num. 23. dictas leges, seclusa approbatione Summi Pontificis, fuisse, & esse inualidas. Et idè optimè Andreas Duuallius, tract. de potestate Pontif. part. 3. quest. 2. observat fuisse latas cum autoritate, & consensu Sedis Apostolicæ. Vnde asserit Gretser. contra Theologos Venetos, lib. 2. confid. 11. Leges Caroli Magni, & aliorum Regum, qui in volumine Francicarum Legum extant nihil contra Ecclesiasticam immunitatem continere, quia non nisi assentientibus, & adiuvantibus Episcopis, latæ, & rogatæ sunt; & videat P. Rabardeo, c. 33. & 34. lib. 5. dicti Capitularij vbi Carolus Sacerdotum iudicium ad Leonem Pontificem remittit, & lib. 7. cap. 205. Iudicio Episcoporum definienda relinquunt; ut notavit Baronius tom. 9. anno 806. & Tannet. in defens. Immunit. Eccl. lib. 1. c. 9. non ergo faciunt pro sententia P. Rabardei leges Capitularij ab ipso aduocata. Vide etià Barberium, contra M. Fulgentium, p. 2. n. 69. & 70. & p. 3. n. 29. Concludendum est igitur absolute, contra P. Rabardeo, leges Imperatorum ab ipso adductas, seclusa approbatione Ecclesiasticorum, & SS. Pontificum, esse, & fuisse nullas, & inualidas; & ita statuit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. in vna Officij Canon. die 1. Decembris 1595. coram Pegna.

9. Vnde

Sup. continetur in hoc §. 198. §. 1. & 2. & in alijs eius primæ & secundæ annot.

9. Vnde apparet, quàm futile & ruinosum fuerit fundamentum, super quo extruxit suum ædificium P. Rabardus, nempe super leges editas ab Imperatoribus Iustiniano, Theodosio, & aliis, ex quarum auctoritate etiam Hæretici nostri temporis tribuerunt Principibus Laicis iurisdictionem in Clericos, vt perperam docent Christianus Kieenthal in *Collegio Politico, exercit. 13. q. 3.* Conradus Ritherfusius, in *Nonell. Instin. part. 2. c. 3. num. 12.* Ioannes Althuficus, in *Politica, cap. 28. num. 28.* Theodorum Keinsingx, *tract. de Regim. seculari, & Ecclesiastico, lib. 1. clas. 2. c. 6. num. 16.* Henricus Hænonius, in *disp. Polit. disp. 3. num. 43.* Reinardus Koning, in *Theatro Politico, part. 2. cap. 9. num. 3. & seq.* Henningus Arniseus, de *iure Maiest. lib. 2. cap. 6. num. 11.* Thomas Michaël, de *iurisdic. concl. 10. littera B.* Finesckaus, de *iure Patronatus cap. 4. num. 108.* & antequam Lutheranismum abiurarent, Goldatus, & Befoldus, ille passim in omnibus suis operibus; hinc in *Dissertatione Politico-Iuridica, de Maiestate. sect. 2. cap. 2. num. 6.* Non bene igitur P. Rabardus ex auctoritate Legum aliquorum Imperatorum suam stabilire sententiam conatus est.

RESOL. CCCXXXV.

An consuetudo possit tribuere iurisdictionem iudicibus laicis in Clericos, saltem in aliquibus casibus? Ex part. 7. tract. 1. Resol. 20. aliis 18.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Rabardus, *sect. 2. num. 7. fol. 17. 33. & 41.* vbi sic ait: Hanc etiam, consuetudinem validam reputat; & probat Couarruarias, & in practicis Question. Quod cum immunitas & exemptio Clericorum à iurisdictione Magistratum, & Iudicum Laicorum, sit tantum iuris humani, & positiu: licet non possit integre auferri, vel ita restringi, & limitari, vt inde maxima Clericis, & Ordini Ecclesiastico iniuria fiat, grauissimamque immineat præiudicium, ex eo quod Ministri Dei passim ad forum seculare trahantur inuiti; opinatur tamen, aliquot in casibus, posse per consuetudinem legitimè præscriptam exemptionem istam restringi, ac limitari, quæ procedat, & firmetur tacito consensu Clericorum simul, & Laicorum. Ita ille.

2. Sed prorsus dicendum est Laicos in vim cuiuscumque consuetudinis potestatem in Clericos habere non posse. Probat primò ex Concilio Lateranensi sub Leone X *sess. 10.* Ibi enim Concilium attendens Laicis in Clericos, & personas, ac bona Ecclesiastica tributam facultatem non esse, atque tam Apostolicæ Sedis honori, quàm personarum Ecclesiasticarum quieto, & prospero statui temeritati eorum, qui sibi tribuunt, quæ iuris non sunt, non sine damnanda petnitie derogari, innouatis omnibus, & singulis constitutionibus, quæ contra efficientes statuta Ecclesiasticæ libertati obnoxia, atque ad ea auxilium, consilium, vel fauorem præstantes hætenus emanauerant, his demum verbis rem totam perstringit. Et cum ea nedum iuri contraria, sed etiam Ecclesiasticæ libertati opprobrosa sint quamplurimum, & aduersa, vt de officio nobis credito dignam Deo possumus reddere rationem, affectibus, & monitis paternis Imperatorem, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoscumque alios alterius cuiuscumque nobilitatis, præminentie, potentie, seu potestatis, excellentie, vel dignitatis existentes attentè hortamur in Domino, eisdem in virtute sanctæ obedientie mandantes, vt ipsi constitutiones prædictas obseruent, & faciant à suis

subiectis inuolabiliter obseruari. Quacumque consuetudine contraria non obstante, si diuinam offensam Sedis Apostolicæ, & debitam vitare voluerint violationem.

3. Secundo, ex Lucio III. Romano Pontifice ad *Srigonensem Archiepiscopum, cap. Clerici, de ind.* cuius verba hæc sunt. Cum Imperator dicat, quod leges non dedignantur sacros Canones imitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine Clericus debeat coram Ecclesiastico Iudice conueniri; non debet in hac parte Canonibus ex aliqua consuetudine præiudicium generari. Vbi rectè aduertunt Panorm. *num. 6. & Dec. num. 58.* Quod de casibus criminalibus dicitur, ex Doctorum sententia, etiam in Ciuilibus habere locum.

4. Præterea ex Honorio III. ad Episcopum Bononiensem, qui anathemati subiicit, quicumque huiusmodi consuetudinem seruari curauerint; *cap. Nouerit, de sentem. excomm.* Excommunicamus, inquit, omnes hæreticos, vtriusque sexus, quocumque nomine censeantur, fautores, & receptatores eorum; necnon, & qui de cetero seruari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem; nisi ea de capitularibus suis infra duos menses post huiusmodi publicationem sententia fecerint amoueri.

5. Quarto ex Bulla, quæ die Ccenæ Domini singulis annis legi consuevit, quæ cautum est non obstare consuetudines etiam immemorales, ac præscriptiones quantumcumque longissimas; Quæ vna, si aliud non haberemus, satis esset ad institutum probandum; quis enim non videt tot Summos Pontifices ea mente fuisse, vt nefariam omnem consuetudinem abolerent?

6. Quintò ex *cap. Qualiter, & Quando, de Ind.* vbi Innocentius III. omnino prohibet, ne Clerici trahantur à laicis ad seculare iudicium: quomodo loquendi sublata est inferioribus facultas omnis dispensandi, siue per statutum, siue per consuetudinem. *Præp. in cap. Si quis cum Clerico. 11. quest. 5. Felin. in eod. cap. Qualiter, prope fin. Alex. conf. 8. sub num. 1.*

7. Postremò cum talis consuetudo sit contra id, quod ex iure, vel priuilegio Clericis datum est, siue à Deo, siue à Summis Pontificibus, & Imperatoribus, vt supra ostendimus, etiam erit contra. Ecclesiasticam libertatem: notat hoc, speciatim Sald. in *cap. Clerici, in C. de iur. Butr. num. 11.* Panorm. *n. 6. Bart. & Bald. in Constitut. Frieder. cassa, & irrita. C. de sacros. Eccles. & colligitur ex doctrina Innocent. in d. cap. Nouerit, de sentem. excomm.* quem omnes ibi sequuntur. Ex his perspicuum est laicos vi cuiusque consuetudinis nullam in Clericos potestatem habere posse.

8. Nec valet quod afferri solet, consuetudinem scilicet longissimi temporis decursu firmatam Priuilegij vim habere, & ei æquiparari. *l. hoc iure. ver. dulus aque ff. de aqua quotidiana & stillicida:* nam in duobus casibus plus priuilegium posse, quàm consuetudinem, etiam tandiu continuatam, vt initij memoria non extet, tradunt Doctores. Vnus est; vbi aliquis non est capax potestatis, & iuris, Io. Andr. & Dominic. in *cap. 2. de prob. in 6. Innoc. 1. de Apostofia. Ant. in repetit. capit. peruenit. de Censibus. Abb. in cap. super quibusdam, de verb. signif. & in cap. Nouit, de iud. & in c. Quando, de consuet. Bal. in l. si sollempnibus. C. de fide instrum. & in cap. cum contingat, de foro comp. Fel. in cap. Delicto, de proben. Alter casus, cum à iure scripto improbatum consuetudo, *cap. cum suis, de offic. Archid. Io. Andr. in cap. 1. de Clerico egrotante, in 6.* Quare cum ea aperte damnetur vt visum est, non poterit in huiusmodi*

huiusmodi re locum privilegij obtinere.

9. Verum obicitur. Summus Pontifex scit aliqui vigere huiusmodi consuetudinem & tolerari ergo tacite illi assentit. Quare saltem in hoc casu Magistratus, & Iudices Civiles, possunt Clericorum causas iure cognoscere, & definire. Respondeo negatione antecedentis; Primum; quia certum non est scire summos Pontifices quæcumque à Magistratibus laicis in toto Christiano orbe agantur.

10. Deinde, quia cum rescuerint, de his iniuriis sapientissime cum Principibus conquesti sunt, & quotidie reclamant, prohibent, ac sententias ferunt in laicos, qui hanc sibi iurisdictionem usurpant. Præterea, cum quotannis die Cœnæ Domini publicè excommunicant, & anathematizant Magistratus, & Iudices sæculares, qui ad sua Tribunalia personas Ecclesiasticas trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quovis quæsito colore, necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmatikas, seu quævis alia decreta in genere, vel in specie, ex quavis causa, & quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusvis consuetudinis, aut privilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis, & ordinatis vti fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo restringitur, seu Romane sedis, ac quæcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur; persuasissimum cuique esse debet summos Pontifices hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter, neque expressè, nec tacitè assentiri.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 13. in fine, sed lege eam per tot. & alias eius secundæ not.

Quibus omnibus adde Bullam S.D.N. Urbani VIII. editam sub die 5. Junij, anno 1641. & publicatam die 14. Augusti eiusdem anni, super præservatione iurium sedis Apostolicæ à quibuscumque præiudicialibus, vt optime observavit novissimè amicissimus, & doctus Antonius Lælius in *observa. ad tractat. de Indiarum iure Ioannis Solorzani, fol. 73.* in qua Bulla Pontifex reprobat quascunque consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, etiam cum fama privilegij. Et hæc omnia satis etiam à nobis probata sunt, in *Apologética disceptatione contra Salgadum, Resol. 14.* Ex quibus corruunt ea quæ novissimè docuit Stephanus Baunius, in *Theol. mor. part. 1. tract. 11. §. 31.*

11. Verum instabit Rabardeus ex auctoritate Couarruias hanc doctrinam procedere, quando consuetudo tollerit integre exemptionem Clericorum, secus autem, si in aliquibus tantum casibus; sed si hæc opinio esset admittenda, corrueret prorsus immunitas Ecclesiastica. Nam in nullo Regno consuetudo tollerit integram Clericorum immunitatem. Poterat igitur Rabardeus, imò debuerat relinquere Couarruiam Iuriconsultam, & adherere Theologis præsertim suæ Societatis, Suarez, Tannero, Baldello, Filliatio, & aliis, quos citavi in *Apolog. discept. de de immunit. Eccles. contra Petrum Sarpuram, in part. 6. superius in tract. 1. resol. 29.* & in alia contra Salgadum, *vbi supra, tr. 1. Resol. 116.* & in aliis eius secundæ not.

* Quam inuenies in fine tom. 8. & ibi est decisio prima.

12. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum, omnem consuetudinem, siue generalem, siue particularem contrariam libertati Ecclesiasticæ esse irrationabilem, & in iure reprobam, ac subinde non posse privilegio immunitatis aliqua ex parte derogari.

re, Hæc est sententia communiter recepta à Theologis, & Interperitis in locis allegatis, & apertè colligitur ex Decretis Sacrorum Conciliorum, & Canonum. Non enim loquuntur de consuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum vel in tota materia eius, vel in omnibus criminibus, vel omnibus causis Civilibus, vel alia simili magna parte exemptionis; quia nunquam tales consuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam intentatæ: neque hoc Authores Canonum ignorabant. Loquuntur ergo de particularibus, vt attente legenti Textus ipsos constabit. Et specialiter notari potest lectio integra *cap. Clerici de iudiciis*, sic enim habet: *Clerici maxime in Criminalibus casibus in nullo casu possunt in aliquo, quam ab Ecclesiastico Iudice condemnari, etiam si consuetudo Regia habeat, vt fratres à Iudicibus secularibus indicentur.* Vbi constat, particulare consuetudinem non potuisse vniuersali Privilegio ex parte derogare; eadem autem est ratio de aliis similibus, quia etiam in illa particulari consuetudine posset ratio aliqua honestatis considerari. Et hoc maxime confirmant variæ prohibitiones, quæ in Bulla Cœnæ quotannis fiunt omnium ferè actuum, per quos huiusmodi particulares consuetudines introduci possunt, & renouantur iura tales actus, & consuetudines reprobantia. Et Bulla nouissima Urbani VIII. paulò ante citata, in qua reprobantur omnes consuetudines contra Ecclesiasticam immunitatem. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis penes me ipsum in citata *Apologia contra Petrum Sarpuram*; Vnde ex his omnibus novissimè refellendus venit Petrus Gonzalez de Salzedo *lib. 1. de lege Politica, cap. 7. §. 1. num. 150.* & cautè legendus Domipergerus de *exempt. Adulter. part. 1. sect. 2. cap. 5. num. 77.* asserens Laicos constitutos in possessione iudicandi Clericos tuendos, & conferendos esse; Nam vt dictum est, & docet Rebuffus Doctor Gallus in *Concor. Rubrica vltima de potest. §. Tertio insertur.* Nulla immemorialis consuetudo valet, vt Clerici coram iudicibus secularibus conueniantur.

13. Nec obstat dicere cum P. Rabardeo saltem consuetudinem mixtam ex Clericis, & Laicis, posse in aliquo casu particulari immunitatem tollere, vel restringere; Nam hoc etiam est falsum, & negandum. Quia consensus Clericorum nihil potest ibi operari: nam est quædam priuata renunciatio Privilegij, quæ vt diximus, nulla est, & nullius efficacis; idè quæ ad introducendam consuetudinem valere non potest, vt rectè notauit Felinus, cum Paulo de Castro *consil. 149.* Secundò, quia tali consensui Clericorum nunquam assistit voluntas expressa, vel tacita Pontificis, sine qua non potest voluntas Clericorum, quantumque tempore operetur iuri Pontificio derogare, ergo neque illa consuetudo mixta, potest habere hunc effectum. Antecedens quoad vtrâque partem in Superioribus declaratum, & probatum est. Consequentia verò est euidentis, quia id, quod additur ex parte Clericorum illi consuetudini mixtæ, nullum valorem, vel efficaciam eidem addere potest. Quocirca eum dicitur consuetudo mixta posse operari in rebus vel personis Ecclesiasticis, intelligendum est de consuetudine, quæ non præiudicat Sacris Canonibus vel si præiudicat in illam Pontifex consentit, saltem tacitè, in præsentem autem materia necessarius esset expressus consensus, vt *suprà* dixi. Tum quia ipsi Pontifices ita voluerunt, & declarauerunt, tum etiã quia in hac materia non potest præsumi tacitus consensus, quia & est valde odiosa Pontificibus, & quia vix posset talis consensus tacitus sine maiori cognitione causæ prudenter, & licitè dari, quoties autem consensus non esset prudens, & honestus in Principe, non præsumitur.

Sup. hoc de præ in Ref. 1. §. 5. Super cet. & figurat ad modum, & in Ref. 17. §. 1. & in fol. 37. capitulum in penult. & in Ref. 236. breuiatur. in 6. vlt. & in Ref. 257. & in tom. 6. tr. 1. à principio, & in tom. 4. tr. 1. Ref. 19. & à lin. 7.

De Immunit. Eccl. Resol. CCCXXXVI. 287

tur: Ergo, &c. Et ita hanc sententiam in terminis tenent ex Societate Iesv Fagundes in *Decalogum*, tom. 2. lib. 8. cap. 43. num. 23. vbi sic ait. Cetera verò adducta à Couarruua ad confirmandam suam opinionem, qua tenet per consuetudinem legitime præscriptam introductam ex tacito consensu Clericorum, posse ex aliqua parte tolli exemptionem illorum, dummodò tamen ex huiusmodi consuetudine, maxima Clericis, & Ordini Ecclesiastico iniuria non fiat, & inferatur damnum paci, & tranquillitati Ministrorum Dei, non egent aliqua responsione, qua non loquuntur de consuetudine reprobata per leges, Ita ille. Idem etiam docet Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 32. num. 19. Et Valboa de Magronejo, in cap. Quor Clericis..... de foro competent. num. 6. & sequi. vnde refellendus venit Petrus de Vries, ad Ritum 233. M. C. V. part. 1. num. 99. Sed ipse meritò à Sac. Congreg. Indicis fuit inter Auctores prohibitos annumeratus. Et hæc dicta sufficiant contra ea quæ docuit Pater Rabardeus, quoad exemptionem Clericorum circa personas: Nunc aliqua explicanda sunt quoad exemptionem circa bona.

RESOL. CCCXXXVI.

An Clerici teneantur ad subsidium patriæ, & ad onera communitatis?

Et explanatur exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxisse à iure Diuino, vel saltem ex iure Pontificio ante Constitutiones, & leges Imperatorias? Ex p. 7. tr. 1. Ref. 21. abàs 19.

§. 1. Affirmatiuè respondet P. Rabardeus, sect. 3. num. 4. fol. 56. vbi sic ait. Recogitet Aduersarius, nos in altera sectione probasse, exemptionem, & priuilegia Clerici ab oneribus publicis, & Ciuilibus, pro bonorum suorum maximè temporalium possessione ab Imperatoribus, Regibus, & Summis Principibus data fuisse; Quæ sic intelligenda sunt, vt iustitiam aliorum non impediunt, vt generaliter de quibuscumque priuilegiis significauit Cælestinus Papa III. multòque minus, quando iure naturali, quòd rectè rationis iudicio definitur, contraria esse videntur. In quorum interpretatione mens, & prudens intentio concedentis semper est ex æquitate consideranda. Manifestum autem videtur Reges, aut Principes, nunquam voluisse, neque debuisse tam plenam, & integram libertatem Clericis in suis Regnis impertiri, vt se, ac successores suos priuarent iure naturali, vel gentium ipsis conueniente, perendi ab his aliquod subsidium in magna Regni, & Reipublicæ necessitate, quo illam aduersus ingruentes hostes defenderent. Et paulò post fol. 57. sic asserit. Perpendat rescriptum Theodosij junioris, & Valentiniiani piissimorum Imperatorum, quod sine noxa, vel suspitione schismatis Iustinianus in suo Codice, sciente, neque contradicente Summo Pontifice, inferendum commendauit. Nam in illo neminem ab angariis, vel perangariis, seu quolibet munere excusari præcipiunt, cum ad felicissimam, inquit expeditionem nummis nostri omnium Prouincialium per loca, qua iter arripimus, debeant solita nobis ministeria exhiberi: licet ad sacrosanctas Ecclesias possessiones pertineant. Et tandem fol. 59. Honorius & Theodosius iunior voluerunt. Ad instructionem itinerum, pontiumque etiam diuinas domos, & venerabiles Ecclesias obligari. Gratianus, Valentinianus, & Theodosius Senior A. A. A. Ad portus, & Aquæductus, & murorum instaurationem, siue extructionem om-

nes certatim, facta operarum collatione, instare debere constituerunt, nec aliquam ab huiusmodi consortio dignitatis priuilegiis excusari. Quòd etiam nunc obseruandum censent multi Doctores Theologi, & in vtroque inreperiti, quos citat, & sequitur, Pater Henriquez in *Summa Theologia Morali* s vbi etiam refert Reuerendissimum Patrem Dominicum Bañez, illustris Ordinis Sancti Dominij Theologum insignem, & multos alios A. D. 1590. dixisse, iustè per Episcopos compulso fuisse Clericos & Sacerdotes Hispanos (de consensu, vel permissione Summi Pontificis nulla fit mentio) vt contributorum pro ingenti pecuniæ summa, quam Regna, Senatores promiserant Philippo II. Hispaniarum Regi, pro adiuuandis Catholicis aduersus hæreticos Gallos & vt sic tutius, atque firmitus confinia Hispaniæ conferuarentur. Hæc omnia P. Rabardeus.

2 Sed ego puto exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxisse à iure Diuino, & sufficiat hic pro mille Doctoribus adducere Oraculum Sacri Rotæ Romane, in vna Barchinonen. exemptionis die 21. Junij 1636. coram Coccino. & antea in illa celebri decisione *Albensis Gabella die 28. Junij 1630.* coram Merlino, in qua latè ex auctoritate Sacræ Scripturæ, Sacrorum Canonum, & Conciliorum, & ex communi sententia Canonistarum, & Theologorum, probatur, bona Clericorum iure Diuino esse exempta ab oneribus Principum laicorum; Quam opinionem nouissimè docet ex Societate Iesv doctus, Pater Dicastillus de *Iust. & iure*, lib. 2. traçt. 20. dist. 4. dub. 6. num. 109. & alij adducti supra in Refol. 5.

3. Verùm dato & non concessio hanc immunitatem originem non traxisse à iure Diuino, existimò contra Patrem Rabardeum extitisse in Ecclesia Dei saltem ex iure Pontificio ante Constitutiones, & leges Imperatorias, Nam in Codice Iustiniano, & Theodosiano non inuenitur lex concedens hoc Priuilegium Clericis ante Constitutionem Friderici, vt obseruat Suarez: Et tamen certum est ante tempora Friderici adfuisse in Ecclesia Dei hanc exemptionem, vt manifestè patet ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. quod ferè centum annis præcessit, & ex alio Lateranensi sub Innocentio II. Ipostea celebrato, cap. non minus, & cap. aduersus de immunit. Eccl. Atque ex eisdem Decretis colligitur, hoc ius non fuisse in illis inchoatum, sed antiquius esse, & in illis Conciliis sub grauioribus Censuris, & Declarationibus fuisse confirmatum. Vnde licet fortè non inueniatur antiquus Decretum expresse, & in specie hanc exemptionem bonorum Ecclesiasticorum stabiliens, ex hoc ipso probabiliter coniectamus, non tam iure Pontificio scripto, traditione, & præceptis Prælatorum fuisse obseruatam in Ecclesia hanc immunitatem ex quo inceperunt Pontifices expeditam & liberam habere suam potestatem Ecclesiastica bona administrandi, id est, postquam impedimentum Ethnicorum Imperatorum sublatum fuit. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Pater Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 21. num. 9. cui adde Valboam de Magronejo in *lectionibus Salmanticensibus*, tom. 2. ad c. 2. de iudiciis, num. 112. Et Cardinalem Baronium anno Christi 387. à num. 13. Ergo contra Patrem Rabardeum dicendum est, etiam si exemptio bonorum Ecclesiasticorum non fuisset à iure Diuino, non processisset primario ex benignitate, & priuilegio Imperatorum, sed ex Constitutione Pontificum.

4. Nec supradictis obstat, cap. si tributum tr. quæst. 1. vbi sic habetur. Si Tributum petit Imperator non negamus, agri Ecclesiæ soluunt Tributum: & in c. Tributum 23. quæst. 8. De exterioribus, quæ palam cunctis

Sup. hoc supra in Ref. 21. à §. Dico igitur. vsque ad §. Sed dato. & in Ref. 217. cursim in §. Probatu secundo.

Quæ hic est supra Ref. 320.

Sup. hoc supra in Ref. 21. à §. Dico igitur. vsque ad §. Sed dato. & in Ref. 217. cursim in §. Probatu secundo.

cunctis apparet Ecclesia Tributum reddi. Et verbum, reddit, denotat debitum Iustitiæ. Non inquam hæc obstant, nam ad *cap. Tributum* 11. *quæst.* 1. omiſſis variis Glossarum explicationibus, rectè respondet Baronius, *ubi supra* dicens, verba illa dicta fuisse ab Ambrosio permittendo potius, quam approbando, factum asserendo, non verò ius confitendo. Eo enim tempore, cum puer esset Valentinianus, Mater eius Iustina gubernabat, quæ cum esset Arriana Tributum aliquando ab Ecclesiis exegit, & prudenter censuit Ambrosius illi resistendum non esse ad vitanda mala, & pericula imminencia, ut longiori sermone ipse Ambrosius ibidem declarat, concludens his verbis, *Imperatori non dono, sed non nego*. Potuit enim Ambrosius facilius tolerare Tributum exactiõnem, quam usurpationem bonorum Ecclesiæ, & eodem modo intelligendus est Text. in *cap. Conuenior* 23. *quæst.* 8.

5. Ad Textum verò in *disco. cap. Tributum* 23. *quæst.* 8. refertur Cardinalis Albanus in tractatu, de immunitate Ecclesiastica, eodem modo dicens, Urbanum, de facto fuisse loquutum, non de iure asserens persoluendum esse tributum ab Ecclesia spontè ad maiora mala vitanda, nõ tamen ex debito Iustitiæ; idque probat ex illis verbis, pro pace, & quiete; Hæc tamen interpretatio non placet, nam ex verbis Textus aperte colligitur Urbanum non dixisse Tributum esse soluendum ad vitanda maiora mala, sed potius soluendum esse Imperatoribus propter officium, & obligationem, quam habent tuendi Ecclesiæ; quare alij Textum istum intelligunt, de solis bonis, quæ ad Ecclesiæm peruenerunt cum onere Tributi, quòd etiam est improbabile; Nam Textus expressè loquitur de vero Tributo, quod Imperatori soluitur, ratione publici muneris, quod Ecclesia nunquam soluere debuit. Quare textum in *disco. cap. Tributum*, relatum esse à Gratiano ad Urbanum Papam, coniectamus ergo fuisse Urbani I. quamuis non constet, quis fuerit ille Urbanus. Credimus enim, Urbanum Primum, loquutum fuisse iuxta morem illius temporis, quando Imperatores erant Gentiles, & Idololatæ, & Ecclesia nondum sibi libertatem ab huiusmodi Tributis vindicauerat; Sed aliam explanationem huius Textus ne deseras videre apud Carolum Episcopum Nouaricensem, in *cap. Conuenior* 23. *quæst.* 8. *nu.* 6. penes Gatticum in *allegat. pro Eccles. fol.* 173.

6. Verum etiam dato, & non concessò, hanc exemptionem bonorum Ecclesiasticorum primario ab Imperatoribus largitam fuisse, immeritò dixit Pater Rabardeus, Principes plenam, & integram non concessisse, sed pro successoribus reseruasse potestatem petendi subsidia in magna Regni & Reipublicæ necessitate. Sed hoc negandum est; nam ut obseruat Kochier in *vindictis libert. Eccles. lib. 1. cap. 20. num.* 9. Wameſius, *tom.* 1. *Conf.* 174. *num.* 7. & alij, in dubio concessio facta Ecclesiæ censetur facta purè, & absolute, & pleno iure sine vlla reservatione. Deinde ut ex Henriquez, *lib.* 10. *cap.* 15. obseruat Ioannes Wiggers, in 2.2. *Diui Thoma, de Inst. & iure, tract.* 7. *c.* 2. *dub.* 6. *num.* 22. Etiamſi Principes quando concesserunt hanc immunitatem Clericis, excepissent ceteros casus, quibus voluissent Clericos contribuere, tamen exemptionem illam non valituram contra illimitatam exemptionem constitutam per Canones; & sequitur ex eodem hoc fundamento quod Principes seculares, etiam vellet, non possint tamen nunc Clericos subicere oneribus soluendi Vectigalia, & Tributa, quandoquidem per altiorẽ potestatem iam existunt exempti. Iura autem Canonica integram, & illimitatam hanc exemptionem Clericis concessisse, nisi in quibusdam casibus in illis expressis; patet ex *cap. Non minus*, & *cap. Aduersus*, de immunit. Eccles.

cap. Quoniam, de censibus, in 6. *cap. Tributum*, & *cap. Secundum* 23. *quæst.* 8. *cap. Bene quidem distinct.* 96. *cap. Eccles. de constit.* *cap.* 1. & *cap. Clericis*, de immunit. Eccles. in 6. Clementina presentis, de censibus, *cap. Nouerint*, de sentent. excommunic. Quibus adde Concilium Romanum III. sub Symmacho Papa; ubi sic habetur, A Laicis quamuis Religiosis nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vnquam attributa facultas. Ergo, &c. Recognosce Sanchez, *tom.* 10. *opus.* *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *nu.* 2.

7. Restat modò respondere ad leges Theodosij, & Honorij, quas pro sua firmanda sententia adduxit P. Rabardeus, & ad leg. ad instructionem, & alias. Respondeo cum Doctoribus, quos citat, & sequitur sapientissimus Sahagun de Villa-Sante, in *cap. Decernimus*; de iudiciis, *num.* 25. & 27. fuisse abrogatas, per leges subsequentes, tam Canonicas, quam Imperiales, imò à principio nulla fuisse; vt etiam probat Ortiz. *Politico. Eccles. part.* 3. *fol.* 320.

8. Idem etiam docent ex Societate Iesu P. Layman, *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 6. Dicastillos, de *Inst. & iure lib.* 2. *tract.* 20. *disp.* 4. *dub.* 4. *num.* 99. Molina *tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 672. *num.* 4. Salas, de *Legibus*, *disp.* 14. *sect.* 11. *num.* 115. Lessius, *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 25. Sed audiatur Rabardeus P. Baldellum, virum doctum etiam ex sua Societate, in *Theolog. mur.* *lib.* 5. *disp.* 34. *num.* 10. sic asserentem: Parum facit ex Iure Ciuili lex, ad instructionem, C. de Sacrosan. Eccles. ubi dicitur, quòd ad instructionem itinerum, & pontium, etiam venerabiles Domus, seu Ecclesiæ tenentur; & lex, ad portus, C. de oper. publ. ubi dicitur ab ædificatione, & reparatione murorum, neminem esse excusandum priuilegio dignitatis. Et lex, Neminem, C. Sacros. Eccles. quòd Ecclesiæ non sunt immunes à muneribus debitis propter aduentum Principis. Nam contra est Panormitan. in c. Non minus, n. 16. de immunit. Eccles. & consil. 3. n. 2. cit. ubi etiam citat Ioan. Andr. in *idem cap. Non minus*. Quia hæc, & similia, non potuerunt Imperatores statueri in præiudicium Ecclesiæ, & absolute nullius sunt tororis, cum fuerint sæpius correctæ per Ius Canonicum, c. Non minus, & *cap. Aduersus*, de immunit. Eccles. Et sæpius alibi; vt etiam notat Sylu. verb. immunitas, §. 16. imò & per Ius ipsum Ciuile. Authen. Item, nulla Communitas, C. de Episc. & Cler. vt notat Bartol. apud Panorm. *conf.* 3. n. 2. cit. Si quidem ibi generaliter prohibetur, ne quis audeat ab Ecclesiis exigere Collectas, Exactiones, Angarias, vel Perangarias. Ita Baldellus.

9. Et tandem non deserau hic apponere verba Maximiliani Faust. de Arario, *Clauſ.* 17. *consil.* 44. ubi sic ait: Priuilegia porro immunitatis ab omnibus oneribus, Talliis, exactiõibus, imò à refectionibus itinerum, viarum, motorum concessa sunt Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis, vt docuimus antea, ex iure Diuino, & Pontificio, per *cap. Non minus*, c. *Aduersus*, de immunit. Eccles. *cap. Quoniam*, c. *Clericis*, eod. tit. in 6. Clem. fin. eodem tit. & alibi. Atque etiam tractatur nominatim in d. *cap. Non minus*, de exemptione à contributione fessorum, & aliorum communium, negotiorum Reipublicæ. Quare & illa l. ad instructionem, & similes, quæ volunt contribuere debere bona Ecclesiæ, ad murorum, & itinerum refectionem, ad traductionem exercitus, angarias, & similia non fordida, vt dicunt munera, sunt abrogata; tum quia, vt sæpe dixi, Reges, Imperatores, & alij Principes, non possunt imponere legem Ecclesiasticis personis, aut rebus, *cap. Eccles. S. Maria*, *cap. Qua in Ecclesiam*, de constit. Tum etiam, quia per Nouellam Friderici postremam, expressè hoc videtur prohibitum, vt contra libertatem, & priuilegia Ecclesiæ. Auth. Item nulla Communitas, C. de Episc. & Cler. Et ita nominatim se respondiſſe, & consuluſſe, & iuxta consilium

consilium suum indicatum fuisse, tradit Panormit. ad cap. Non minus, num. 17. & 18. de immun. Eccl. & consilio. 3. volum. 1. incipiente. Super casu contra legem ad instructiones. Neque aliter consulti tunc posse ait, cum summa sit ratio, quae pro Religione facit, *l. sunt persona de religio. & sumpt. funer. P. Sed & non recipi dicta l. Ad instructionem*, Gloss. ibi notat & Gloss. ad Can. generaliter. §. Nonarum 10. q. 1. Ioann. Andr. Panorm. ad d. cap. Non minus. Hucusque Faust. Frustra igitur Patrem Rabardeum pro sua firmanda sententiam Imperatorias leges adducere dicendum est, quia à principio fuerunt nullae, & postea à summis Pontificibus reuocatae, in d. & per leges Imperatorias, ut patet ex *Aub. Item nulla communitas*, ut in specie obseruat Carolus Episcopus Nouariensis, in cap. Conuenior, 23. q. 8. n. 15. apud Gatticum, in Allegat. pro Eccl. fol. 184. ubi probat dictam Constitutionem Imperatorum fuisse nullam ad instructiones, leg. Inuenimus, leg. Neminem, Cod. de Sacrosanct. Eccl. & si quae sunt similes, quod etiam docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, tom. 2. de Iust. disp. 36. sect. 8. n. 124.

RESOL. CCCXXXVII.

An in aliquo casu teneantur Clerici ferre subsidium pro communi, & mista Reipublica utilitate, inconsulto Summo Pontifice?
 Nec tenentur Clerici ad solutionem gabella imposita pro Physico, & Chirurgo, & Ludi Magistro, &c. Ex. p. 7. tract. 1. Ref. 2.2. alias 20.

§. 1. Respondeo, quod licet Clerici sint exempti, ut supra probatum est, ab oneribus, & vectigalibus laicorum, tamen non ita austerè, & amareè propositionem hanc accipiendam esse existimo, ut Ecclesia aliquando Reipublicae necessitatibus succurrere, obligata non sit, certis concurrentibus conditionibus quas magistraliter ex sacris Canonibus, & Doctoribus explicat sacra Rota, in nunquam satis laudata decisione Brundusinae Gabellae, die 13. Februarij anno 1604. coram Pegna, & de quibus ego ipse in parte §. tract. primo, Refol. 11. igitur quando Laicorum non sufficient facultates ad succurrendum communi, & publicae necessitati, potest etiam aliqua contributio imponi Ecclesiasticis. Ad hoc tamen olim requirebatur consensus Episcopi, & Clerici, ut patet, ex cap. Non minus, de immun. Eccl. Nunc vero necessarius est consensus Summi Pontificis, ut patet, ex Bulla Coena: & olim etiam patebat per Concilium Lateranense sub Innocentio III. Vnde non sunt admittenda exempla, quae Rabardeus, ubi supra fol. 60. adducit, afferens in Hispania tempore Philippi II. Pro adiuuandis Catholicis aduersus Haereticos, Gallos, Clericos sine permissione & consilio summi Pontificis impulsos fuisse ad contribuendum subsidium laicis, & fol. 66. & 67. adducit aliqua exempla, etiam ab Hispanis petita. Hoc inquam non est admittendum, quia legibus, & non exemplis est iudicandum. Imòque ad Hispanos, ego inuenio Sahagum de Villalante, in cap. Decernimus de Iudicijs, num. 36. & 38. contrarium, contra Rabardeum, docere: Sic enim ait: Apparet aperte toto errare Caelo opinantes in his causis non esse necessariam Pontificis consultationem: Quo iure, cum in Hispania Regibus Catholicis, ergo eorum Aetario in comprimendis Haereticis, & eorum, & Turcarum incurtionibus resistendis pene exhausto Ecclesia in subsidium consultat. Non aliter tamen Rex Catholicus subsidio potitur, quam si à Pontifice, quarta, & Decima concedatur vulgo subsidio, excusado. Ita Sahagum.

Tom. IX.

2. Quod manifestè etiam apparet ex Comitibus Generalibus celebratis anno 1538. in quibus Praelati Hispaniarum licet consenserint dandum esse subsidium petum à Carolo V. Imperatore, tamen teste Aria Montalto, in responso iuris de contributione Ecclesiasticorum, num. 192. sequentem apposuerunt conditionem: [y por que para esto es menester licencia, y mandado de su santidad suplican à su Magestad mande tratar el despacho que para la seguridad de sus consciencias se requiere, y an si son contentos en el medio de la dicha lista,] Videat modò Pater Rabardeus, si Praelati Hispaniarum, & Reges Hispaniae, praebant, & accipiant subsidium inconsulto Summo Pontifice, & sine eius licentia.

Et idè non desinam etiam hic apponere verba doctissimi Valboae de Magronejo in scriptura ad Regem nomine Decani & Capituli Ecclesiae Salmanticensis, Concl. 12. num. 147. ubi sic ait [y no se hà dezir que la consulta de estado Ecclesiastico no es necesaria, auiedo concession Apostolica: porque lo vno, y lo otro es menester. la cõcession para que se pueda imponer el tributo; la consulta del Clero, para que el imperante la tenga con segura consciencia; y expressè probat Textus, in d. cap. Pontifex consultatur, cuius interest communibus utilitatibus prouidere: no mas de porque por los menos consultado el Clero, està Westra Magestad seguro de que la gracia de su santidad no es ganada surrepticiamente y esto es lo que VVestra Magestad deve hazer en consciencia, si quiere valerse de las rentas Ecclesiasticas: iun-tar el estado Ecclesiastico, conferirlo con el, y vistas las necessidadas, y otras circunstancias, que el dicho estado vea, como mejor podra socorrer, à VVestra Magestad, y despues de todo esto, acudir à su santidad: pero si se haze al reues, que sin que al estado Ecclesiastico sepa, ni entienda nada ganar Westro Breue del Papa, no dexa segura su consciencia, ni puede con seguridad vsar del dicho Breue, como luego diremos. Ne sin preceder estas formas iuridicas, podra VVestra Magestad proceder à la execucion de estos arbitrios en las rentas Ecclesiasticas: porque ha de ser consentiente Clero, & consulto Papa.] Ita Valboae. Vnde satis remanet contra P. Rabardeum probatum Reges nostros Hispaniarum numquam subsidium ex bonis Ecclesiasticorum petere, & accipere, nisi consentientibus Ecclesiasticis, & obtenta S. Pontificis licentia; per ea quae late differit Panormitanus, lib. 2. consil. 3. & Guttierrez, pract. 99. lib. 1. quaest. 3. & alij penes ipsos.

3. Hinc pro Regno Siciliae praeter consensum Ecclesiasticorum Rex noster obtinuit licentiam à S. PP. N. Urbano VIII. die 16. Augusti 1634. imponendi Gabellam Clericis pro expensis factis tempore Pestis in Ciuitate Panormitana: Et aliam similiter licentiam obtinuit ab eodem Pontifice pro statu Mediolanensi, die 10. Maij 1624. Et contra P. Rabardeum Maximilianus Faust. de Arario Clau. 17. consil. 4. refert multa alia exempla, & praecipuè Maximilianus I. & Caroli V. Imperatorum petentium licentiam ab Alaxandro VI. & Paulo III. obtinendi subsidium ab Ecclesiasticis pro bello contra Turcas, & Haereticos; prout fecit Emanuel Rex Lusitaniae, Leonis X. pro bello contra Mauritios. Idem testatur de Duce Ferrariae Alciatas consil. 165. nu. 12. de Duce Florentiae Martha de iuris part. 4. Cent. 1. cas. 1. n. 12. & Republica Veneta, Bombus, lib. 5. Histor.

4. Nec obstat supradictis, Clausulam de consilio S. Pontificis, ut etiam obseruat Rabardes, fol. 62. appositam fuisse propter imprudentiam quorundam, qui nimium liberales, & promptiores extiterent in his subsidijs, de Aetario Ecclesiastico conferendis.

B b

Sup. hoe supra in Ref. 2.8. §. ult. ad mediam. & in Refol. 250. §. 2. in fine.

Pro prima esse huiusmodi in Ref. 146. §. ult. in Ref. 147. §. 1. & in Ref. 248. §. 1. & in Ref. 249. §. 1. & in alio locorum orationum. Sup. in Ref. praemissa.

Que hic est sacra Ref. ad perueniend. & legem omnia alia sua auoc.

IN STATI
tributo
1538
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600

ferendis. Ergo, quando neceſſitas eſt vera, & notoria, non erit opus conſultatione Pontificia, Non inquam obſtat hoc dicere: Nam obſervat Suarez, *lib. 4. cap. 26. num. 18.* quòd licet conditio hæc in præſumptione fundaretur, vt indicant illa verba: Propter imprudentiam quorundam, & ideo vbi fuerit evidens Juſtitia, & ratio contributionis, & conſenſus ſit debitus ſecundum prudentiam, non obligare legem illam, quò ad hanc conditionem. Quia præſumptio cedit veritati, & conſequenter ceſſat etiam lex in præſumptione fundata. Reſpondendum eſt, ait Suarez, negando aſſumptum, quia illa lex reuera non ſupponit rem præſumptam in qua fundetur, ſed ſolum morale periculum, & occaſionem frequentis mali, & nocummenti. Hoc autem ſatis eſt, vt lex vniuerſaliter feratur & obliget etiam in particulari caſu, licet in eo negatiue ceſſet ſinis, ſeu ratio legis. Ergo, &c. Sed melius dici poteſt rationem Textus in *d. c. Non minus*, vt conſulatur Sum. Pontifex deſumendam eſſe ex illis verbis. Cuius intereſt communibus vilitatibus providere, &c. Quia Pontifex eſt Pater communis totius Orbis Ergo, &c.

Neceſſitas obſtat ex *d. cap. Non minus*, colligi prohibitionem eſſe cum pro neceſſitatibus merè Laicorum imponuntur onera, vt patet *ibi*: Iſti verò onera ſua, &c. & *ibi*, Qualibet ſibi arbitrentur agenda, &c. Secus igitur vbi onus venit imponendum pro communi neceſſitate Clericorum, & Laicorum. Tunc enim *d. cap. Non minus*, & *d. cap. Adverſus*, non habent locum. Ita Pet. de Anchar. in *d. cap. Non minus*, in *ſine*, & in *cap. 1. num. 5. extr. de imman. Eccleſ. in 6. ſenſu*, & placet Andr. Barb. in *d. conſil. 1. col. 20. & 3. vol. 3.*

5. Confirmatur, quia Summus Pontifex in *d. cap. Non minus*, diſertè ait, Quocirca ſub Anathematis diſtinctione fieri de cætero italia prohibemus, &c. Talia, inquit, hoc eſt, vniuerſa Laicorum onera imponi Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, eaſque ac extremam inopiam redigi, fieri prohibemus; Quod & Luca de Penna in *d. l. 2. col. 2. in princ. Cod. de quibus muner. rectè viſum eſt. Ergo quando onera ſunt mixta, & reſpiciunt Laicos, & Clericos, non eſt recurrendum pro licentia ad Pontificem. Sed hæc omnia ſunt falſa, & *cap. Non minus & cap. Adverſus* loquuntur de communi neceſſitate, & nouiſſimè Bulla Cœnæ abſolute, & ſine vlla diſtinctione aſſerit Clericos non teneri ad vllas contributiones niſi obſenta licentia Summi Pontificis; & Cenſuras fulminat. Ergo: Et quidem vt rectè obſervat Ortiz de *Politia immun. Eccleſ. part. 3. fol. 322.* Maximilianus Fauſt. de *Arario claſſ. 17. Cenſ. 42.* & alij, cum immunitas toti Clero, & in favorem ordinis fuerit conceſſa, à ſingularibus Clericis, etiam in ſui præiudicium, renunciari non poteſt, ex *c. ſi diligenti de foro compet.* Ergo requiritur neceſſariò conſenſus Pontificius. Et ita in terminis de caſu in quo Clerici tenerentur præbere ſubſidium Regni pro neceſſitate Belli, docet Sanchez in *opuſc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 56. n. 36.* eſſe neceſſarium, vt priùs obtineatur licentia Pontificis; quod etiam docet Fragoſus, Maynardus, Tamburinus, & alij, *vbi infra*, quibus adde ex Doctoribus Gallis Stephanum Baunium in *Theol. mor. part. 1. traſt. 11. quaſt. 33.* & ideò Antonius Borrinius in *traſt. de Canalata ſeu ſervitiis Vaſſallorum part. 3. capite 6.* obſervat, quòd tempore Belli Sereniſſimus Dux Sabaudie Carolus Emanuel, habuit ab Eccleſiaſticis ſubſidia certo modo ad id adhibitio ex Breui & mandato particulari Summi Pontificis.*

6. Concedo tamen Patri Rabardeo hanc conſultationem Summi Pontificis non eſſe neceſſariam, quando periculum eſſet in mora; vt in caſibus, ait in *Ref. 248.* Fragoſus de *Regim. Reipub. part. 1. lib. 2. diſp. 4. num. 334.*

Baunius *vbi ſupra.* Maynardus, de *privileg. Eccleſ. part. 2. articulo. 23. n. 30. & 31.* & Tamburinus, de *iure Abbatum tom. 1. diſp. 15. quaſt. 20. num. 5.* inopinati & improviſi belli, vel incurſionis hoſtium, qui prævideri nequeunt, & quia celeritatem expoſulant, & non patiuntur moram; concedo, inquam, in tali caſu poſſe ſubſidium peti à Clericis, & Episcopis ſine conſultatione Pontificia, Sed hæc doctrina limitanda eſt, quòd non fecit Pater Rabardeus, ſi neceſſitas non contingat in exactiõne, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus ſit, cum enim longiori tempore ſit duratura, licet in caſu neceſſitatis poſſit inchoari, in conſulto Summo Pontifice, cõſulendus poſtea venit, vt longiori tempore protrahatur, quia poteſt, quò ad hanc partem lex impleri. Et ita doctrinam Patri Rabardei optime limitavit Suarez *contra Regem Angliae, lib. 4. cap. 26. n. 18.* & Caſtrus Palauſ, *tom. 2. traſt. 12. diſp. unica punct. 9. num. 7.* & Eminentiſſimus Cardinalis de Lugo, de *iur. ſtom. 2. diſp. 36. ſect. 8. num. 147.* Et ideò ex his patet, quàm diſſiciliter poſſit accidere caſus, in quo conſultatio Summi Pontificis pro ſubſidio Clericorum obtinendo, non ſit neceſſaria, vel communiter antea vel ſaltem poſtea. Preſſi igitur Principes bellorum neceſſitatibus ad Summum recurant Pontificem, nec audeant ſine ipſius facultate tributa Eccleſiis imponere: vnde eis adducam verba incomparabilis viri Cardinalis Baronij *tom. 4. anno 387. vbi ſic ait. Vides non niſi Apoſtatas atque hæreticos Imperatores excegiſſe ab agris Eccleſie cenſum, hæc ex parte Pharaone Aegypti Rege deteriores. Cum aliqui Catholici Principes in ditandis Eccleſiis redditibus munificentiffimi ſemper extiterint. Qui ſi quando neceſſitate ingruentium bellorum preſſi indiguerint accipere ab Eccleſiis id perquam ſubmiſſo animo à Romano Pontifice expetere conſueverunt, & ab illo paterna charitatis affectu pro facultate præſtari, cuius rei innumera ſunt exempla.* Ita Baronius.

7. Nec etiam definam hic apponere ea, quæ cum Rege Hiſpano loquens, olim docuit ſapentiſſimus Valboa de Magrouejo nomine Decani, & Capituli Eccleſiæ Salmanticensis, *concl. 11. num. 136. & ſeq.* [Todos los Principes Chriſtianos (ait) en los mayores aprietos, y trabajos ſiempre han tenido por vnico remedio acudir à Dios, haziendole ricas promeſſas, y entricueciendo con ellas ſus templos, y miniſtros; y aſi lo han hecho ſiempre los Reyes de Caſtilla, y no parece conuiente, que en tiempo que ſe auia Weſtra Maeltad de deſnudat para dar à Dios, y aplacar ſu ira, ſe trate de quitarle lo que es ya ſuyo, y ſe tome por remedio de la neceſſidad lo que ſiempre ha ſido ruyna, y deſtruycion de los Reynos. Y comunemente los trabajos del Rey D. Alonſo el Sabio todos los antiquos Hiſtoriadores atribuen à las Tertias que tomò. Ganuino en los *Anales de Francia, lib. 1. en la vida de Lotario*, dice, que apretado con los gaſtos de la guerra, trato con los Obiſpos, y de ſu conſentimiento, que le dieſſen las tercias de ſus rentas Eccleſiaſticas, y ſolo el Arcebiſpo de Tours, ſelo cõtradixo, amenaçandole, que ſi no deſiſtia de à quella demanda, Dios le quitaria el Reyno, y eſte temor le hizo deſiſtir de ſu propoſito. De Carlos hijo de Pipino, que murio el año de 741. refiere Gaguino, *lib. 3. que eſtando muy gaſtado con las guerras de Inſieles el y toda la Nobleza de Francia, cõſintiendo los Obiſpos, como de los diezmos para pagar la gente haziendole ſolemne ſurramto de boluerlo à pagar, ſi Dios le dieſſe vida, y con todo eſto dixo San Eutberio Obiſpo Aurelianenſe, que vna noche auia viſto el alma de Carlos en el Infierno por eſte Sacrilegio; y lo refiere Antonino, *2. part. 1. 4. c. 2. ſ. 3. y el miſmo Gaguino lib. 6. en la vida del Rey Luys*, quellamaron el Gordo, que murio el año de 1137. refiere, que porſiando eſte*

Rey

Sup. hoc ſuprà in *Ref. 247. §. 2.* in *Ref. 248.*

Rey en aproucharse de las rentas Ecclesiasticas, le dixo San Bernardo, que esta profia le costaria la vida de su hijo; y assi fue, que se le mató vn Caballo de vna cayda, que dio con el en el campo. Aun Polibio dize que despues que Pompeio mostro poca reuerencia a los Templos, no le succedio nada bien: pues mejor la ha de temer Westra Maestad: *pues es comun opinion de los historiadores de España, que al primer subsidio, que Carlos V. pidio a las Iglesias, se lo perdio vna riquissima armada, que venia de las Indias; y quando lapidio Philippo II. se le perdieron las Galeras en la Herradura, y quando vendio con Breue de Gregorio XIII. los lugares de la Iglesia, se le perdio la Goleta; y desto tenemos mil exemplos, y quiza, oy se han perdido las Naos de la Flota; y no parecen los Galeones, per otro tanto.* [Hacafque Valboa.

8. Nec desinam hic adnotare quod Sancius I. Aragonum Rex (vt obseruat Hieronymus Zurita, lib. 1. *Annalium*, c. 23. & Stephanus Valentinus, lib. de *potest. Summi Pontif. cap. 2.*) quamuis auctoritate Alexandri II. & Gregorij VII. Ecclesie redditus in publica Bulla consumpsisset, illis præsertim temporibus vbi pro aris & focis contra Mauros pugnabatur, veritus fortasse ne Christus Ecclesie caput, regia licentia offenderetur anno 1081. Ante altare Diui Vincentij in oppido Rode, publicam penitentiam egit, quod decimas, & Ecclesie redditus in dictos vilis transfulisset.

9. Et tandem non desinam hic obiter etiam obseruare, non benè Rabardem cum Henriquez sentire Clerum teneri ad contributionem, vt oppidum, quod Rex vendite volebat, se redimeret, dando Regi hanc pecunie summam, pro qua oppidum alteri Principi, vel Domino vendere cogitabat; Quia talis redemptio, tam vilis, & commoda videbatur Clericis, quam aliis Ciuibus Laicis. Quia hoc est fallum: talis enim necessitas, licet sit publica, tamen non tangit Clericos principaliter, sed solum secundariò, vt sunt membra Comunitatis, alioquin nimis angustù, & prope nullum esset in oneribus publicis priuilegiu Clericorum: igitur quando necessitas est publica, solis tamen Laicis est communis, licet indirectè, ac remore ad Clericos quoque pertinent. Ita Lessius, lib. 2. cap. 3. dub. 3. n. 25. Azorius, part. 3. lib. 5. c. 19. q. 11. Recognosce me ipsum refulentem Henriquez, n. 1. part. 1. tract. 2. Resol. 38. Vnde à fortiori non assentiri P. Bagnio in *Theol. mor. part. 1. tract. 11. q. 33.* assentiri Clericos teneri contribuere ad apparatus, & pompam, qua Reges in vrbem inuehuntur; Ita Sanchez, in *opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 23.* & me citato Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 7. cap. 12. dub. 8. num. 24.* Neque Menochio *conf. 800. num. 26.* & Gaspari Klockio. *Tract. Nomicopolitico, de contribut. c. 12. num. 227.* assentibus Clericos teneri ad impensas Academiae publicæ Principis secularis. Et ideo Sacra Congregatio Episcoporum die 2. Augusti 1619. declarauit Clericos non teneri ad solutionem Gabellæ impostæ pro Physico, Chirurgo, & Ludimagistro.

RESOL. CCCXXXVIII.

An Decretum Bonifacij VIII. in cap. Clericis de Immunitate Eccl. in 6. hodie persistat?
Sed difficultas est de Regibus Gallie stante priuilegio Bonifacij VIII. concessio Philippo pulchro, vt non expectato Episcoporum consensu, possint, urgente necessitate, imponere onera Ecclesiasticis, & an tale priuilegium sit in usu? Ex part. 7. tract. 1. Resol. 23. alias 21.

§. 1. Negatiuam sententiam docet P. Rabardus, *sect. 3. n. 5. fol. 61.* asserens, dictam Constitutionem Bonifacij fuisse postea abrogatam à Benedicto XI. in *Extrauag. quod olim de immun. Eccl. &* postea à Clemente V. in *Clem. Quoniam eodem tit.* Et ita reuera est, licet Benedictus retrinzerit solum Constitutionem Bonifacij, ad exigentes tantum. Sed Clemens illam prorsus reuocauit, non solum quoad Clerico sponte soluentes, sed etiam quoad Principes exigentes, vt obseruat Glossa in *d. cap. Clericis.*

§. 2. Sed hæc opinio Rabardei non est admittenda; nam licet Benedictus, & Clemens Pontifices reuocauerint, vt dictum est Decretum Bonifacij; tamen Leon X. in Concilio Lateranensi illud renouauit, anno 1521. *sess. 9. sub finem, §. Et cum a iure tam Diuino, &c.* vbi hæc verba habentur: Innouamus omnes Apostolicas sanctiones in fauorem libertatis Ecclesiasticæ contra eius violatores quomodolibet editas: & cum in Lateranensi, pariter ac Concilijs generalibus sub excommunicationis poena prohibitum fuerit, vt Reges, & Principes, Duces, Comites, Barones, Reipublicæ, & alij Potentatus qui cumque Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, ac Terris quomodo Præsidentes, Collectas, Decimas, & alia huiusmodi onera Clericis, Prælati, & alijs quibuscumque personis Ecclesiasticis imponant, exigantque, nève à sponte etiam dantibus, & consentientibus recipiant: atque in præmissis auxilium, fauorem, vel consiliu, palam, vel occultè præstantes, in excommunicationis latae sententiæ poenam eo ipso incidunt: & ipsæ quoque Reipublicæ, ac Communitates, & Vniuersitates circa hoc quomodolibet delinquentes, Ecclesiastico eo ipso subiciantur interdicto: Prælati etiam præmissis absque expressa Romani Pontificis licentia vtrò consentientes excommunicationis, & depositionis poenam ipso facto incurrant, statuiumus, & ordinamus, vt de cætero talia præsumentes etsi (vt præfertur) qualificati fuerint, vltra supradictas poenas, quas contraueniendo ipso facto incurtere volumus, innouamus, quod ad omnes actus legitimos, inhábiles, & intestábiles habeantur. Hæc ibi. Et singulis annis idem efficitur in Bulla Cæne.

3. Audiatur igitur P. Rabardus acutissimum suæ Religionis Theologum, & recondite eruditionis virum P. Comitolum, in *respos. mor. lib. 1. q. 95.* sic asserentem: Egenti Ciuitati, vel Principi à Clerico subueniri æquissimum est: verum id non assentiente Romano Pontifice, fieri non debere planum est ex interpretatione Innocentij, Ostiensis, Io. Andri. in *cap. Non minus, de immun. suarum explanationum num. 9.* & Panormitani in *idem c. num. 4.* & Butrij in *cap. Peruenit, eodem tit. n. 5.* & Ancharani in *cap. Qui nonnulli, de immun. lib. 6. num. 5.* qui hanc, ait, Canonistarum esse sententiam: Quod ipsum seueris legibus ab Romanis Pontificibus sancitum est, ab Innocentio III. in *cap. Aduersus, de immun.* cum is præflet Lateranensi generali Concilio, à Bonifacio VIII. in *cap. Clericis, de immun. lib. 6.* à Benedicto XI. in *Extrauag. quod olim, de immun.* à Clemente V. in *Concilio generali Viennensi, cap. 1. eod. tit.* à Leone X. in *Concilio generali Lateranensi, sess. 9. in Constitutione, cuius est initium, Superne dispositionis, ab alijs Romanis Pontificibus, in Bulla Cæne, Canon. 18.*

4. Et quamuis Bonifacij VIII. Constitutio reuocata fuerit à Clemente V. in *Concilio Viennensi*, nihilominus à Leone X. in *Conc. generali Lateranensi, sess. 9.* restituta fuit in quo Concilio cunctæ Bonifacij VIII. Constitutiones ad libertatem Ecclesiasticam pertinentes renouantur: & quod in sua Decretali sancit Bonifacius, eisdem verbis, & sententijs sancit

Leo X. Et quidquid Concilium Lateranense nouissimum de libertate Ecclesiastica decretauit, confirmat, atque innouat cum omnibus Censuris posteriores Pontifices in Bulla Cœnæ, *Can. 18.* vt illud item planum sit; Bonifacij Decretum quemadmodum etiam Cardinalis Toletus testis est in *sua summa, in tract. de casibus in Bulla Cœnæ reseruat, excommunicatione 9.* Atque hi omnes Superiores Pontifices excommunicatione late sententiæ Romano Pontifici reseruata animaduertunt in eos omnes, qui præstationem, solutionemve aliquam imponunt Ecclesiasticis personis, sine Romani Pontificis assensu; etiam si recipiant à sponte dantibus. Sed tamen non credit Toletus censura irretiri eos, qui sponte soluunt, quos tamen irretiebat Bonifacius. In hac enim parte, neque in Bulla Cœnæ, neque in Concilio Lateranensi apparet innouatum esse. Ergo, &c. Vide etiam eundem Comitolum, *lib. 4. q. 36. n. 4.*

5. Et hanc sententiam præter Comitolum tenet ex eadem Societate Stephanus Baunius, in *Theolog. mor. tract. 11. q. 37. §. Dico tertio.* Idem tenet etiam Belletus, in *Disquis. Cler. part. 1. tit. 5. §. 2. num. 1.* vbi docet in Bulla Cœnæ renouatum esse Decretum Bonifacij VIII. Idem etiam docet Tamburinus de *iure Abbatum, tom. 1. disput. 15. quæst. 21. num. 25.* Et omnino videndus Marchinus de *Peste, part. 4. cap. 3. num. 33. & seqq.* cum Carolo Episcopo Nauariensi in *cap. Conuenior. 23. quæst. 8. n. 14.* apud Gaticum in *allegat. pro Eccles. fol. 183.* Et quod magis notandum est Episcopus Alexander Sperellus vir amicissimus in suis doctis Decisionibus Fori Ecclesiasticis *dec. 37. n. 83.* testatur ita sensisse Sac. Congregationem immunitatis, id etiam approbante Sanctissimo Domino Nostro. Non obstante, igitur quod Benedictus XI. & Clemens V. reuocauerint olim Bonifacianam Constitutionem, hodie tamen, vt probatum est, Clerici non possunt subsidium ferre, nec Reges illud accipere, nisi ex licentia Summi Pontificis, quia Leo X. & Bulla Cœnæ, Bonifacij Decretum denuò approbant & renouant: Ergo, &c.

6. Sed hæc omnia licet procedant, quò ad alios Principes, difficultas est de Regibus Gallie, stante Priuilegio Bonifacij VIII. concessio Philippo Pulchro, vt non expectato Episcoporum consensu possint, urgente necessitate imponere onera Ecclesiasticis; Negant Rabardeus, Habert, Mandrinus, Guilielmus de Benedictis, Tholosanus, Feraldus Doctores Galli, qui faciunt adhuc mentionem de vsu talis Priuilegij; De quo etiam testantur Doctores Hispani, Sanchez in *opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 30.* & Mexia in *Pragm. Taxa panis, conclus. 5. num. 64.* quibus adde Maximilianum Faust. de *Arario Class. 17. consil. 44.* Sed vsum talis Priuilegij nominatim acriter impugnat nouissimè Ioannes Arias Maldonatus in *suo Iuris Responso de Contributione Ecclesiasticorum urgente necessitate, n. 111.* & ante illum Chassaneus Doctor Gallicus omnino videndus, in *Consuet. Burgun. tit. de Iustitiis, §. 4. n. 34. & 35. fol. 134. & 135.* nimis dubitauit de vsu talis Priuilegij, & n. 28. obseruat, quòd anno 1522. Ecclesia Gallicana hoc opposuit Francisco I. Ecclesiis Regni Tributum imponente. Vnde videtur res factis scrupulosa maximè propter Concilium Lateranense, & Bullam Cœnæ: Sed ego nolo iudicium meum proferre, & Apostolica Sedi determinationem remitto, vt supra feci de aliis Priuilegiis Regibus concessis Sufficiat tantum mihi in hac Resolutione probasse contra P. Rabardeum *cap. Clerici de immunitate Ecclesiastica,* non obstante reuocatione Martini, Quintini, & Benedicti vndeceimi hodie adhuc persistere, & obligare, ita vt secluso aliquo Priuilegio verè concessio, & non reuocato, non possint Principes exigere subli-

dia & onera ab Ecclesiasticis, inconsculto Summo Pontifice.

RESOL. CCCXXXIX.

An Principes possint prohibere, ne Annata ex suis Regnis Summo Pontifici soluantur, sine eorum consensu? Ex part. 7. tract. 1. Ref. 24. aliàs 22.

§. 2. **A**firmatiuè respondet P. Rabardeus *sect. 4. num. 7. fol. 91.* Quia (ait ille) cum sub Regis protectione constituta sint omnia bona temporalia subditorum suorum, etiam Ecclesiarum, & Clericorum, necessum est illum consentire Exactionibus, vel Tributis præter Ius commune iam in suo Regno ab antiquo tempore receptum, imponendis. Commentator Pragmaticæ Sanctionis refert ex Annalibus nostris Sanctum Ludouicum IX. Franciæ Regem, & alios Reges maximè Catholicos vetuisse huiusmodi Annatas, & alias exactiones de Beneficiis, in suo Regno exigendas. Ita Rabardeus.

2. Sed ego puto, secluso tamen aliquo Priuilegio Regibus à S. Pontifice concessio, quòd reuocatum nõ sit, contrarium omnino, dicendum esse: Nam aliqui docent Annatas Summo Pontifici deberi, Diuino iure, aut saltem, ex iure Diuino scripto originem traxisse, vt ex Echio, & Ferdinando Cordubensi obseruat Azorius, *tom. 2. lib. 7. c. 12. q. 1. & alij.* Si ergo solutio Annatarum competit Pontificibus de iure Diuino, quomodo in illis soluendis possint se Principes sæculares immiscere?

3. Deinde, si Annata Pontificibus, non debentur iure Diuino, debentur tamen illis ad eorum, & Curie sustentationem; Potest quidem Pontifex decimas, fructuum etiam, quæ aliis debentur Laicis concedere, *cap. A nobis de decis. cap. Adrianus LXIII. cap. In Synodo XVI. quæst. 1.* sicut plerisque concessit, Potest Statuto, Consuetudine, aut Priuilegio induci, vt primi Anni fructus, & quandoque duorum, aut trium, fabricæ, Episcopo, aut ad alium quempiam vsum reseruatur, idque præcipuè Rom. Pontificis auctoritate. Si propter una debita, de *rescript. lib. 6. & in Extrauagan. Ioan. XXII.* Quæ incipit: *Suscepit;* & non poterunt medijs fructus primi Anni Summo Sacerdote reseruari: Potest Pater corripere filium sibi alimenta negantem, & ad ea præstanda compellere. *l. Qui filios, Cod. Quæ res pign. oblig. pos. & l. 1. & 11. Cod. de Patr. qui fil. distr. ipsos etiam vendendo.* Et non poterit spiritualis Pater, cui non minus obsequij debemus, quàm carnali, quotam partem fructuum Ecclesiasticorum pro suis necessitatibus reseruare.

4. Quòd si quis diceret, non tenentur filij Patribus thesaurizare, sed Pater filiis, *secunda Corinth. c. 12.* nec etiam necessitatis tempore. Habet Ecclesia Romana propriam Diocesium, cuius Sacerdotes suo tenentur Episcopo subuenire: habet Ecclesia amplum temporale Dominium: huius subditi suo subueniant Domino: non grauentur alij, qui suis Dominis, & suis Episcopis providere tenentur? ne multiplices prægrauentur onere. Respondebimus, non teneri filios Patribus thesaurizare: teneri tamen Patri subuenire, cum eger. sic Roman. Pontifici omnium Parenti, & Pastori: pro qua subuentione adinuenta sunt Annata.

5. Quòd verò Romanus Pontifex propriam habet Diocesim: habet quidem propriam, quæ scilicet alterius non sit sed non propriam, quæ Romanis finibus coarctetur. Cum enim sit vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, vniuersus orbis sua est Diocesis. *Per principalem, cap. Cuncta per Mundum 9. quæst. 3.* nec minore onet

onere grauantur Ecclesiae subditi, quod aliis teneantur subuenire Principibus. Quandoquidem, & praeter Annatas, quae cum aliis communes sunt; ad ea tenentur Pontifici vectigalia, quae & alij suis Principibus contribuunt. Confirmantur supradicta, quod licet Dominium Bonorum Monasteriorum, seu Ecclesiarum sit penes eorum Communitates excipimus Cappucinos, & Minores de obseruantia, vt tradit Galparus Hurtado, de iustit. & iure, disp. 2. diff. 1. 9. Petrus à S. Iosepho, in Idea Theol. Moral. lib. 2. cap. 9. Resol. 3. Caietan. in 2. 2. quaest. 43. num. 105. art. 8. col. de reddib. cap. 23. & alij; tamen dicendum est, vt rectè obseruat Trullench, in Decalogum tom. 1. lib. 7. cap. 2. dub. 5. num. 1. Non esse ita absolutum, & independens, sicut saecularium. Et idèd S. Pontifex, cum sit Administrator omnium Bonorum Ecclesiasticorum, potest ex aliqua iusta causa dicta Bona ab illis tollere, & alicui donare, relicto ad victum necessarijs, vt docent communiter Doctores, Trullench, ubi supra; Dicastillus, de iustit. & iure, libro 2. tractat. 2. diff. 1. dub. 8. num. 100. Lessius, lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 19. & 20. Molina, tom. 1. tract. 2. disp. 29. concl. 2. Caietanus, loco cit. & alij. Itaque potuit Pontifex Annatas ad sui, & Curiae sustentationem ex bonis Ecclesiasticorum constituere, & exigere, nec villo pacto possunt Reges in his se immiscere, cum Dominium, seu potius Administratio bonorum Ecclesiasticorum ad Summum Pontificem pertineat; qui ex hac ratione, si potest ex iusta causa interdum bona Ecclesiastica Principibus Laicis concedere, vt tradit Trullench, in Decalog. tom. 1. libro 7. cap. 2. dub. 6. n. 12. Et idèd Regibus Hispaniae, & Galliae Decimas concessit, vt obseruat Castillo Sotomaior de Terijs, cap. 10. num. 6. & Valboa de Magroucio lect. Salmat. tom. 1. ad cap. Causam de praescriptione num. 12. & 13. Quanto magis sibi ipsi poterit Pontifex bonorum Ecclesiasticorum fructus applicare. Itaque dicendum est, quod quando Annatarum exactio videtur Principibus nimium Regnis suis onerosa, tunc eius exactio nec debent, nec possunt prohibere, sed ad Summum Pontificem, pro moderatione dictae Annatae humiliter recurrant.

6. Ad exemplum verò quod P. Rabardeus adducit de S. Ludouico IX. Rege Gallo, non respondeo, nisi verba Bellarmini, dignitate, doctrina, & sanctitate Eminentissimi, in Apologia contra Regem Angliae, cap. 6. vbi sic ait. Addit postea Sanctum Ludouicum Regem publica Pragmatica sanctione omnes Curiae Papalis exactiones intra Regnum suum prohibuisse; & citat ad marginem, ex arestis Senatus Parisiensis. Ego verò legi quidem apud Nicolaum Gallum inter alias Sancti Ludouici Ordinationes, haec verba: Item exactiones, & onera grauissima per Curiam Romanam Ecclesiae Regni nostri imposita, vel imposita, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum existit, siue etiam imponendas, aut imponenda, leuari, aut colligi nullatenus volumus, nisi pro rationabili, pia, & vrgentissima inuitabili necessitate: & de spontaneo expresse Consensu nostro, & ipsarum Ecclesiarum Regni nostri. Et fortasse haec eadem verba habentur in aresto Senatus Parisiensis, quod mihi notum non est. Ceterum legi Pragmaticam Sanctionem eiusdem Sancti Ludouici, quae habetur ad finem Tomi Sexti Bibliothecae Sanctorum Patrum editae Parisijs, anno 1589. vbi habentur eadem Ordinationes, demptis verbis supra scriptis, quae videntur postea addita in odium Ecclesiae Romanae.

7. Legi etiam similes ordinationes, tum apud Paulum Amilium, tum apud Robertum Guaguinum, in vita Sancti Ludouici, & verba illa à Nicolao reci-

Tom. IX.

tata non reperio: Sed contra potius legi apud eodem Auctores Sanctum Ludouicum Romanae Ecclesiae Pontificibus Innocentio IV. Alexandro IV. Urbano IV. & Clementi IV. quorum temporibus vixit, fuisse additum & obedientem. Nam Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi excommunicanti, & deponenti Imperatorem Fridericum, asserit Sanctus Ludouicus, atque, vt verbis Amilij vtar: *Se viretque Regni sui, ac Consilium Sacrosanctae potestati tutanda paratum esse professus. Innocentij causa dignitate roburque addidit.* Et infra. *Interea Francus (Sanctus Ludouicus) auctoritate nominis Franci regens Pontificem; sacram insuper militiam, in barbaram Religionem professus erat.* Denique in vita Sancti Ludouici, quae extat apud Laurentium Surium, à Confessario eius, vt creditur scripta, inter alia monita, quae Sanctus moriens filio suo, Regnique haeredi dedit; haec verba habentur: *Semper sis additus, & deuotus Romanae Ecclesiae, eius Pontifici, haud secus, atque spiritali Patre te morigerum praebeas.* Hucusque Bellarminus.

8. Et licet Martinus V. in Concilio Constantiensi, sess. 43. asserat se nullatenus Annatas in aliquo Regno impositurum, nisi de consilio Praetorum eiusdem regni: Nescio quomodo P. Rabardeus fol. 93. possit hoc Decretum extendere ad Principes laicos, qui sub nomine Episcoporum nec debent, neque possunt includi, & cum talis concessio sit quaedam species privilegij, sequitur non esse extendendum de persona ad personam, secundum regulam Iuris.

9. Nec desinam hic obiter adnotare P. Rabardeum, fol. 77. & 91. sentire Annatas ortum habuisse tempore Ioannis XXII. & Reges Franciae primum id iuris summo Pontifici concessisse. Ita ille. Sed contrarium docet Thomas Campegius Episcopus Feltrensis in opuscul. de Annatarum institutione, & earum defensione. fol. 170. vbi sic ait: Annatarum institutionem, si ad ius Diuinum refertur nolumus, vt sint Decimae Decimarum summo Sacerdoti debita, eam tamen non adèd nouam asserimus, vt Ioanni XXII. quod plerique faciunt, tribuamus: quandoquidem illarum institutionem Viennens. Concilium receperit, quod habitum fuit anno M C C C X I. & Ostien. ac Ioan. Andreas, qui Ioanni XXII. tempora praecessere, de his mentionem fecerunt. Defensionem autem Annatarum contra Duarenum, quem sequuntur eiusdem farinae homines Tobias Pauxmelter, de iurisd. lib. 2. cap. 3. n. 37. & sequ. & Theodorus Keingkingk, de regim. sacul. & Eccles. lib. 3. Class. 1. c. 8. num. 25. inuenies apud Filluc. tom. 1. tract. 41. c. 6. n. 54.

RESOL. CCCXL.

An Principes laici quoad suos subditos possint inducere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et late discutitur, quomodo intelligenda sit illa quaestio, an auctoritas vnus Doctoris viri docti, & p̄j faciat opinionem probabilem?

Et asseritur singularem vnus Doctoris sententiam, si sustineat valorem matrimonij, esse preferendam communi opinioni. Ex part. 7. tract. 1. Ref. 25. aliàs 23.

§. 1. **A**firmatiuè respondet P. Rabard. sect. 5. per totam. Probat hoc in num. 2. Quia Matrimonium est contractus verè Ciuilis, non minus quam alij; & cōsequenter similiter potestati politicæ subiectus est. Sicut igitur supradicti ex iusta causa possunt aliquos (v.g. prodigos, & pupillos) redere inhabiles ad illos contractus, ita etiam ad hunc: quia eadem est planè ratio.

Sup. hoc supra in Ref. 222. & in alijs eius primæ not. & infra lego doctrinam Ref. 42.

Nec refert, quod Matrimonium sit Sacramentum: quia idem non definit esse verè contractus Civilis, & hac ratione subditus potestati politicae. Quare & si potestas politica directè nihil possit statuere circa Sacramenta: potest tamen indirectè, impediendo valorem contractus, quem Matrimonium essentialiter involuit. Sicut & si lex Ecclesiastica non possit directè impedire potestatem Ordinis: potest tamen id facere indirectè, subtrahendo nimirum Sacerdoti iurisdictionem ad absolutionem necessariam. Imò nec potestas Ecclesiastica potest alia ratione irritare hoc Sacramentum, quam irritando indirectè contractum. Ergo, &c.

2. Deinde probat P. Rabardeus suam sententiam, num. 3. & 4. ex aliquibus Legibus Honorij, Theodosij iunioris, Valeriani, Galeni, & aliorum Imperatorum, apertè declarantium, nuptias contra aliquarum Legum suarum præscriptum celebratas, non esse firmas & validas, neque postea continuatione, vel temporis longitudine conualescere.

3. Sed omnino negativam sententiam contra P. Rabardeum tenendam esse existimo; Dico igitur, postquam ad rationem Sacramenti eleuatus est contractus Matrimonij, solius Ecclesiastici iuris est impedimenta constituere. Et quidem in Ecclesia esse potestatem constituendi impedimenta, definitum est in Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 4. Si quis dixerit Ecclesiam non posse constituere impedimenta Matrimonij dirimentia, vel in eis constituendis anathema sit. Et ante Tridentinum in concilio prouinciali Senonensi, sub Clemente VII. in decretis fidei, c. 17. inter errores damnatos refertur iste: Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas, sic quod non possint contrahere Matrimonium. Constat etiam ex perpetuo vsu Ecclesie, quæ toties impedimenta constituit.

4. Quod autem inter Christianos ea potestas resideat tantum penes Ecclesiam constat in primis. Quia causa Matrimonij, quoad ea, quæ necessariò respiciunt rationem contractus, aut ex illa proximè sequuntur, Ecclesiastica est, cap. tuam, de ordine cognitionum, ibi, utpote, quæ ad forum Ecclesiasticum pertinet, & diffinitur à Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 12. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit. De quo latè Bellarminus, lib. 1. de Matrim. cap. 32. & ex antiquis, Paludanus, in 4. distinct. 26. quæst. 3. art. 3. Tum etiam quia apud Christianos ratio matrimonij à ratione Sacramenti, quod iudicia, inseparabilis est. Quare ad illud forum spectat contractus iste, ad quod spectat de Sacramentorum rebus, & doctrina cognitio. Dixi ea quæ necessariò respiciunt, aut sequuntur ex ista ratione Sacramenti, aut contractus, veluti firmitas illius, personarum legitimitas, prolis conditio legitima, vel illegitima, & diuortium. Nam causa dotis, & hereditatis, & alia huiusmodi seculares sua ratione sunt & seculari iudicio relinquuntur. Sunt enim isti contractui extrinsecæ, licet aliquando incidenter ab Ecclesia etiam decerni soleant. Sequitur ex his non posse Principes seculares fideles legem aliquam statuere ad substantiam Matrimonij directè, vel indirectè pertinentem, quæ vim habeat nisi ab Ecclesia tacitè, vel expressè probetur, ex defectu potestatis: Et ratio est. Quia Matrimonium quamuis ex se contractus quidem sit subiectus etiam Principi seculari, at tamen per Christi institutionem eleuatum est ad rationem Sacramenti, itaque res sacra est. Ergo non subditur ex eo tempore potestati Principis secularis etiam fidelis. Quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est, ut possit Principes seculares leges condere cum ex quo ea materia per Christum

Sup. hoc supra in Ref. 221. §. vlt. & in Ref. 226. post med. vers. neque necessarium.

sacra facta est, iam extra eius iurisdictionem, & potestatem sit. Sicut licet homo ante ordinationem sit materia subiecta iurisdictioni seculari, & similiter bona illius, & prædia: at tamen post ordinationem, vel postquam donatione, facta, vel Ecclesiastica facta sunt, extrahuntur à dominio seularis Principis, & nullam neque in personas, neque in bona iurisdictionem habet. Sic ergo, & in nostro casu dicendum est, postquam Matrimonio accessit ratio Sacramenti Ergo, &c.

5. Et hæc omnia docet ex Societate IESV Vaquez, in 3. part. tom. 4. disp. 3. de Matrim. cap. 5. num. 67. & Hurtadus, de Sacram. Matrim. disput. 12. difficult. 12. num. 7. Quibus adde Pontium, de Matrim. lib. 6. cap. 1. num. 9. & cap. 2. num. 3. & Auersan, de Sacram. Ordinis, & Matrim. quæst. 9. sect. 2. asserentes ex institutione ipsa Sacramenti Matrimonij fuisse hanc potestatem Principibus sublatam.

6. Sed dato & non concessio, quòd Principes seculares ex genere, & natura suæ potestatis impedimenta Matrimonij fidelibus sibi subditis possint imponere ut docuerunt plures Doctores, quos infra adducam, tamen hoc non obstante asserunt vsum huius potestatis ab Ecclesia fuisse eis interdictum: ut patet ex perpetua eius praxi, & habetur ex cap. tuam, de ordine cognit. vbi dicitur, causas matrimoniales ad solius Ecclesie forum pertinere, imò ad solos Episcopos, & non ad inferiores Prælatos, ut patet in cap. Accedentibus, de excof. Prælat. Et confirmatur hoc ex celebri Textu, in cap. 1. de sponsal. vbi quidam Francigena, feminam Saxonem duxerat, & causatus non esse suam, quòd aduersus Francorum legem inierit Matrimonium, & proinde fuerit nullum, transit ad alias nuptias, & tamen ibi Pontifex decidit prius Matrimonium, non obstante ea lege, fuisse validum, quia explanans hunc textum asserit Auersan, de sacram. matrimonij, quæst. 9. sect. 3. Lex illa erat Principis Laici, qui in hac re nullam habebat potestatem. Quod etiam notarunt Doctores, quos citat, & sequitur Marthæ, de Iurisdi. part. 4. Cen. 1. cap. 70. num. 3. Idem probatur ex cap. Euphemium 2. qu. 3. vbi habetur non effici infames ex lege Ciuili transientes ad secundas nuptias, cum ait textus ibi ex D. Gregorio lib. 4. epist. 50. Matrimonia hodie negantur iure poli, & non fori. Et idem Valentia, tom. 4. disp. 10. quæst. 5. punct. 1. sic ait: Non solum Ecclesiastica auctoritas, sed etiam Politica, seu Ciuilis posset Matrimonio impedimenta apponere, quatenus est contractus quidam ordinatus ad bonum etiam commune Reipublice Ciuilis, ut bene docet Diuus Thomas, in 4. distinct. 34. quæst. 1. art. 1. ad quartum. Et Ruardus Tapper, in suis Cenouensibus, art. 20. Et accuratius probat Franciscus Victoria, in Relect. de matrim. part. 2. sect. 1. Nam etiam in Magistratu politico, oportet auctoritatem esse tantam, ut possit propter Ciuile bonum Reipub. varias ordinationes, in contractibus, qui ad id bonum ordinantur requirere; sicut facile deduci potest ex probatione prima nostræ assertionis, applicando illam quoque ad Magistratum ciuilem. Nihilominus tamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem, Sacramenti, & finem spirituales, quem in Republica Christiana respicit, magis est, spiritualis, quam politicus; Ecclesiastica auctoritas limitauit in hoc genere, auctoritatem Magistratus Ciuilis, tanquam superior illa; ita ut nulla lex Ciuilis de impedimentis Matrimonij lata; vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam etiam legem idem statuatur, ut rectè docet D. Thomas, in 4. distinct. 42. quæst. 2. art. 2. ad 4. Et latius ostendit Victor, loco citato, post Paludanum in 4. disp. 26. quæst. 3. art. 3. conclus. 2. qui ad id confirmandum citat cap. Ecclesia Sancta Maria, extra de const. vbi sanè generatum

generatim habetur, vt nullum statutum Laicorum in rebus Ecclesiasticis sit vllius firmitatis, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Causa autem matrimonialis simpliciter & absolute est Ecclesiastica, propter rationem dictam. Hucusque Valentia, & Doctores infra citandi.

7. Et licet ex supradictis testibus non appareat, (vt aliqui volunt, quod ego nego) potestatem inducendi impedimenta matrimonialia Ecclesiam sibi referuasse, praesupponitur tamen ex traditione Ecclesiae, & vsu perpetuo. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 1. decidit clandestina Matrimonia non esse irrita, quando Ecclesia, illa irrita non fecerit; non ergo Principes, vt recte obseruat Zipaeus in *Consult. Canon. lib. 3. tit. de spons. & matrim. Conf. 11.* Igitur dicendum est siemiter non esse integrum hodie Principi saeculari fideli dispoñere aliquid circa Matrimonia subditorum impedienda, vel dissoluenda; quoniam Pontifices sibi hanc potestatem referuarunt; & merito quidem nam cum Matrimonij contractus hodie limites naturae excedat, & ad esse supernaturale Sacramenti eleuatus sit: dedecet vt tanti Sacramenti dispositio ad Principes saeculares pertineat. Vnde vel ex sui natura, vel ex referuatione Ecclesiae, inconcussum remanet, vt non possint Principes fideles constituere impedimenta Matrimonij ditrimenda. Et ita firmant communis schola Theologorum, & Canonistarum.

8. Atque idem docent hanc sententiam 28. Doctores, quos citat Sanchez *lib. 7. disp. 3. num. 1. & 3.* inter quos est D. Thomas: vnde miror quo pacto P. Rabardeus in aliquibus locis, vt *fol. 103.* possit illum ad suam sententiam firmandam adducere, cum directe illam Sanctus Doctor refellat, vt patet *infra* ex eius verbis, sed supradictis, Authoribus à Sanchez adductis: Ego addo,

29. Sanchez ipsum,
30. Auersam, de Sacramento *Matrim. q. 9. sect. 2.*
31. Pontium, de *matrim. lib. 6. cap. 1. & 2.*
32. Valquez, in *3. part. tom. 4. disp. 3. de matrim. c. 5. & in part. 2. tom. 2. disp. 163. c. 1. n. 2.*
33. Valentiam, *tom. 4. disp. 10. q. 5. punct. 1.*
34. Hurtadum, de *Sacr. matrim. disp. 12. diff. 12.*
35. Coninch, de *Sacram. disp. 30. dub. 1. n. 6.*
36. Filliucium, *tom. 1. tract. 10. cap. 1. n. 4.*
37. Tannerum, *tom. 4. disp. 38. quasi. 4. dub. 1. num. 16. & 17.*
38. Ochaganiam, de *Sacram. matrim. tract. ... quasi. 31. num. 3.*
39. Salas, de *Legibus, disp. 9. sect. 5. n. 50.*
40. Chamerotam, de *Sacr. tract. 12. cap. 5. dub. 1.*
41. Kellifonium, in *3. part. tom. 2. quasi. 50. art. unico, dub. vnic.*
42. Turrianum, in *summa, part. 2. cap. 109. dub. 5. conclusion. 1.*
43. Fragosum, de *Regim. Reipub. tom. 1. part. 1. lib. 2. disp. 4. n. 299.*
44. Iulium Chartarium, *Decis. 36. num. 12.*
45. Silium, in *3. p. q. 50. art. vnic. concl. 6.*
46. Ludouicum de S. Iuan, de *Sacram. Matrim. q. 6. art. 1. dub. 1.*
47. Io. Baptistam Ciarlinium, *lib. 1. controu. cap. 104. num. 28.*
48. Layman, *lib. 5. tract. 10. p. 4. c. 1. q. 1.*
49. Mercetum, de *Sacram. in supplem. quasi. 50. verb. quaeritur 2.*
50. Bonacinam, de *Matrim. q. 3. punct. 1. n. 5.*
51. Cornejo, in *3. part. tract. 6. de impedim. Matrim. disp. 7. dub. 3.*
52. Villalobos, in *summa, tom. 1. tract. 14. difficult. 11. num. 3. & 4.*

53. Becanum, de *Sacram. cap. 49. quasi. 3.*
54. Ioannem Machadum, de *perfecto Confess. tom. 1. lib. 3. p. 1. tract. 5. docum. 1. n. 4.*
55. Wigers, in *3. p. D. Thomae, q. 50. art. vnic.*
56. Zipaeum, in *Consulationib. Canoniceis, lib. 3. tit. de spons. Conf. 2.*
57. Estium, in *4. sent. dist. 34. §. 1.*
58. Moure, in *exam. Theol. Mor. p. 3. cap. 17. §. 1. nu. 3.*
59. & 60. Quibus omnibus adde Bossium de *Matrim. cap. 1. §. 37. num. 95. & cap. 11. §. 14. n. 209. & Caspensem in cursu Theolog. tom. 1. tract. 26. disp. 9. sect. 1. num. 4.*

Et ex Doctoribus Gallis.

61. Baunium, in *Theol. Mor. part. 1. tract. 12. quasi. vlt. affer. 3.*
62. Petrum à Sancto Ioseph, in *Idea Theol. Sacram. cap. 38. resol. 8.*
63. Ioannem Petit, in *parte Sacramentali sua Theologia vniuersalis, tract. 8. lect. 3.* cuius verba non grauabor hic apponere, sic itaque asserit: *Authoritas politica, & ciuilis, potest etiam talia impedimenta Matrimonio apponere, quatenus est contractus quidem ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicae ciuilis: sicut enim ex iusta causa potest aliquos (verbi gratia, prodigos, & pupillos) reddere inhabiles ad alios contractus, ita etiam ad hunc; quia eadem plane est ratio. Nec refert, quod Matrimonium sit Sacramentum, quia idem non definit vere esse contractus ciuilis, & hac ratione subditus potestati politicae. Attamen quia contractus Matrimonij propter annexam rationem Sacramenti, magis est censendus spiritualis, quam politicus, Ecclesiastica auctoritas limitauit & restrinxit in hoc genere auctoritatem Magistratus ciuilis; ita vt nulla lex ciuilis de impedimentis matrimonij lata, & promulgata vllum habeat robur, nisi per Ecclesiasticam legem idem statuatur. Ita Petit. Et hi tres vltimi DD. vt dixi, sunt Galli, & eorum Codices fuerunt approbati à doctissimis Theologis Facultatis Parisiensis, inter quos inuenio dignissimum Pereyret.*
9. Sed piaculum existimarem si non adducerem contra P. Rabardeum, alium Doctorem Gallum, & sapientissimum Theologum, ac lumen clarissimum inclyti huius Musaei Sorbonici; & is est Philippus Gamacheus, qui omnia à nobis superius dicta, docte, & solide confirmat; & idem sic ait, in *summa Theol. tom. 3. de Sacram. Matrim. cap. 15.* *Possunt Reges & Principes laici simpliciter, absolute loquendo, praescribere Christianis sibi subiectis quaedam impedimenta Matrimonij, prout opus fuerit ad bonum Communitatis, & ad Regni tranquillitatem, quia contractus Matrimonij est etiam politicus. Non tamen possunt ista impedimenta irritum facere Matrimonium, positus rebus, vt sunt post Ecclesiae prohibitionem, ac definitionem, nisi prius eadem impedimenta fuerint ad eundem finem recepta, per Ecclesiam, siveque Ecclesiastica lege confirmata. Probaturque ex c. Eccl. sancta Mariae, de Const. vbi definitur statuta Laicorum in rebus ad Ecclesiae iudicium spectantibus nullius esse firmitatis nisi prius ab Ecclesia approbata fuerint. Etenim Matrimonium inter Christianos est formaliter, & essentialiter aliquid Ecclesiasticum propter adiunctam, & inseparabilem rationem sacramenti; Ita vt non sit verum Matrimonium, quin simul sit verum sacramentum; atque de Sacramentis agere est solius Ecclesiae, pessime etiam cessit Principibus, quando factis se immiscere voluerunt.*

10. Probatur rursus assertio exemplo Christi, qui licet noluisse. *Luc. 12.* ferre iudicium de hereditate inter fratres; tamen, *Matth. 15.* & *Mar. 10.* interrogat

tus de causa Diuortij, & Repudij, non iam remisit Questionem ad Iudices Politicos, sed eam soluit ex tempore; nec solum soluit, sed nouam insuper legem condidit, ac Repudium abrogauit. D. quoque Paulus 1. ad Cor. 7. eandem Ecclesie auctoritatem circa Matrimonia euidenter declarat. *His qui Matrimonio iuncti sunt precipio, non ego sed Dominus; ac paulo post. Ceteris ego dico, non Dominus, Ac proinde nequeunt laici Principes impedimenta statuere hodie, quibus dirimantur Matrimonia Christianorum, cum nempe Ecclesia solemnibus Decretis id reseruauit; & Christus hanc ei dederit reseruandi potestatem, sed solum proprio iure statuere possunt de matrimonio quatenus opus fuerit ad statum Politicum, & seruandam inter subditos tranquillitatem: exempli causa: de dotibus, de iure successione, de mutua donatione inter coniuges, de spuris, & illegitimis. Possunt etiam statuere, ne Matrimonium contrahatur absque consensu Parentum; & ante hanc uel illam etatem, & per pactum clandestinum &c. Talesque eorum leges uere obligant in conscientia quando nihil admiscetur contra rectam rationem, aut definitionem Ecclesie: sed interim non habent uim dirimendi, ita ut Matrimonia reddantur inualida, nisi Ecclesia approbatio, & auctoritas accesserit. Huculque Philippus Gamacheus.*

11. Videat modò Pater Rabardeus, quid sentiant praestantissimi Professores Sorbonici de sua opinione, & videat quo pacto se possit opponere torrenti Doctorum, & omnibus suae Societatis Scriptoribus. Sed ipse asserit pro se habere auctoritatem Petri de Soto, & auctoritatem vnius Doctoris uiri docti, & pij, facere opinionem probabilem, ut docet Castrus Palaus, tom. 1. dist. 2. punct. 1. num. 12. Merolla tom. 1. dist. 3. cap. 4. dub. 1. num. 4. Fillucius tom. 2. tractat. 21. cap. 4. num. 134. Nicolaus Molicensis in Tyrocino S. Artis penitentiariae, part. 3. cap. 2. Leone ante mod. à de potest. confess. Recolec. 2. n. 30. Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 1. dist. 7. num. 3. & alij, quos citat & sequitur Sanchez in Summa, tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 7. & Petrus à S. Iosepho in Idea Morali, lib. 1. cap. 3. Resol. 4. Respondeo; quod tunc auctoritas uiri docti, & pij facit opinionem probabilem, quando casus est nouus, numquam ab aliis disputatus, secus in casu à multis aliis ventilato & pluribus rationibus, ac Doctoribus munito, tunc enim non est acquiescendum vnius Doctoris dicto, obstantibus aliis multis, & rationibus, & sic est intelligendus D. Thomas, cum dixit; posse aliquem acquiescere dicto solius Magistri in casu scilicet nunquam aliàs ventilato: cuius noui casus ipse Magister resolutionem colligit ex dictis ab aliis. Ita docet Portel. in dubijs Regular. verbo, *Opinio eligenda, num. 4.*

12. Vel respondeo secundò, & melius quòd licet aliqui asserant dictum vnius Doctoris facere opinionem probabilem contra communem: Hoc tamen procedit, ut rectè obseruat Nauarrus, in Manuali, cap. 27. num. 285. Angelus Maria Sermarinus in confutatione 2. tractatum, Propos. 5. fol. 133. & alij: Quando ratio, quam ipse adducit est manifesta, & ideo ab aliis soluta non fuerit sufficienter, procedit itaque quando Doctor ex noua aliqua, & manifesta ratione ab ipso excogitata soluerit argumenta, & fundamenta sententiae communis, & quando postea Doctores non responderunt ad rationes ab ipso adductas contra sententiam communem; quòd non accidit in casu nostro: Nam neque Soto confutauit, neque potuit confutare rationes, & principia sententiae communis, quam nos supra docuimus; & omnes Doctores, qui post illum scripserunt acriter suam opinionem infectati sunt, & sua principia, & argumenta penitus conuulserunt. Ergo non potest opinio vnius Soti aliquam in se retinere probabilita-

tem. Vnde non deseram hic apponere uerba Ioannis Saura in voto Platonis Prauid. 9. sic asserentis: Insignis alicuius Theologi auctoritas probabile facit argumentum, quod intelligendum est de sententia negatiue singularis Doctoris, cui ceteri non contradicunt, nec assentiuntur, qui de ea non egerunt, si autem sit singularis contrariè, quam ceteri omnes reiciunt, parum probabilitatis asserit ex vi solius Auctoritatis, nisi efficaci fulciatur ratione. Ita ille, adde nouissimè Ioannem Caramuelem, non solum Moralis, & Scholasticae Theologiae sed etiam politioris literaturae ornatissimum, in Regulam D. Benedicti, dist. 9. num. 55. ubi asserit: Quòd licet Author magna fama faciat opinionem probabilem, etiamsi sit contra omnes; fallit hoc tamen, dum posteri contrarium sentiunt, nam publicata eius ratione nimis debilem iudicauerunt; nam tunc opinio illa censenda est improbabilis.

13. Et ideo dixit Martinus Bresserus, de conscientia, lib. 3. cap. 3. num. 30. & 31. tunc opinionem vnius Doctoris aduersus communem, tanquam probabilem admittendam esse, quando ab aliis non reiciatur, praeterit à recentioribus, qui omnia eius argumenta supponuntur examina esse: sed hoc accidit in quaestione de qua loquimur, nam omnes recentiores rationes Soti exponderunt, & eius opinionem, & rationes improbarunt, ut fecit Bafilus Pontius, de Matrim. lib. 6. cap. 2. num. 6. & alij, ubi supra. Ergo non potest opinio Soti esse probabilis, cum ab aliis, qui post ipsum scripserunt, reiciatur. Itaque axioma illud quod opinionem probabilem reddit, nius pij, & docti auctoritas limitanda est dummodo ab aliis communiter, qui postea scripserunt, non refellatur. Nota tamen hic quòd P. Rabardeus pro sua firmata sententia adducit Ioannem Prappositum in 3. part. quaest. 7. dub. 1. sed male, nam hic Auctor nobiscum sentit, ut patet etiam in quaest. 3. dub. 5. n. 17. solus igitur Petrus de Soto sentit cum P. Rabardeo.

14. Dicendum est igitur ex mea sententia cum Vasquez, Pontio, Hurtado, & aliis etiam spectata sui natura, & quantum in se est, Principes Christianos non posse impedimenta Matrimonij constitucere, vel saltem secundum aliorum opinionem, hoc eis prohibuit fuisse ab Ecclesia; Quòd ita uerum esse puto, ut existimem probabiliter contra Sanchez & Coninch, locis cit. fideles subiectionis Principibus Ethnicis non astringi impedimenti Matrimonij dirimentibus, iuxta ritum, ac leges eorum ciuiles. Cum non excedat potestatem indirectam Ecclesiae, omnes ubique terrarum degentes Christianos eximere legibus ciuilibus, & subicere Ecclesiasticis, quòd atinet ad Matrimonij validitatem, aut inualiditatem; quippe cum plurimum propter Sacramenti dignitatem interfit in hac re uniformitatem inter omnes Christianos existeret. Et hanc sententiam tenent ex Societate Tannerus de Matrim. Thes. 137. & Layman, lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. num. 3.

Et tandem non deseram hic Lectoribus in mentem adducere, doctrinam plurimorum, quos citat & sequitur Villalobos in Summa, tom. 1. tract. 1. dist. 7. num. 3. Castrus Palaus tom. 1. dist. 2. punct. 1. n. 12. Sanchez de Matrim. lib. 1. dist. 18. n. 2. Sperellus decis. 94. num. 24. Menoch. de presump. lib. 2. presump. 71. num. 10. Bossius de matrimonio, cap. 3. n. 234. Barboza in collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 20. cap. 47. num. 8. & Molinus de Ritu nuptiarum lib. 1. compar. 17. n. 15. * asserentes, singulatè vnius Doctoris sententiam, si sustineat ualorem Matrimonij esse praefendam communi opinioni. Et tamen P. Rabardeus (mira res) cum communiter Doct. asserant matrimonium contractum in casu de quo loquimur esse validum; & solum id Petrus Sotus

Sup. his casibus in Ref. nor. praeterita.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 14. & in tom. 7. tr. 9. Ref. 1. §. 2. ad lin. 5. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. 5. Videtur, in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. 5. Videtur, in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. 5. Videtur, in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Ref. 249. §. 2. ante mod. à vers. Sed cum auctoritas, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 88. §. 5. Videtur, in fine, & ibi in tr. 4. Ref. 3. paulo post initium, vers. Respondeo.

De Immunit. Eccles. Resol. CCCXLI. 297

Sotus neget, vt supra visum est, hoc non obstante ipse vult relinquere opinionem communem DD. & sequi sententiam vnius Petri de Soto, valorem matrimonij impugnantis, & destruentis.

RESOL. CCCXLI.

Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilij Tridentini de cognitione causarum matrimonialium? Ex p. 7. tr. 1. Ref. 26. alias 24.

Sup. hoc su-
pra in Ref.
228.
229. & 279.
§ Quarto.

§. 1. **C**ausas Matrimoniales esse per Episcopos decidendas, breuiter tactum est in superiori Resolutione, & aperte patet in cap. 1. 33. q. 2. cap. Multorum. 3. §. 6. cap. 1. & cap. non debet de consanguin. & affin. cap. Auduit, de prescript. cap. Accedentibus, de Excess. Pralat. cap. Pralatum. cap. Lator, qui filij sunt legitimi. cap. nam, de ordin. cognit. cap. Commissum. cap. Requisiuit. cap. ex literis de spons. Et tandem in Concilio Tridentino. sess. 24. can. 28. sic habetur. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit.

2. Sed hoc Decretum Concilij P. Rabardeus, fol. 112. & seq. asserit intelligendum esse contra Hæreticos docentes causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos non spectare, quia negant matrimonium esse rem sacram; non autem ex illo deducendum esse Iudices Laicos non posse recognoscere causas matrimoniales, quarum intelligentia pendet ex Legibus, edictis, & ordinationibus Regijs latis circa Matrimonium, quatenus est contractus Ciuilis.

3. Sed hæc opinio prorsus est reiicienda, nam plures Hæretici etiam concedunt causas matrimoniales esse tractandas coram Iudicibus Ecclesiasticis, quatenus Matrimonium est res sacra; asserunt tamen, quod hoc non obstante, quatenus Matrimonium est contractus, eius causæ simul pertinent etiam ad Iudices Laicos, quod quidem est falsum. Et idem Ioannes Harprechtus in Iustiniani institut. tom. 1. tit. de Patria Potestate, §. 230. num. 28. sic ait. Cum itaque eo modo delibatis appareat hunc matrimonialem contractum suo respectu quasi mixtum esse, (quatenus enim ad societatem humanam spectat, Ciuilis est; vt & reliqua hominum inter se commercia, quatenus vt Deus expressè dicitur interuenire, & coniuges copulare; quatenus item conscientia casus concernit; omnino Diuinus est, & Ecclesiasticus) optimo sanè consilio in rebus publicis præclare constitutis, receptum, sanctumque arbitror, debere Consistoria in quibus de causis Matrimonialibus statuitur, constare partim ex personis Ecclesiasticis, partim Politicis. Quemadmodum & in hoc inelyto Ducatu Wirtembergico laudabiliter, prudentèrque cautum est, vt causis Matrimonialibus diiudicandis, ac decidendis duo Theologi, duo item Iurisconsulti, & insuper tres alij Consiliarij Politici adhibeantur. Ita perperam Hæreticus ille cui adde eiusdem farinae homines Frider. Mindanum de Process. lib. 1. c. 10. n. 2. §. 3. Sigif. Ficheltaud. trat. de Iure Patron. c. 4. n. 16. & alios penes ipsum. Ergo Concilium Tridentinum dicendum est contra Hæreticos determinasse absolute, & sine vlla distinctione, vt patet, causas matrimoniales pertinere ad Iudices Ecclesiasticos, non solum, quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est etiam contractus Ciuilis; quia vt supra satis probatum est contra P. Rabardeum, & alios Doctores Sorbonicos cum communi sententia omnium Theologorum, Canonistarum, & Iurisconsultorum, licet Matrimonium, quatenus est contractus naturalis ad Ciuilem Potestatem spectet, tamen propter eleuationem ad esse sa-

cramentale in rem sacram transiit; ergo eius causæ non possunt aliquo pacto etiam pertinere ad Iudices Laicos, sed absolute, & sine vlla distinctione apud Iudicem Ecclesiasticum determinanda sunt: vt firmiter Concilium Tridentinum, & docent communiter Doctores. Vnde more suo Hæreticus Harprechtus, vbi supra, num. 63. inuehitur in Summos Pontifices, qui causas Matrimoniales, ad solos Iudices Ecclesiasticos transfulerint, non obstante quòd Matrimonium sit contractus Ciuilis.

4. Confirmantur supradicta contra P. Rabardeum: Nam quod vna via denegatur, altera permitti non debet ex leg. nec per se. C. de hered. instit. & docent Doctores, quos citat, & sequitur amantissimus Dominus meus Latrea, in decis. Granat. part. 2. decis. 67. num. 13. Ergo dicendum est Principes Laicos, quoad substantialia Matrimonij nihil decernere posse, etiam considerando Matrimonium vt contractum Ciuilem; ne eis vna via permittatur, quod altera denegatur; alioquin inutilis esset prohibitio Canonum, & Concilij Tridentini; quòd Laici nullam habeant iurisdictionem in causis Matrimonialibus, quia ipsi semper responderent, in causis Matrimonialibus pertinentibus etiam ad substantialia Matrimonij se immiscere, non quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est contractus Ciuilis, vt fieri posse malè prætendunt Hæretici. Ergo, &c.

5. Hinc Doctores communiter asserunt. Quæstiones iuris, & circa substantialia Matrimonij, priuatiuè spectare ad Iudicium Ecclesiasticum; Quòd fatentur etiã illi, qui infensi sunt Pontificiæ auctoritati, & Ecclesiæ immunitati, vt Theodorus Reinkingk, tractat. de Reg. facul. & Eccles. lib. 3. Class. 1. cap. 10. num. 20. & sequ. Thomas Michaël, in conclusio- nibus Theoricis-Practicis, de iurisdictione concl. 41. & Henricus Bocerus, tract. de iurisdictione, cap. 3. num. 44. Sed vt fatetur ipse Bocerus, mun. 45. & §. 1. Farinacius in Praxi Crim. quæst. 8. num. 150. Præpositus, in 3. part. quæst. 3. dub. 5. num. 27. Zipæus in iure nouo Pontificia, lib. 2. tit. de foro competen. num. 9. alij communiter. Quæstiones de impedimentis Matrimonij & de eius validitate, vel inualiditate, & si fuerit legitime vel illegitime contracta, sunt Quæstiones iuris, & non facti, quia spectant ad substantiam, & essentiam Matrimonij. Ergo necessariò eorum cognitionem priuatiuè ad Iudices Ecclesiasticos spectare dicendum est, quicquid asserat Pater Rabardeus: vnde rectè Bocerus vbi supra num. 47. absolute asseruit, omnem de Matrimonio, vel contrahendo, vel distrahendo Quæstionem ad Ecclesiasticum pertinere Iudicem.

6. Et idè licet aliqui Doctores asserant causam meram possessoriã beneficiorum, decimarum, oblationum, &c. tanquam aliquid sæculare, & quid facti, posse cognosci à Iudice laico, quod ego nego, hoc tamen non audent dicere de possessorio Matrimonij: vnde apponam hic verba Barbosa de potest. Episc. part. 3. Allegat. 84. n. 14. vbi sic ait. Non obstat argumentatio nostrorum, qua purificant causam possessoriã matrimonialem cum cæteris possessorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Ecclesiæ, quia ratione spiritualitatis propter Sacramentū excedit cætera omnia spiritualia, beneficia, decimas oblationes, & his similia, de quibus vbi de possessione mera agitur, affirmant ferè omnes Iudices laicos cognoscere posse, vnde non rectè argumentum de his ad matrimoniales causas deducitur. Ita ille. Qui plures adducit Doctores pro hac firmanda sententia, quam nouissime canonizauit Oraculum Sacræ Rotæ, coram heu quondam amicissimo Merlino Decano in Rauennat. Emphyteusis, die 28. Maij 1631. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum causas Matrimoniales, de quibus

Sup. hoc in
Ref. 1. & vlt.
anno, pri-
me huius
Ref.

bus loquimur pertinere ad Episcopos, & Iudices Ecclesiasticos absolute, & sine vlla distinctione.

RESOL. CCCXLII.

Respondetur ad alia argumenta P. Rabardei: Ex part. 7. tract. 1. Ref. 27. alias 25.

Sup. in Ref. quae hic est 340. & in aliis eius primae annotation.

§. I. **P**robat P. Rabardeus, vt visum est *supra* suam sententiam, quod possint Principes impedimenta dirimentia constituere, quia Matrimonium per se, tanquam contractus Ciuilis, ita dependere debet à legibus saecularium Principum, sicut alij humani contractus, & actus spectantes ad humanum commercium: poterant ergo saeculares Principes condere leges, & statuere certas condiciones, & constituere certa impedimenta circa Matrimonium contrahendum: impedimenta inquam etiam dirimentia, ita vt Matrimonium cum iis contractum esset nullum, & irritum.

2. Sed huic argumento ex *supradictis* patet responsio, nam contractus Matrimonij eo ipso quod secundum Christi institutionem factus fuit sacer, à saeculari foro exemptus fuit; sicut aedes, vasa, vestes, hoc ipso à fidelibus ad pium vsum, siue Ministerium sacrum oblata, & ab Ecclesia Praelato acceptata, & dedicata sunt, à saecularium potestatum dispositione, iurisdictione, & exactione eximuntur: Et sicut etiam accidit in ipsis Clericis. Igitur ex hoc quod contractus Matrimonij alioqui Ciuilis, facta est res taliter sacra, vt habeat veram Sacramenti rationem, dici debet translatam fuisse in solius Ecclesiae potestatem, ad quam spectat de Sacramentorum dispositione, & administratione decernere. Et pontificia reservatione hoc Principibus interdictum fuisse ex Superioribus dictis iam constat. Idem dicendum est quod ad Matrimonium etiam quatenus est contractus non posse legem ciuilem statuere aliquid circa eius substantialia, vel minuentia eius libertatem: repugnat enim, ac resistit ius Canonicum ad quod pertinet principaliter de Matrimonio disponere, cum dignius quod in ipso est sit esse Sacramentum, & per consequens rem spirituales, ac sic trahit ad se minus dignum, scilicet esse contractum.

3. Ex his etiam patet responsio ad aliud argumentum P. Rabardei desumptum ex multis legibus Imperatorum Arcadij, Honorij, Theodosij, & aliorum, in quibus Matrimonia contra eorum leges, iniuncta, irrita esse declararunt. Nam dicendum est, nullas Ciuilium Magistratum leges, circa contractum Matrimonij, validas esse, nisi probentur ab Ecclesia. Constat ex *capite cum secundum Apostolum, de Secundis nuptiis*, vbi ea lex Caesarem, quae infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur. In iis, inquit, saeculares leges non dedignantur Ecclesiasticas imitari; & *cap. Quaedam lex 35. quast. 2.* reicitur à Gregorio primo lex Honorij, & Iustiniani Imperatorum, quae decernebat valida Matrimonia inter Consobrinos cuiusmodi multa alia reperies in iure Ciuili; Quae postea fuerunt correctae à iure Canonico, vt sigillatim obseruat Conradus Ritherfusius, in *Differentiis Iuris Ciuilis, & Cano. libro 11. cap. 21. & sequ.* & Emericus à Rosback, *de comparat. Iur. Ciuilis, & Canonici tit. 4. num. 7. & seq.* Licet vt hostes Romanae Ecclesiae in Summos Pontifices insurgant, dictum ius Ciuile corrigentes.

4. Redè igitur ex his omnibus Basilius Pontius, *de Matrim. lib. 6. cap. 2. num. 1.* & auctores supracitati, docuerunt quamlibet legem latam à saeculari Principe circa essentialia Matrimonij, etiam si non repro-

betur ab Ecclesia nullam esse, & tunc censendam validam, quando ab ipsa approbetur; & ideo Fagnanus *de Inst. Monit. Pauli V. fol. 37. rectè* obseruauit leges appositae ab Imperatoribus in Corpore Digestorum circa Matrimonij valorem esse inualidas, & non seruandas. Vnde, quia P. Rabardeus maximè se fundat in legibus Imperatorum, appositis in Codice, statutibus, circa nullitatem Matrimonij, quas, & similes, ab aliis Principibus factas, firmat, & validas esse omnino putat, nec egere, vt à Summis Pontificibus approbentur, vt asserit praeterim in *fol. 263.* Idem non deferam hic per extensum apponere verba aliquorum Doctorum: & in primis agmen ducat omnium Magister D. Thomas, vnde nescio quomodo aduersus tantum virum possit se opponere P. Rabardeus; sic enim ait in *4. dist. 42. quast. 2. art. 2. ad 4.* Prohibitio legis humanae; non sufficeret ad impedimentum Matrimonij, nisi interueniret auctoritas Ecclesiae, quae idem etiam interdicere.

D. Bonaventura etiam in *4. distinct. 42. qu. 2. ad 2.* Ad illud quod obicitur, quod Matrimonium regitur iure Poli, & non foris iam patet responsio; quia Ecclesia tale impedimentum sua constitutione, & approbatione fecit esse validum; alioquin non posset impedire.

Paludanus in *4. dist. 42. quast. 1. art. 2. concl. 7.* Sciendum quod cognatio & affinitas legalis impedit, & dirimit Matrimonium non quia sic est de iure Ciuili, sed quia approbatum est de iure Canonico.

Glossa finalis, in *cap. si quis ingenuus 29. quast. 2.* dicit lex, quod si filia Senatoris contrahit cum libero non tenet Matrimonium, leg. filiam. ff. de senat. Sed illud secundum leges non tenet, sed secundum Canones tenet, quia Matrimonia iure Poli reguntur.

Syluester *ver. Matrimonium 80. quast. 8. dicto 1.* Cognatio legalis, est quaedam proximitas proueniens ex adoptione, intellige perfecta, quae est arrogatio & imperfecta, quae est simplex adoptio. Intelligentiam, quod vigorem habet ista cognatio ab institutione Ecclesiae, & non à lege Ciuili solum quae non sufficeret.

Tabiena *ver. Impedimentum 6. num. 1.* Legibus humanis prohibuitur est inter tales Matrimonium contrahi, & talis prohibitio est per Ecclesiam approbata & inde habet quod legalis cognatio Matrimonium impedit.

Dominus Sotus, in *4. distinct. 42. quast. 2. art. 2. ad 2.* Etsi cognatio haec iure gentium, & Ciuili sit introducta, quod tamen sit Matrimonij impedimentum Ecclesiastica auctoritas facit.

Petrus de Ledesma, *de Matrimonio, quast. 50. art. 1. dub. 1. concl. 2.* Quamuis olim per ius Caesarem, aut plura fuerint, aut pauciora impedimenta Matrimonij, nunc per ius Canonicum omnia reuocata sunt nisi quae constituuntur per illud; & si quid vellent Reges de eis diffinire, nihil facerent, quoniam restricta est illorum Potestas.

Couarruias, in *4. Decret. 2. part. cap. 6. §. 10. n. 16.* Illud autem planum est solum Romanum Pontificem posse statuere circa Matrimonia contrahenda, vel prohibenda, neque id ad saeculares Iudices pertinere. Text. in *cap. tuam, de ord. cognit. cap. 1. de spons. cap. fide rapt. Abb. & Felin. in d. cap. 1. idem Abb. in cap. primo, de cognat. latè, Felin. in cap. Ecclesia, de constit. n. 72.* Vinc. Herculani, in *quast. 3. glossa optima, in cap. 1. in fine 30. quast. 3.* dicens, inter tutorem, & pupillam contractum Matrimonium validum esse, etiam si lex Ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc Matrimonium veritatem non sit; quam Gl. notabilem esse existimat Alex. in *l. si filius a parte ff. de lib. & Posth. §. fin.* Hinc etiam constat à Laicis etiam summis Principibus non posse lege prohiberi Matrimonium cum alienigenis

alienigenis, vel cum certo hominum genere & hoc ipsum passim nostrates fatentur, qui leges Civiles aliquot Matrimonia prohibentes, improbas refellunt. Nec in hoc liber latius insistere, cum id lippis, ac tonforibus, vt aiunt, notum sit. Sed quod Couarruias ait, ita clarum esset, vt pateat lippis, & tonforibus, nunc P. Rabardeus obscurissimum conatur facere, & contrarium audet defendere.

RESOL. CCCXLIII.

Confirmantur superiora dicta, & matrimonium contra-ctum inter filios familia sine consensu Parentum, non obstantibus prohibitionibus Principum, validum esse contra P. Rabardeum probatur.

Et queritur, an Principes possint statuere sub pena exheredationis, ne filij contrahant, iniuris Parentibus? Ex part. 7. tr. 1. Resol. 28. alias 26.

§. 1. **D**icta, & similia Matrimonia esse nulla si contrahantur cum impedimento dirimente apposito per leges Principis laici, defendit Pater Rabardeus, *vbi supra* sect. 5. per totam, & praesertim, n. 7. & seq. Quia ipse putat posse illos hoc statueri, sed *pra* iam patris hanc doctrinam reprobata esse existimo, nunc tamen aduersus illum individualiter pro his casibus adducam aliquos Doctores, & primus sit Pater Stephanus Baunius, qui non obstantibus legibus Henrici II. & Henrici III. Regum Francia annullantibus Matrimonia sine consensu Parentum inita; sic asserit *in Theolog. moral. part. 1. tract. 12. quass. vlt. Asser. 3. fol. 747*. Valere vt ante est dictum a filiis sine Parentum consensu coniugium, habent Beia, *part. 1. cas. 18*. contra Scriptores quoddam Gallos, qui eum viderent consensum Parentum, vt diximus antea ab Henrico II. lege publicata anno 1556. ab Henrico item III. alia promulgata anno 1585. ad valorem Matrimonij filiorum exigi, censuere, eum hic deficit, Matrimonium quoque deficere, eique vim nullam esse.

2. Hanc nostram assertionem probant Romani Pontifices, ratioque ipsa: In primis 27. *causa 2. causae sufficiat*, sufficiat, inquit Nicolaus, *ad consul. Bulgarorum, cap. 3.* secundum leges, solus eorum consensus, de quorum coniunctionibus agitur. Lucius autem eius nominis III. *in tit. de raptoribus, cap. cum causa 6.* ait: Raptorem dici non posse, qui habuit mulieris assensum, & postea prius eam desponsauit, quam cognouit licet parentes, reclamarent. His testimoniis addenda ratio.

3. Prima quod in his, quae sunt naturalia, hominis potestati non sit obnoxius, cum in his pari omnes vtantur iure, pari omnes fruantur libertate, solique Deo parent: sed Matrimonium est de his, quae ad naturam pertinent, in qua tam liber est filius, quam pater, cum se ipso postea futurus sit genitor: igitur non tenentur liberi parentibus obedire in contrahendo Matrimonio. Secunda, potest filius non modo infcio, sed etiam reclamante patre, Deo se per votum solenne Religionis dedere, consecrare, addicere, ergo, & dare foeminae per coniugium. Probatur consequentia respectu obedientiae patri debite, plus est vouere Deo Religionem, quam vxorem ducere, cum Religio magis a potestate parentis, eiusque obsequio subducatur filium, quam Matrimonium; sed potest primum sine patris consensu, Ergo, & secundum. Minor probatur: in his quae sunt proprij iuris, & quibus vnus alteri non subest, obligare se quilibet potest independenter ab alio, sed filius in electione status, sui est iuris, nam vbi attingit auaum

14. in his quae ad propriam personam spectant, non pendet ab alio, se ergo tunc potest pro libito obligare Deo in religione, ergo & eodem iure patre irrequisito, astringere se foeminae Matrimonio, vt facere Tobias iunior, & Esau, quod cuique etiam permissum esse, habetur *in Trid. sess. 24. cap. 1.*

4. Et verò si parentum consensus esset necessarius, sequeretur, eos filiis coniuges dare posse sibi parum gratas, & saepe etiam exosas, ac graues, quae eis sui odium imprimerent verius quam amorem, nec a foedis amoribus abstraherent, aut fornicandi periculo, cum ad eam accessum non sit facilis, quae non diligitur. Haec dicit P. Baunius, qui postea, etiam addit: Probabile est non modò iure Canonico, sed nec Ciuili consensum patris ad Matrimonij validitatem esse necessariam: ita Soarius *part. 2. Sponsal.* Guibertus Costanus, *in suis Memorialibus*, Probat, si naturalis ratio, patris consensum in nuptiis exposceret, nulla esset inter filium in potestate patris adhuc positum, & emancipatum differentia, sed depositum in vno valeret in aliquo quoque, cum lex naturalis mutationem nesciat, & ideo iure Ciuili abrogari nequit, aut, tolli, nec proinde emancipatione; id autem asserere quid est aliud quam rationi, experientiaeque vim facere? Ad argumentum allatum in initio, dicendum est primò, leges Civiles, quae sunt Canonice contrariae, seruandas non esse. Secundò, eas contrario vsu Galliae, abrogatas esse, imò nec videri, receptas vquam fuisse. Tertiò, cum laudabile sit, ac honestum, Reipublicae autem maxime fructuosum, filios, filiasque de nuptiis contrahendis sine parentum consensu consilia non capere, Reges optimos, illa sua lege hoc donaxat voluisse, vt Matrimonium parentibus infcisci contractum ratum non esset quoad impunitatem. Hoculque P. Baunius *loco citato*, quem relictis aliis, adduxi per extensum, cum sit Doctor Gallus, & ex Societate; cui addendus est Petrus a S. Ioseph. etiam Doctor Gallus *in Idea Theol. Sacrament. capite 38. resol. 8.*

5. Nec obstat supradictis id quod obseruat Pater Rabardeus, *fol. 235.* ex D. Basilio; & aliis Patribus, qui videntur approbare leges Imperatorias annullantes Matrimonium filiorum familiae sine parentum consensu initum; nam certum est tempore D. Basilij non fuisse Canonem, aut Decretum Ecclesiasticum, quo Coniugia filiorum familias facta sine voluntate, aut consensu patris, nulla, & inualida declarantur. Ergo infert P. Rabardeus, necessum est dicere S. Basilium censuisse leges Imperiales hoc ipsum prohibentes satis efficaces fuisse, vt irrita, & nulla declararentur.

6. Sed respondeo primò cum Bossio *tract. de contract. Matrim. cap. 11. §. 6. num. 66.* & Ioanne Praeposito *in 3. part. D. Thoma. quass. 3. de Sacram. Matrim. dub. 3. num. 32.* ex Patribus solum ostendi decenter requiri consensum parentum; & talia Matrimonia esse prohibita, non inualida: Et hoc pacto etiam exponit leges Imperatorias adductas à P. Rabardeo, Angelus Bossius, *vbi supra* num. 65. *in fine*, ex Pontio, & Couarruias; asserit enim huiusmodi leges, & constitutiones exigentes consensum parentum ad Matrimonium filiorum familias intelligi de honestate, non quod velint Matrimonium sine parentum consensu contractum, esse nullum; quod etiam dicendum est, de quibusdam sacris Canonibus, vt sunt, *cap. Non omnis, cap. Honorantur, cap. fin. 32. quass. 2. cap. Nostrates, cap. Alter. 30. quass. 5.* Et si qui alij sunt; dicendum inquã est hos Canones, SS. Patres, licet videantur postulare consensum parentum ad filiorum familias, maxime foeminarum Matrimonium, loquutos tamen fuisse, & intelligendos esse, non quoad necessitatem

Sup. in Resol. 28. est

Sup. hoc fit per in Resol. 28. & 29. cursum in hunc, & similia in Rabardeo, cap. in casu 5.

INATI
tribula
O. LX
E. III

Sup. hoc late
in tom. 2. tr.
6. Rel. 58. &
lege doctri-
nam alterius
Ref. eius pri-
mæ annot.

tatem, & valorem Matrimonij, sed quoad honestatem. Et sic Textus in *cap. de desponsal. impub.* & si quæ alia sunt iura innuentia filios debere adimplere sponsalia à parentibus promissa exponenda sunt, non de præcepti, sed honestatis debito: & ita hunc Textum exponit Glossa, & ibi Ioan. Andr. num. 8. Zabarella, num. 4. Præpositus, num. 4. Abbas, num. 7. Ancharanus, num. 4. Butrius, num. 4. Boich. n. 4. & Alexander de Neuo, num. 13.

7. Confirmantur hæc omnia: nam vt supra tetigimus, Matrimonium est contractus iuris naturalis: seu originem habens à iure naturali nobis innato, leg. 1. & *Instit. de iur. natur. in princip.* quibus in textibus disponitur Matrimonium esse de iure naturali, naturale enim est inquit Iustinianus *lococit. Institur.* quod natura omnis animantia docuit, nam ius istud non humani generis tantum proprium est, sed omnium animalium quæ in cælo, quæ in terra, quæ in mari nascuntur. Hinc descendit maris atque feminae coniunctio, quam nos Matrimonium appellamus. Sed iure Diuino in his quæ sunt iuris naturæ; homo homini non tenetur obedire, sed soli Deo, vt docet omnium magister Diuus Thomas in 2. 2. *quæst. 104. art. 5. in corpore*, vbi exemplificat in his quæ ad naturam corporis pertinent, scilicet ad corporis sustentationem, & generationem; Ergo concludi D. Thomas, nec serui Dominis, nec filij parentibus; & à fortiori dico ego contra P. Rabardeum, nec vassalli Principibus, circa Matrimonium contrahendum subiacentur. Igitur Sancti Patres, vt dictum est, si aliquando videntur approbare leges Civiles de contrahenda Matrimonia exigentes parentum consensum, intelligendi sunt de debito congruentiæ, & honestatis, non necessitatis.

8. Vel respondeo secundò ad P. Rabardeum, non esse ita certum primis Ecclesiæ temporibus matrimonia filiorum familiarum, sine consensu parentum inita, valida fuisse; imò aliqui asserunt fuisse nulla, vt patet ex Euaristi Decreto, in *cap. Aliter. 30. quæst. 5.* Quod late probat Basilius Pontius, de *Matrim. lib. 2. cap. 1. num. 5.* qui etiam, num. 12. obseruat: & etiam cum ipso docet Auerla, de *Sacram. Matrim. sect. 9. quæst. 3.* Sanchez, lib. 7. *disput. 1. num. 9.* & alij. Episcopus olim in suis Ecclesiis impedimenta Matrimonij dirimentia constituisse, prout expedire iudicabant. Ergo non valet argumentum P. Rabardei, quòd D. Basilius approbavit legem Iustinianeam, quia forsitan tunc per Episcopos illud impedimentum in matrimonio filiorum familiarum erat impositum. Sed postea, vt visum est Pontifices hoc abrogasse dicendum est. Et quidem optimo, nam vt verum fatear, durissimum videtur per legem Ecclesiasticam vniversum irritari matrimonia sine parentum consensu inita, ex rationibus quas adducit Ioannes Præpositus, in 1. p. *D. Thome, quæst. 3. de Sacram. Matrim. dub. 3. num. 28.* omnino videndus; quantò magis id dicendum videtur de lege politica, & laica.

9. Vnde ex hic omnibus refellendus venit damnatæ memoriæ auctor Conradus Ritherfusius, in *differentiis iuris Civilis, & Canonici, lib. 1. cap. 3.* Wrmiserus in *conuersione iur. lib. 1. tit. 10. contr. 5.* Georgius Accacius, de *privilegiis Parentum, & liberorum, priuileg. 6. cap. 6. & seq.* Christianus Kieenthal, in *Collegio Politico exercit. 2. quæst. 14.* Harpprechtus, in *Instit. Iustin. tomo 2. tit. de Nuptiis in princip. à num. 46. vsque ad num. 147.* Gentilis, lib. 4. de *Nuptiis, cap. 8.* Hilligerus, in *Donellum enucleatum, tomo 1. lib. 13. cap. 20. lit. Q.* Corrusius, lib. 1. *Miscellan. cap. 17. num. 6. & seq.* Bocerus, *class. 1. disp. 9. absc. 8.* Arniseus, de *iure Connub. c. 3. sect. 10.* & antequam Lutheranismum abiurassent Befoldus, *Discur. de Nuptiis, cap. 9. num. 1.* & Hunnius,

lib. 1. *var. Resol. iur. Civilis, tract. 3. quæst. 18.* cum aliis eiusdem farinae hominibus asserentibus pro validitate matrimonij, parentum consensum, non obstante Concilio Tridentino, esse necessarium: Quam doctrinam damnandam esse, ex communi Gallorum Theologorum sententia testatur nouissimè eruditus Isaacius Habert, de *consensu Hierarchia, & Monarchia, lib. 6. fol. 52.* vbi etiam testatur in Gallia, nunquàm ex edictis Regis fuisse prohibitum matrimonium absque consensu parentum ininitum, sub pœna nullitatis, contra id quod asserit P. Rabardeus, in *sect. 5. n. 8. in fine, fol. 124.*

10. Neque etiam ferendus est P. Rabardeus dum audeat dicere folio 122. Decretum Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 1. de Reformat.* circa validitatem Matrimonij filiorum familiarum, absque Parentum ad mores tantum, & idè dictam Decretum non obligare nisi fuerit vsu receptum. Sed profus caendum est ab hac Doctrinam: nam ea quæ Concilia Generalia determinant circa validitatem, vel nullitatem alicuius Sacramenti illa non ad mores, sed ad doctrinam, & veritatem pertinere omnidò dicendum est, ac propterea statim omnes obligare, neque ab acceptance vlla populorum dependere, quicquid de aliis legibus Pontificiis sentiant aliqui. Et quidem, quo pacto hoc Decretum Concilij potest pertinere ad mores, & non potius ad veritatem, & doctrinam sante Caluini errore, lib. 4. *Institur. cap. 19. §. 37.* Ritherfusij & aliorum Hæreticorum, vbi supra, asserentium ad valorem Matrimonij consensus Parentum requiri; Quorum sententia ex hoc Decreto Concilij reprobatam venit vt in specie notat Bellarminus, lib. 1. de *Matrim. cap. 19.* Ioan. Præpositus, in 3. parte *quæst. 3. de Matrim. dub. 3. num. 24. & 26.* & alij communiter.

11. Sed hic cursim tangenda est illa Quæstio; *Sup. hoc* An Principes possint statuere sub pœna exheredationis ne filij contrahant inuitis Parentibus. Affirmat P. Rabardeus, fol. 123. & ante illum Sotus in 4. *dist. 29. q. 1. artic. 4. ad 4.* Molina de *Iustit. tom. 1. tractat. 2. disput. 176.* Salonijs in 2. 2. *quæst. 62. in Præudio, q. 5. præterea* art. 5. Rubellius, lib. 2. *quæst. 14. sect. vltim.* Pontius, de *Matrim. lib. 2. cap. 1. §. 3.* loquentes de quibusdam Hispaniæ legibus tribuentibus Parentibus facultatem exheredandi filios, absque eorum consensu nubentes, & hanc sententiam etiam docet Stephanus Baunius, in *Theol. Mor. part. 1. tract. 1. 2. quæst. vlt. ass. 3. fol. 746* loquens de legibus Gallia, & mordicus illam tenet Acacius, *tract. de Priuilegijs Parentum, Priuileg. 6. c. 1. num. 5. & seq.*

12. Sed Doctores quos citat & sequitur Sanchez, de *Matrim. tom. 1. lib. 4. disput. 25. num. 2.* negatiuæ sententiæ adhaerent, quam communem esse testatur ipse Molina, vbi supra, & nouissimè illam tenet me citato Ioannes Machado de *Perfetto Confess. tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 6. docum. 19. num. 6.* Raphaël Auerla de *Sacram. Matr. quæst. 3. sect.* Quibus adde sapientissimum Vasquez, *disp. 4. de Matrim. num. 24.* Bonacinan, *tom. 2. disputat. 6. quæst. omnia, punct. 6. §. 3. n. 5. & sequ.* Trullench, in *Decalogum, tom. 1. lib. 4. c. 1. dub. 3. num. 16.* Asserunt igitur hi Doctores, tales leges Hispanas, & alias alibi extantes, attentò iure Canonico non valere, esseque ex illo correctas, vel corrigendas. Vnde ego hanc sententiam negatiuam prorsus teneo, quia Matrimonia debent esse libera, & ideo vinculo pœnae impediri non posse, neque constringi existimo, ex *cap. Gemma de spons. & docet* Gyriacus, *contr. 343. num. 12. part. 2.* Giouagnonus, *consil. 17. n. 2. §. 4. lib. 1.* & Surdus, de *Aliment. tit. 1. quæst. 6. n. 7.* De iure autem Canonico non requiritur consensus Patris ad nuptias filij, c. *vlt. vbi Gl. 32. q. 2. cap. 13.*

cap. 13. causa vbi Gloss. de rapt. & Doctores in cap. 1. de spons. quibus adde Gutierrez in pract. 99. lib. 2. quest. 1. num. 30. Tufschum concl. 133. num. 48. Menochium de Arbitr. lib. 2. cas. 453. num. 8. Surdum, & Cyriacum, vbi supra. Hinc nullæ, & invalidæ erunt leges Principum secularium prohibentes, quod Puella, seu Puet, nequeat Matrimonium contrahere sine consensu Patris, sub certa pœna, & præsertim exheredationis, quia ius Canonicum requirit plenam libertatem ad contrahendas nuptias, ob id irritat pœnam sponsalibus adiectam ab eo, qui resiliit à sponsalibus, cum autem metus exheredationis libertatem Matrimonij minuat, dicendum est ius Civile contractum fuisse a iure Canonico, ex quo hodie non potest filia exheredari, si iniuitis Parentibus nubat, & idè præter Doctores citatos tenent hanc sententiam Filliuc. tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 4. num. 132. Henriquez, lib. 1. c. 6. num. 2. Ciarrinius, Contr. Forens. tom. 1. cap. 104. num. 28. Molfesius, in Consult. Neapolit. tom. 1. consil. 12. num. 37. Couarruias in Epist. de spons. 1. cap. 3. d. 8. n. 6. Mastrius decif. 163. n. 10. & seq. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 17. Martha de iuris part. 4. cas. 70. num. 3. & seq. Alderanus Mascard. de interpret. stat. concl. 1. num. 174. & seq. Gratianus, discept. 633. num. 19. & seq. Vnde in casu contingenti, vt aduertit Ciarrinius, vbi supra, num. 32. 33. & 35. Iudex Ecclesiasticus debet se intromittere ne pœna à Principe Laico imposita à partibus exigatur, & inhibere Iudici Laico, ne hoc permitat: Et ita sentiunt Abbas, in cap. 1. num. 9. & Felinus, num. 13. de spons. & Martha, d. cas. 70. nu. 24. Ad rationes verò in fauorem sententia P. Rabardei, optimè responderet Sanchez, tom. 1. lib. 4. disp. 25. n. 4. & alij locis citatis. Nolo tamen contra illam nimis acriter insurgere, nam omni probabilitate destitutam esse, aliqui non existimant.

RESOL. CCCXLIV.

Probatur contra P. Rabardeum matrimonia inter Raptores, & matrimonia consanguineorum Principum sine eorum consensu contracta esse valida. Ex p. 7. tract. 1. Ref. 29. aliàs 27.

§. 2. **P**osse Principes imponere impedimentum dirimens, ne Raptores inter se contrahant, tenet P. Rabardeus, sect. 3. & asserit, posse Principes æquius, & salubrius existimare circa tale Matrimonium, id quod antiquo tempore determinauit lex Iustiniani Imperatoris, in Cod. de Rapt. nups. Sed mirum est, quod secundùm Rabardeum iapud Principes plus valere possit lex Imperatoria, quam Concilia, & leges Pontificia. Sed ipsis necessarium est, vt legem Iustinianeam respuant, & Sacros Canones sequantur, cum vt supra probatum est, lex Iustiniani fuerit à Summis Pontificibus correctæ.

2. Sciendum est igitur, à primis Ecclesiæ temporibus vsque ad Tridentinum, vt plurimum obseruata lege, Raptum non alia ratione fuisse impedimentum Ecclesiasticum, nisi quatenus, vel quãdiu consensus raptæ deerat. Cumque consensus iure naturali ad Matrimonium requiratur, exinde efficitur, non alia ratione diremisse Matrimonium, nisi quia vis illata, ac consensus coactus dirimit Matrimonium. Atque ad eò iure naturali dirempta Matrimonia per Raptum, si enim Puella etiam in potestate Raptoris consistens, & quandocumque consentiret, tenebat Matrimonium. Id constat ex Apostolorum, Can. 66. quo non aliam permittitur ducere, nisi Raptam etiam si pauper sit; Et colligitur ex Aurelianensi, 1. Can. 4. vbi indicatur Matrimonium cum Raptoze valere, si

Puella Raptori consenserit, quamuis restitui Patri iubeatur, & Raptor ille addici in feruitem, aut pretio se redimere. Idem colligo ex Concilio Meldensi cap. 64. quibus insinuat valere Matrimonium etiam in potestate Raptorum, & cap. 65. vbi præcipitur, vt si qui Raptores nondum nupsissent Raptis tempore illius Constitutionis, separentur, & Patris filia restituerentur primùm, & postea nubent de consensu partium. Idè indicat Nicolaus 1. Epist. 30. Innocent. II. idem appetitissimè statuit, cap. fin. de Raptoribus. Id quod vsque ad Tridentinum pro lege vniuersali fuit. Quod quidem postea vt patet ex sess. 24. cap. 6. sic decernit. Irritum esse Matrimonium, quamdiu Rapta in potestate Raptoris fuerit, secus tamen si ab eo separata, & in loco tuto, ac libero constituta, ei nubere voluit.

3. Videat modò P. Rabardeus, si Principes debeant & possint relinquere determinationes Pontificum & Conciliorum, & sequi legem Iustinianeam ab ipsis correctam. Vnde pro hoc impedimento Raptus, & similibus audiatur Rabardeus præter Doctores vbi supra citatos, quid asserat doctus, & eruditus Francisc. Zipæus in suis Considerationib. Canonicis, omnia à nobis superius dicta confirmans, sic itaque asserit, lib. 3. tit. de spons. & Mart. cons. 11. Matrimonia hodie reguntur iure Poli, non iure fori, nec irrita sunt quæcumque Ecclesia irrita non facit, nec Principum Christianorum est statuere impedimenta Matrimonia Christianorum dirimentia, cum fuerit ab Ecclesia hæc auctoritas intercessa, & sibi reseruata. Vnde quamuis in L. vnic. C. de Rapt. virg. improbatum esset Matrimonium Raptæ, cum Raptoze; tamen d. c. fin. 10. de Rapt. id est permissum: multisque aliis per leges Ciuiles nuptias contrahere fuit vetitum, per Canones fuit permissum. v. g. l. 16. 33. 47. D. de rit. nupt. C. de interdict. Matrimonio inter Pupillam, & Tutorem, seu Curatorem, liberosque eorum. C. si quacumque præditus potestate, vel ad eum pertinentes ad suppositiarum inuisionem sua aspirare tentauerint nuptias. Et per l. 67. D. de iurè dot. l. 7. de agnos. libert. contractum inter liberum, & ancillam Matrimonium pro nullo habetur: cui & conformis citatur vetus lex Salica, in libro Legum Salicarum, tit. 14 §. 11. ne inter liberas, seruileque personas Matrimonia ineanantur. Quæ tamen Ecclesia abrogauit omnia & in contrarium etiam seruatorum Coniugia rata esse declarauit d. cap. 2. de coniug. seruor.

4. Iure meritoque ex eo argumento quo vitur Urbanus III. & Innoc. III. in cap. penult. & vlt. 10. de secund. nupt. quod in Quæstionibus Matrimonialibus sæculares leges nõ dedignentur Sacros Canones imitari, iisque cedere: vt propter auctoritatem D. Pauli soluta à lege viri in Domino nubat, cui voluerit: concessa ergo ab Apostolo rectè vitur potestate, quisquis Matrimonium contrahit, quod nulla Apostolica Decreta interdicit: si per illius licentiam, & auctoritatem, etiam infamia legalis nubentis intra annum luctus aboletur. d. cap. penult. & vltim. Sic & in cap. Quod super his X. de consanguinit. non obstante consuetudine canon seruatur vetans coniunctiones ibi narratas: & refert Synodus Romana sub Zacharia cap. 15. Quomodo Germaniæ Archiepiscopi, & Reges Prouinciæ petierint Apostolica præcepta, qualiter eis liceat Coniugia copulare & Cabilonenfis sub Carolo, cap. 28. de affinitate, inquit, propinquitatum, & in quibus gradibus Matrimonia coniungenda sint, ad Canones recurramus: idèmq; de reliquis impedimentorum generibus est iudicium. Huic vsque Zipæus.

5. Vnde eadem ratio procedit, si Principes ferrent legem statuentem Matrimonia suorum Consanguineorum,

Sup. hoc in...

Sup. hoc in...

guineorum, validè non contrahi sine eorum consensu: ad quam sententiam labefactandam sic ex Concilio Tridentino argumentor. In *sess. 24. sic* habetur. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit. Ergo illicitè Principes conderent leges quoad substantiam matrimonij, vt v. g. Principes Regij sanguinis nulliter sine eorù consensu contrahere possint, nam mitterent falcem in messem alienam. Secundò in *sess. 24. cap. 9. sic* habetur: Cum maximè nefarium sit matrimonij libertatem violare, præcipit sancta Synodus omnibus cuiuscunque gradus, & conditionis existant sub anathematis pœna, quâ ipso facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quominus liberè matrimonium contrahant. Ergo iniuste Principes per sua statuta coartant voluntatem, ne eorum Consanguinei possint contrahere sine eorum licentia, & consensu. Tertio, in *sess. 24. cap. 1. sic* habetur: Damnandi sunt proptèr de facto sancta Synodus damnat, qui falsò affirmant matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, & parentes ea ratione irritare posse. Ergo quomodo non erunt valida matrimonia Consanguineorum Principum sine eorum consensu inita, & quo pacto Principes possunt illa prohibere?

6. Et idèo Franciscus Zipæus, *vbi supra*, sic ait: Quoad regiam autem, principalèmq; potestatem, ea, vt omnes subditos complectitur, ita multò magis sanguinis regij sobolem; sed vt in illis ad matrimonij nullitatem non pertinet, ita nec in hac eò extenditur ex *Consil. Trident. cap. 9. sess. 24. de Reform. & nullus, 36. quæst. 6.* Ita Zipæus, qui postea latè confirmat hanc sententiam multis rationibus, & exemplis, & ad exempla contraria adducta à P. Rabardeo eruditè respondet, idèo omnino illum videbis.

7. Et tandem confirmantur supradicta, quia suppono Principes sanguinis Regij esse minus subiectos Regi, quàm filios parentibus, & seruos Dominis, in his quæ iuris naturalis sunt, quales secundum omnes censentur contractus Matrimoniales; sed contractus Matrimoniales seruorum, & filiorum, non ita pendere à voluntate parentum, & Dominorum, vt si contra, vel sine eorù consensu fiant, inualidi habeantur, iam supra firmis rationibus negatum est, iuxta determinationes sacrorum Canonum, & Conciliorum generalium: Ergo, &c. Cùm igitur nemo possit dispendere, nisi de quibus dominium habet, Pater autem dominium libertatis filiorum non habet, nec Dominus seruorum, & multo magis Rex libertatis Principum sanguinis Regij in his, quæ ad statum vitæ pertinent, efficitur, vt nec Principes, possint decernere condiciones dirimentes contractus Ciuiles matrimoniales dictorum Principum: alioquin cùm parentes, & Domini multo plus iuris habent in filios, & in seruos, à fortiori possent, & ipsi statuere condiciones dirimentes contractus Ciuiles matrimoniales filiorum & seruorum, quo nihil insanius. Ergo, &c.

8. Et licet matrimonium vt sacramentum supponat contractum civilem esse validum; non tamen ob id Principes directè iurisdictionem super illum habent; non enim omnia ciuilia indiscriminatim subiiciuntur Principibus; imò causæ Ciuiles Religiosorum de iure Diuino, Ecclesiastico, & Imperiali Episcopis, non Principibus subduntur; quantò minus ciuilibus contractus matrimonij, maximè postea quàm à Salvatore ad incomparabilem maiorem spiritualitatem sacramentalem euectus est; porrò Ciuile aliquando idem est, quod non sacrum; & hoc pacto contractus matrimonij, vt contra sacramentum distinguitur, Ciuilibis dici potest: aliquando Ciuile dicitur solum, quod ex legibus Ciuilibus introductum, & de pen-

dens est; & hoc pacto contractus matrimonij nõ Ciuilibus, sed naturalis iure dicendus est; quoniam non ex legibus Ciuilibus, sed ex lege naturæ soli Deo subiecta, procedit. Principes igitur potest in omnia Ciuilia suorum subditorum legalia, seu ex legibus Ciuilibus introducta, non autem in omnia Ciuilia absolutè, imò Ciuilia Religiosorum Episcopis omni iure seruantur; à fortiori Ciuilia matrimoniales, euectæ ad altissimam spiritualitatem sacramentalem, multò magis reseruantur Deo matrimonij, & sacramentorum omnium institutori, & eius Vicario in terris Pontifici Summo; ob id in contractum matrimonialem, nec quoad Ciuilitatem iam sacramentatam, nec quoad sacramentalitatem ipsam quidpiam potest Princeps, aut suo assensu firmare, aut suo dissenso inualidare. Iterum igitur ex omnibus supradictis statuenda est conclusio contra P. Rabardeum, Principes Christianos ex genere, & natura suæ potestatis, non posse leges condere, annullantes subditorum matrimonia, vel saltem hoc esse eis prohiberetur ab Ecclesia, cùm talem potestatem sibi reseruaerit.

9. Non desinam tamen hic obiter animaduertere, quod aduersus omnia supradicta, & in fauorem P. Rabardei, non obstat consuetudo Regni Franciæ, quæ fertur non permittere Principibus sanguinis matrimonia inire absque Regis assensu; non inquam talis consuetudo obstat, quia Antiquitates illius Regni, de hac difficultate consulti, talem consuetudinem non damnarunt, stante quod esset approbata ab Ecclesia, vt patet ex Salerno viro docto, & amicissimo post hæc scripta viso in *discep. de hac mater. §. 1.* licet ipse postea neget, adesse circa talem consuetudinem, Ecclesiæ approbationem; sed quia ego nolo nunc hanc difficultatem pertractare. Idèo solum assero talem consuetudinem Regni Galliæ, supposito quod esset, ab Ecclesia approbata P. Rabardeo non fauere, nam ipse contendit probare Principes à parte rei, & ex sui natura seclusa omni approbatione Pontificia, posse etiam nunc impedimenta matrimonij dirimentia constituere; quod falsum esse, ego constanter affirmo Ergo.

10. Verùm quia aduersus superius dicta in defensionem immunitatis Ecclesiæ plures se tuentur asserentes leges alias Pontificias, quoad dictam materiam non fuisse in aliquibus Regnis promulgatas, nec vsu receptas; plus etiam fauere videtur P. Rabardus *fol. 116.* ex auctoritate Gratiani, quem *infra* nos explicabimus: idèo visum est mihi pro coronide huius Disceptionis hanc materiam breuiter enucleare: nam de illa copiosam meditor tractationem.

RESOL. CCCXLV.

De publicatione, acceptatione, & contrario vsu legum Pontificiarum, præsertim in materia Immunitatis Ecclesiasticæ?

Et queritur, an indices laici trahentes ad sua Tribunalia personas Ecclesiasticas extra casus à iure permisso, possint in nostro Sacro Tribunali à Fidei Quæstoribus examinari, & puniri?

Et quid de scriptoribus id fieri posse docentibus? Ex p. 7. tract. 1. Resol. 30. aliàs 28.

§. 1. **D**ico primò, Cõstitutiones Pontificiæ, vt omnes obligent sufficit vt tantum publicentur Romæ, & non in singulis Diocesisibus, nisi Pontifex aliud significet, quia ex natura rei, talis publicatio sufficit, vt per se patet. Et quamuis Pontifices hæcenus voluerint vt Ius Imperatorum locum habeat in iudiciis

indictis castrarum, ubi nihil de iure Canonico statutum est, tamen circa modum promulgandi suas leges nihil tale statuerunt. Igitur Pontifex non tenetur seruari modum publicationis Iuris Civilis in suis Decretis, quia legibus non arctatur, neque Authenticam, ut facta nouae constitutiones, &c. inuenitur se acceptasse: Ergo quoties suam Constitutionem Romae promulgat, neque mandat alibi publicari, sed illa promulgatione contentus est, intendit omnes Christi fideles obligare: Ergo de facto obligabuntur, quia adest quidquid necessarium est ad legem. Quod confirmatur, quia plura Decreta Iuris Canonici, Decreti, Decretalium Sixti, Clementinarum, Extranagantium, Concilij Tridentini, non sunt in multis Prouincijs promulgata. Item Bulla Censurae, Romae tantum solet publicari, & tamen arctat omnes Christi fideles. Regulae item Cancellariae Romae publicantur, & secundum illas causae ex toto obde decidunt, quod ius sum non esset, si illae leges non obligarent. Ergo non est necessaria publicatio, in qualibet Prouincia inducenda: Accedit, quod quando Pontifices nolunt leges suas ubique obligare, nisi in singulis Prouincijs publicentur, solent id exprimere, ut patet ex Concilio Tridentino, sess. 34. cap. 1. de Reform. & ex c. Cum infirmis, de pen. & remis. & ex multis Constitutionibus Sixti V. Ergo quando non exprimitur ubique obligant, licet aliqui ab eorum obseruantia excusentur, qui inuincibiliter eas ignorant: Item e contrario interdum extendunt tempus, pro quo volunt differti obligationem legis etiam post publicationem, sic Pius IV. voluit, ut Decreta Concilij Tridentini non obligarent, nisi post tres menses a publicatione: Ergo supponunt Pontifices promulgationem Romae factam sufficere, quia si aliae particulares spectandae essent, illa temporis dilatio necessaria non esset. Et hanc sententiam tenent Doctores in sequenti Assertionem citandi, quibus adde Azorium, tomo 2. lib. 5. c. 3. g. 3. Salas, de legibus, disp. 12. sect. 2. num. 10. Suarez, lib. 4. cap. 15. num. 3. Pontium, de Matrim. lib. 5. cap. 7. num. 2. Fillucium, tom. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397. & Pefantium, in part. 2. D. Thome, quaest. 108. art. 4. disp. 5. qui adde, quod alias Principes saeculares impedire possent, ne Bullae Pontificiae, in suis Regnis promulgarentur.

2. Dico secundò, Constitutiones Pontificiae, vt obligent, non pendunt ab acceptance populi. Probatur, quia Summus Pontifex non accepit potestatem à populo, sed immediate à Deo: Ergo non requiritur acceptatio, & consensus populi ex eo capite. Quod populus Pontifici contulerit huiusmodi potestatem condendi leges dependenter à sua acceptance. Neque solidè dici potest eam collatam fuisse, à Christo sub hac conditione, quia potestas D. Petro collata nò est hac in parte restricta. Nec ex natura rei requiritur hæc acceptatio, quia vt lex vim suam obtineat, sufficit vt participet totam essentiam, & rationem legis, sed ad essentiam legis non requiritur consensus populi: Ergo. Probo minorem; nam ea, quae ad legis essentiam pertinent quantum est ex parte causae efficientis proueniunt ex Legislatore. Probatur secundò, Quia vis obligatiua legis effectiue prouenit ab eo, qui legem condidit; sed subditi non condant legem; Ergo. Deinde ad Roman. 13. dicitur: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; Ergo non est eius legem acceptare, vel respicere, quia non consistit cum tali subiectione, vt populus possit non acceptare legem. Confirmatur, lege legitime promulgata, potest Legislator etiam grauius peccatis, v. g. populum Censuris adigere ad obseruationem legis: Ergo consensus eius quòd legem acceptet, non est necessarius vt lex vim suam obtineat, Probo consequentiam.

Tom. I. X.

nam si ex rei natura id requireretur, iniuste puniretur illi, qui legem non admitterent. Et tandem Christus Matt. 16. promisit Petro eiusque successoribus Claves Regni Caelorum, ita addens: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in Caelis: neque hanc, aut similem restrictionem apposuit, si populus leges tuas acceptare voluerit; sed & Luc. 10. generaliter dixit Apostolis. Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit. Et Apostolicè, & naturale præceptum est, quod ad Hebr. 13. sic exprimitur: Obedite praepositis vestris, & subiaccete eis, in quibus verbis, neque dicitur, neque subintelligitur, Obedite, si vultis leges, & mandata eorum acceptare, Ergo leges, & Constitutiones praesertim Pontificiae absolute obligant subditos ad eis obtemperandam, independentem ab eorum acceptance.

3. Nec obstat id quod asserit Gratianus, cap. In istis, distinct. 4. Leges instituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vrentium approbantur: nam respondeo, dicta verba pro nostra sententia facere, si enim leges instituuntur, cum promulgantur, non est opus acceptance, vt vim obligandi habeant; nec facit quidquam quod dicitur, firmantur leges cum moribus vrentium approbantur, quoniam ex eo non sequitur, leges non habere vim ante acceptance, sed solum ostenditur habere tunc suam vim fortius radicatum ac firmatum. Et idem omnia superius dicta docet magis communis opinio Doctorum, in 1. 2. Diui Thome, vt Araujo, quaest. 97. disp. 3. sect. 2. diff. 3. Syluius, quaest. 96. art. 4. quaritur 4. Hackerus, q. 90. disp. 3. Puteanus, q. 95. art. 3. dub. vn. concl. 2. Granadus, contr. 7. tr. 3. part. 1. disp. 7. n. 3. Valquez, disp. 156. cap. 5. n. 36. Malderus, q. 90. art. 3. dub. 2. Lotca. tom. 2. disp. 20. Tannerus, disp. 5. quaest. 5. dub. 3. Praepositus, quaest. 95. dub. 9. num. 29. Montelinus, tomo 2. disp. 20. quaest. 4. diff. 3. num. 96. Pefant. quaest. 108. art. 4. disp. 5. Auera, quaest. 95. sec. 4. Fragolus, de reg. veip. p. 1. lib. 1. disp. 3. num. 258. Petr. à S. Ioseph, in Idea Theol. mor. lib. 1. cap. 1. yefol. 5. Petr. Gonzal. de leg. Polit. lib. 2. cap. 5. num. 29. & lib. 1. cap. 7. §. 1. num. 128. Duard. in Bull. Con. lib. 3. §. 1. quaest. 1. n. 17. Molfel. in sum. tom. 1. tract. 9. cap. 8. num. 38. Filluc. tom. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397. Sayrus, in clau. reg. lib. 3. cap. 5. num. 7. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 12. num. 5. Suarez, de leg. lib. 4. cap. 15. num. 2. Salas, disp. 12. sect. 2. num. 10. Azor. part. 1. lib. 5. cap. 5. quaest. 3. Ghetius, in thes. anim. 10. 3. & ver. lex. cap. 1. quaest. 3. & alij penes ipsos & quibus adde nouissime me citato Calpensem, in cursu Theol. tract. 13. disp. 1. sect. 4. num. 53. & etiam me citato Machadam de pers. Confess. tom. 1. lib. 3. part. 4. tract. 3. docum. 2. num. 4. & quod penes me instar omnium est oraculum S. Rotae Rom. in magist. decis. Maiorica. indult. die 11. April. 1639. coram Merlino Decano Et in Messanen. Decanatus die 27. May 1641. coram Reuerendiss. Dunozer Decano. In quibus Decisionib. statuitur, Leges Pontific. obligare independentem à populi acceptance. Quod adeo verum existimat Amicus tom. 5. disp. 1. sect. 5. num. 75. vt contrariam sententiam probabilem esse non putet.

4. Dico tertio, dato, quod opinio contraria esset probabilis, nempe Constitutiones Pontific. quoad obligationem pendere ab acceptance populi, tamen non procederet, quando Pontifex in lege contrarium expressisset: nam in tali casu, nec deest potestas, nec voluntas ergo renuente populo leges Pontific. obligabunt, & idem dicendum de eorum publicatione, & de contrario vsu: nam licet aduersus leges Pontific. possit allegari non vsus, & contraria obseruantia, tamen quando S. Pont. suam voluntatem aliter declarasset, nò tolleretur lex per nò vsum. Ita Molfesius, in sum. 1. tr. 9. c. 8. n. 51. Ioan. Praepos. in part. 2. D. Thom. C c 2 quaest. 95.

Refol. ad lin. 6. Necessitate in ad. p. eius anno.

In hoc in tom. 4. tr. 1. §. 1. in fine ante p. 1.

In hoc in tom. 6. tra. 2. §. 1. in fine ante p. 1.

p. 1. in fine ante p. 1.

9.95. *disp. 1. dub. 9. n. 29.* Castrus Palau, *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 12. n. 1.* Tanner. in *Apol. de immunit. Eccles. lib. 2. cap. 15.* & alij. *ubi supra.*

5. Dico quartò, Dicere S. Pontificem non posse condere legem aliquam independentem à populo, vel à contrario usu, est propositio contra fidem. Ita Suarez, *de leg. lib. 4. c. 6. n. 2.* quem sequitur Villalobos, *2. 1. r. 2. diff. 16. n. 1.* vbi sic ait: [Para que la ley obligue no es necesario que el pueblo la reciva con el uso, esta conclusion es muy cierta, porque de otra manera fuera ser superior el pueblo al Principe, y hablando de las Leyes del Papa es de fey y consta por las palabras de Christo: *Quodcumque ligaveris. & Pasce oves meas*, las quales dixo sin condicion ninguna de si el pueblo las acceptasse, d. nò.] sic ille. Vnde Adamus Tanner, in *Apol. de immunit. Eccles. lib. 2. cap. 15.* asseruit hanc propositionem à Doctore Catholico negari non posse. Et ideo communitur asserunt DD. tanquam certum, posse Pontificem obligare fideles ad observantiam Legis à se late, quamvis populus contradicit. Ita ex Castro; Valentia; Vasquez; Salas; & alijs, docet Palau, *tom. 1. r. 3. disp. 1. punct. 13. n. 1.* & Ioannes Præpositus in *part. 2. q. 95. disp. 1. dub. 9. n. 29.* Quibus adde Caspensem, in *Censu Theologico. r. 13. disp. 1. sect. 5. num. 62.* Hinc qui asserunt Leges Pontificias non obligare, nisi acceptentur à populo, hoc dicunt, supponendo Pontifices suas leges ferre cum hac conditione, non quia absolute promulgare leges non possint independentem à populo; ex Nauarro, Driedone, & alijs docet Stephanus Baunius, *Theol. Morali. to. 2. disp. 3. r. 2. q. 19.*

6. Dico quintò, Leges, Canones, & alia Constitutiones Pontificiæ in materia immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ, quoad personas, bona, & loca fuerunt late à Summis Pontificibus independentem ab acceptatione populi, & ab usu contrario; Ergo in omni opinione Doctorum dici non potest, quòd non obligabunt nisi acceptentur, vel si usu receptæ fuerint, posse postea per contrariam consuetudinem abrogari. Consequentia patet, & si quis illam negaret, esset S. Officio denunciandus: nam teneret S. Pontificem non posse ferre leges, nisi dependentem à populo, contra id quod summuimus *supra in Assert. 3. & 4.* Restat igitur ut probemus maiorem propositionem, quam docet Molfesius in *summa tom. 1. r. 9. c. 8. n. 51.* Bonacina, *tom. 3. disp. 1. quest. 13. punct. 4. §. 1. n. 2.* late Adamus Tannerus, in *Apol. de immunit. Eccles. lib. 2. c. 15.* & alij. Et probatur manifestè; Primò, quia ait Bonacina *loco citato*, in Bulla Cœnæ excluduntur omnes prædictiones, & prætextus. Secundò, quia, ut docet idem Bonacina, *tom. 2. disp. 1. quest. 1. punct. 4. num. 29.* tunc Legislatores dicitur ferre legem independentem à populo, quando in lege apponit clausulam, & decretum irritans: nam per illos enervatur omnis non usus, vel contrarius usus, ut docuit sapius sacra Rota, & signanter in *citata Decisione Domini Merlini*, & in *alia Treuensis Abbatis S. Maximi die 20. Nouemb. 1624.* coram Coccino, & patet ex *cap. Quod super his, de consanguin. & affin. & c. Super eo, de cognat. spir.* & tenent communiter Doctores, quos plena manu, & ad satietatem adducit Remigius Scophra, in *solution. question. Moralium, quest. 32. art. 2.* & omnino videndus in casu nostro Charatius, *decif. 46. num. 76. decif. 47. n. 19. c. & decif. 93. num. 21.* Quibus omnibus adde nquissimè doctum, & amicissimum Dominum meum Latrea, in *allegat. Fiscal. part. 1. allegat. 12. num. 1.* sed in Bulla Cœnæ Pontifices apposuerunt clausulam, decretum irritans: Ergo. Tertio, quia non solum in Bulla Cœnæ, sed in alijs sacris Canonibus omnes consuetudines contra libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam

tanquam corruptela damnantur, & præuaticationes, ut patet in *cap. ultimo de consuetud. cap. Clerici, de Iudicijs, cap. Quamquam, de Cens. in 6. cap. Nouerit, de sentent. excommuni. cap. 3. disp. 8.* Ergo clarè appareat vim huiusmodi Legum in arbitrio acceptantium à Summis Pontificibus minimè constitutam fuisse. Quartò, probatur ex perpetua, & vigente praxi Ecclesiæ Romanæ, quæ aperte offendit Leges ad Ecclesiasticam libertatem pertinentes nunquam ferri si, & quatenus à populo acceptentur, sed absoluta auctoritate, & voluntate independentem: Nam Summi Pontifices, quando aliquid contra Ecclesiæ libertatem attentatur à Principibus Laicis, vel eorum Ministris, ut notissimum est conueniuntur, & conclamant, atque singulis quibusque annis damnant, & improbant, fulminando Bullam Cœnæ. Vnde ex his, ut clariùs hæc veritas elucescat nouissimè aliorum Pontificum vestigijs inherendo Sanctissimus Dominus Noster Urbanus VIII. feliciter regnans, in Bulla, *Romanus, &c.* data sub die 5. Iunij 1641. & publicata, die 14. Augusti eodem anno verbis rotundis, ut qui habet aures audiendi audiat, damnauit, & improbauit omnia præiudicialia facta, & facienda contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, etiam sub prætextu quod Bulla, seu Constitutiones Pontificiæ non fuerint publicata, vel usu recepta, aut contrario usu, etiam decennali, & quantumlibet longissimo, ut præcenditur, abrogata. Quid apertius dici potest? Et idèd, nescio quomodo sub hoc prætextu amplius ferri possint infringentes in aliquo immunitatem Ecclesiasticam: nam de potestate Pontificis, credo quòd Catholici non dubitent, de voluntate verò, iam modò in *dista Bulla Pontificiæ* aperte constat: Ergo.

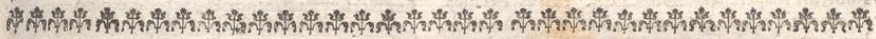
7. Et tandem pro coronide huius disceptationis non deseram hinc dubium apponere: An scilicet iudices Laici trahentes, ad sua Tribunalia Personas Ecclesiasticas extra casus à iure permisos possint in nostro Sacro Tribunali à Fidei Quæstoribus examinari, & puniri; & quid de scriptoribus, id à laicis fieri posse, docentibus. Solum referam sententiam Doctorum, quos his diebus congesi, rogatus à doctissimo, & amicissimo Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Assessore Francisco de Albicis maioribus honoribus dignissimo, Et affirmatiuam sententiam tenet Bartholomæus Salonijs in *2. 2. D. Thomæ, quest. 67. art. 1. contr. 1. conclus. 3.* vbi sic ait, Principes, vel Iudices, qui contra iura Canonica, & Ciuilia trahunt Ecclesiasticos ad sua Tribunalia sunt suspecti de hæresi Lutherana, potestque contra eos iuste Officium Sanctæ Inquisitionis procedere. Patet, qui conuenit cum Hæreticis in factis, in quibus illi protestantur suas hæreses, est vehementer suspectus de illa hæresi, ut qui comedit sine vlla infirmitate carnes die veneris est suspectus de hæresi Lutherana, & qui communicaret sub vtraque specie esset maximè suspectus de hæresi Boëmorum, quia talia facta protestantur illas hæreses. Sed Hæretici negantes iniuriam, & immunitatem Ecclesiasticam docent à Iudice seculari esse iudicandos: Ergo Iudex secularis si ita facit manifestè conuenit cum Hæreticis in facto, quo protestantur ipsi suas hæreses, & esset de simili hæresi maximè suspectus, & ab Inquisitoribus examinandus. Ita Salonijs. Et ante illum celeberrimæ famæ Theologus Dominicus Bañez, etiam in *2. 2. quest. 67. art. 1. concl. 4.* sic asserens: Ex dictis sequitur suspectos esse meritò de hæresi Lutherana seculares Iudices, qui Clericos contra sua priuilegia comprehendunt, vel ad sua Tribunalia trahunt. Probatur, quia factò ipso confirmant, quòd error Lutheranus

Lutheranus asserit, scilicet Clericos subditos esse Principibus secularibus? Quemadmodum, si quis imaginem conculcaverit, vehementer esset suspectus de hæresi Lutherana, quæ asserit, Imagines non esse colendas. Hæc Banez. Vnde ex his Iulianus Thomafius Sacra Rotæ Auditor apud Bellamerum, *conf. 40. num. 35. ver. Imò quodammodo*; docuit inquiri posse contra Iudicem secularem violentam iurisdictionem Ecclesiæ tanquam contra suspectum de Fide. Et post hæc scripta inveni hanc sententiam docere etiam Beltranum de Guevara *in propugnat. libert. Eccl. assert. 2. §. 2. num. 21. cum Bozio de im. nat. & divino libert. Eccl. lib. 3. c. 15.* Et Sacra Rotæ Auditores *pro causa Vener. anno 1606. in Assertionem libertatis Ecclesiasticæ, circa finem*, hæc verba pronuntiarunt. Animaduertente debent Doctores cuiuscumque notæ sint, & qualitatibus, dum contra Sacros Canones (eos sæpè præuè interpretando, & detorquendo) Ecclesiasticæ detrahunt immunitati, & libertati, suspectos se reddere, quod male de ea sentiant, & tacite vel expressè cum illis consentiant, quos iam Ecclesia propterea meritò condemnauit. Ita ibi nominatim subscripti omnes Rotæ Auditores. Hinc obseruat Franciscus Torrealbanca, *vi supra notauimus in Practicabili. lib. iur. spiritalis lib. 15. c. 4. n. 7.* quod anno 1632. cum Granatæ quidam Minister laicus Allegationem Typis euulgasset contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, & in qua defendebat quandam consuetudi-

nem trahendi Clericos in quibusdam criminibus ad secularia tribunalia fuisse à propria dignitate detrustum, & Sancti Officij Censuram subiisse. Et hæc est sententia Doctorum circa propositum dubium, quorum opinio quando in Praxi sit deducenda, remittendum videtur prudenti arbitrio DD. Inquisitorum, qui matura discussione considerabunt, qualitates personarum, circumstantias temporum, frequentiam delimit, rationes contrarias, &c. Imò ego puto ab eis nihil prorsus agendum, nisi prius consulta Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ; & vniuersalis Inquisitionis; & in Regni Hispaniarum, nostro summo Fidei Quæsitore.

Nota Lector, quod nouissimè Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, aliqua superius à me contra Patrem Rabardeum tantum doctrinaliter impugnata, & insuper plura alia, variis Censuris Theologicis meritò qualificauit, & damnauit: & super eius librum nigrum Theta imposuit; vt patet ex Decreto dictæ Sacra Congregationis emanato feria quarta die 18. Martij 1643. & in locis publicis affixo die 20. Aprilis eiusdem Anni.

In indice primo huius Tom. 9. Vide Appendicem ad hunc Tract. 2. Vbi reperies alias multas Quæst. mixtas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Resol. quæ simul pertinet ad hunc Tract. 2. de Immunitate Ecclesiasticæ.

TRACTATUS TERTIVS.

SEV

APOLOGETICA DISCEPTATIO,

DE

STATVTO PROHIBENTE

ALIENATIONEM BONORVM

STABILIVM IN ECCLESIAS,

& Ecclesiasticas personas.

RESOLVTIO PRIMA.

An statutum mandans, bona Ecclesiæ relicta infra certum tempus vendi sit contra libertatem Ecclesiasticam? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 64. alias 63.

Sup. hoc in Resol. de in aliis cas.
§. I. FIRMATIVE respondet Hostiensis *in cap. fin. num. 11. ver. in mortuariis, de rebus Eccl. non alien. Archidiaconus in cap. Romana, n. 13. ver. Non tamen quoad alienat. de appell. & ex neotericis Surdus lib. 1. conf. 2. n. 20. & seg. & Philippus Maynardus de prinil. Eccl. p. 2. art. 22. n. 44.*

RESOL. II.

An statutum, quod infra tantum tempus Ecclesiæ renatur vendere res sibi relictas, sit validum? Ex part. 5. tract. 1. Resol. 3. Tom. IX.

§. I. **H**Oc statutum edidit olim Federicus Rex, quod & similia contra me conatur defendere Cutellius, *ad leg. dicti Federici, cap. 24. no. 26. per totam, & cap. 81. n. 90.* tenet omnia statuta Federici esse conformia sacris Canonibus, & per consequens supradictum, de quo loquimur.

2. Sed dicendum omnino statutum hoc Federici esse contra sacros Canones, & super illud debebat quidem Cutellius nigrum præfigere Theta & notis non illustrare, sed tantum aduertere esse contra libertatem Ecclesiasticam; exemplo Eminentissimi Iurisconsulti Matthæi de Assiæto, qui in Commentarijs Constitutionum Regni Neapolitani, cum ventum esset ad constitutionem similem, quam ibi etiam Federicus statuerat *lib. 3. constit. 26. num. 12.* sic asserit: Hæc constitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum prohibere, quod non relinquatur res stabiles Ecclesiæ inter viuos; dicit postea: Nolo hic seruare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia ista constitutio

Sup. hoc in Resol. præterita, & infra in Resol. 14. & 18. Sed pro ista materia lege fere omnes Resol. huius tract. & signanter vide doctrinam §. 1. 2. & 3. Resol. 3. huius an. not.

Et 3 tota

INATI
 TRIBULI
 O. IX. et X.
 E. III
 1. d.